

U
AUTÓNOMA D

UNIVERSIDAD DE ZARAGOZA

BL720
.G3
1718
c.1

NON

AL

01249

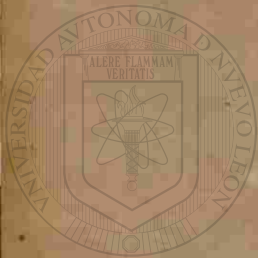
1080023546

EX LIBRIS

HEMETHERI VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

Rafael Gayiga S.
Dr. en Medicina
El Volcán

El Volcán, N. L., México, D. F.
1957

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

70367
HISTORIA
P O E T I C A
AD FACILIOREM
P O E T A R U M

ET
VETERUM AUCTORUM
INTELLIGENTIAM.

A R. Patre, P. GAUTRUCHE Societatis JESU Gallicè conscripta.

POST OCTAVAM EDITIONEM
Latine reddita ab Uno ejusdem Societatis.

In gratiam Poëticæ Candidatorum.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Carolina...
PRESTADO

ANTVERPIÆ

Apud Viduam HENRICI THIEULLIER,
in platea vulgò de Wolfstrate. 1718.

BIBLIOTECA CENTRAL
U. A. N. L.

FONDO EMETERIO
VALVERDÉ Y TELLEZ

BL 720
G 3
1718

Capitulum
Bibliothecae

58 = 75

FACULTAS
R. P. Provincialis Soc. JESU
Flandrobelgicae.

Cum editis Philippi II. Hispaniarum Regis, deinde Serenissimorum Archiducum Alberti & Isabella Belgii Principum, rursusque Philippi III. ac novissime Caroli II. Regum, confirmatis 2. Dec. 1692, & 19. Jun. 1694, Provincialibus Soc. Jesu, per Flandrobelgicam pro tempore futuris, potestas facta sit eligendi Typographos & Bibliopolas, qui, ad aliorum quorumcumque exclusionem, soli imprimere ac reprimere & vendere possint libros & opera qualibet, rite approbata, curantibusque ejusdem Societatis Patribus edita aut porro edenda, ut latius in ipsis patentibus litteris apparet. Cum etiam sua Casaria Majestas idem valere voluerit in ditionibus S. R. Imperio subjectis.

Ego infrascriptus Societatis Jesu per Flandrobelgicam Praepositus Provincialis, potestate ad hoc mihi facta ab Adm. R. P. N. Praeposito Generali Michaele Angelo Tamburino, concedo Viduo Henrici Theuillier facultatem sic imprimendi, & per se aliosque vendendi infrascriptum opus, ex more nostra

612492

*stra Societatis (quod hisce attestor) recogni-
tum & approbatum; videlicet: Historiam
Poeticam ex Gallico R. P. Gautruche So-
cietatis nostræ, ab uno ejusdem Societatis
Latine redditam. Istam autem facultatem,
una cum Privilegio Casareo, mea dispositio-
ni commisso, tali conditione indulgeo, ut
præd. Vidua Henrici Thieullier, eadem ad
unam solam impressionem ut harum utatur;
sic ut pro iteranda impressione, novo meo vel
successorum meorum consensu opus sit. In
quorum fidem hæc, manu propria subscrip-
tas, consuetoque nostri officii sigillo muni-
tas, dedi, Antverpiæ 18. Martii 1718.*

JOANNES BAPT. ARENDTS.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE BUENOS AIRES

PRÆFATIO.
DE DEORUM, QUOS
ETHNICI COLUERUNT,

Origine & Idololatriâ.

*Sicut Solem in mundo existere dubitare nullo
modo potest; quid & radiorum, quos quæque
versum exibat, fulgore, & innumerabilium ef-
fectuum, quos in hac rerum universitate produ-
cit, irresistibili testimonio, se ipsam manifestè ex-
hibeat: ita de vivis Dei, veri animorum Solis ex-
istentia quis ambigat, qui clarissimâ tot argumen-
torum luce se prodit, ut neminem latere possit, qui
se iudicio uti, sensibusque fateatur.*

*Res create omnes, quotquot vastissimo mun-
di hujus ambitu continentur, & quom in eis tum
ordinem, tum pulchritudinem demiramur, sunt
totiæque veluti tersissima specula, in quibus boni-
tatem, sapientiam, potentiam, & reliquas ma-
gni illius Opificis excellentias & perfectiones cla-
rissime liceat intueri. Quod ut longâ inductione
palam fieri sit opus, à nobis non discedimus.
Partes quæque & organa, ex quibus admirabi-
lis illa humani corporis structura componitur,
præter inclinationem, singulis à natura in-*

PREFATIO.

statum, quã ad Deum honorum omnium auctorem & conservatorem confugimus, sunt voces tantã & lingue, que cum sine intermissione laudantes ejusdem mirabilia vocali nobis silentio depradicant.

Quidam nihilominus flagitiosi homines ad omnem vitæ licentiam profecti & inordinati cupiditatibus obsequentes, et inanis decurrerunt; ut, totã licet naturã reclamante, ad tanti momenti veritatem oculis occluserint, & plena in luce caligantes, cultum, soli Creatori debitum, ad res creatas traduxerint; nullam preter amplius Numen agnoscentes, quam illi in rebus, quas vel oculis, vel alii sensibus perciperent.

Hinc factum est, ut primò Solem, Lunam, aliasque sidera in Deorum numerum transfulerint, eã scilicet pulchritudine, splendore ac luce perstricti, quã præstantissima illa corpora ceteris eminere mirabantur. Ex inde invaluens error in dies, & quidquid lucis circa Numinis agnitionem supererat, pantantim extinctum est: ut non modo Jovem aliquem, alioque id genus Numina; que diversi mundi partibus moderarentur, confunderint; sed ipsi simulacris, ligneis licet & lapideis, sacrificia operantur; quod à Prophetis sapienter exprobatum in variis S. scripturæ locis legitur.

Ninus, ut quidam volunt, primus Assyriarum Monarcha, qui patri Belo statum venerationemque divinam addiderat, ad quam omnes ejus subditi tamquam ad Numen confugebant, primus hujusmodi impietatis fuisse memoratur. Ex eo enim tempore singule nationes iis hominibus, quos dignitas eminentior supra ceteros exercebat, quales erant Reges & Imperatores, eundem cultum detulerunt,

quã-

PREFATIO.

quãtã magis furenti sceleribus infames & execrandi. Sic officia Regi Saturnus civitas, ejusque statua supremis culta honoribus, quamvis nota esset impiis crudelitas, quam in Patrem suum exercerat. Eãdem insensã Jupiter Deus creditus est, & Deorum parens appellatus, qui aliam sub atena Abrahami Patriarchæ Cretesium Rex fuerat. Ita Pluto & Neptunus Jovis fratres in Apollis, Mars, Minerva atque ex liberis ejus alii, Deorum mira, sua templa, aras & sacrificia habere. Neque hic stetit profana superstitio, sed eã tandem progressã est, ut nihil ex omnibus in mundo amplius reperitur, si ve animatum esset, si ve exanimum (uo excludit quidem ab hac insania ventis, fluminibus, montibus) cui hoc augustum nomen divinitatis non attribueretur, ut veritas animantes taceam, quarum nec spreciosissima excludebantur. Quin & ipsa usque adeo cepas & alia, sicut in horis crescentia adorabant Egyptii; tantumque Felibus, Aspidibus & Crocodilus honorum deprecabant, ut ejusmodi vel tantillum nocere crederent grande nefas & morte piandum. In cuius argumentum sit illud, quod Diodorus Siculus suis refert se oculis usurpasse, è Romanis quempiam, quod Islem occidisset, quantumvis casu, tantã subito irruentis plebis radie undique civitum obrutumque fuisse, ut nequidquam interpositò Regis Principumque auctoritate, momento temporis in fensa disseprensus sit.

Serpentes passim, sed maxime Epidauri, in Græcia Civitatis, adorantur; & numm semper vinum afferbant, qui Jæc urbis protellor esset & defensor. Quid Romani referant, qui itec & in re militari, & temperata sanctissimis legibus Repu-

lica

P R Æ F A T I O.

blica sapientiâ prudentiâque supra ceteras nationes
eminerent; in hoc tamen nos sic cæci despicere, ut
in summi Pontificis omnia reliquarum populorum
Numina, unde quaque collecta, congererint: & ut
cetera taceam, teste Plinio & Valerio Maximo,
ingentem Coloborum, qui Deus Esculapius putaba-
tur, Epidauri petiitum, in Urbem induci voluerint,
quæ cum posse à tantam Serpentem capiam genuisset,
ut eorum pestis tota latè Regis cum magna incola-
rum pernicie afflaretur, eæ siccissimis consumere
oportuerit.

Mitto dicere de statuis & simulacris, sive ex li-
gno & lapide, sive ex vario genere metallorum, quæ
totidem erant Numina que pro suo quisque ingenio
sibi fabricabat: quemadmodum in Deo Priapo eve-
nit, quem artifex quispiam casu produxit, ex parte
ligni, unde scammum aliquis se formaturum animo
deservaverat, & in eum finem adaptabat, ut Hora-
tius sui initium Satyræ octavæ libro primo commu-
morat.

Has insanias, ceteraque id genus superstitionum
monstra, maxima ex parte Græci commentis sunt,
unde præmatum suorum argumenta ut plurimum
mutuabantur; quæ deinde successu temporum in al-
ias rationes omnes disseminata, totum facile orbem
infecerunt.

Horum omnium succinctam compendiosamque
Historiam, ut videtur & persecutari consulari, in
tres libros dividemus. Et primo quidem de Divi
præcipuis & majoribus (ut vocant) qui Ethnicorum
istorum fide & existimatione primo locos habeban-
tur, differemus. In secundo, Aethiæ reges tra-
tabuntur, quos Semite Deos appellabant. Et in tertio,

P R Æ F A T I O.

de religionibus & caeremoniis in eorum honorem in-
stituti, agemus. Et sic in unum corpus, continenti
rerum ordine & certâ conuexione, omnia illa fabu-
larum fragmenta colligemus, quæ non nisi per par-
tes hinc & inde atque per Dictionaria & supra Pœ-
taron sparsim invocantur, quæ expeditus iuveni-
diusque earum studium Juventuti faciamus.

Ex hac Historia obvium erit supralis cognoscere,
primo, quàm denis errorum caligine omnes terræ
nationes obvolatæ, per tot secula cæcutierint; quam
horrenda item fuerit illa Demorum servitus, quæ
implicati extra spem salutis tenebantur, cum veri
Dei agnitio totius nostræ felicitatis primum sit at-
que unicam principium: secundo, quanta Crucis
virtus fuerit, quanta Evangelii D. N. JESU CHRIS-
TI potentia, quod Idololatriam extirpaverit, quæ
roboratâ consuetudine altissimas in omnium animis
ubique locorum egerat radices, & totâ Monarchi-
am Principumque omnium potentia sustulit ab-
atur. Denique, quanto beneficio nos sibi Servator nos-
ter JESUS CHRISTUS devinxerit, quod suâ nos lu-
ce collustratos, è tænebris duxerit, antus veri
Dei, unice adorandi veritatem nobis manifesta-
verit, eiusdem miserationes amoremque promerue-
rit, & patet facta omnibus ad eam viâ, mediâ sus-
ficiencia rationeque illuc certo perducendi, libera-
lissimè obtulerit.

DE BIBLIOTECAS

INDEX CAPITUM.

P R Æ F A T I O

DE DEORUM INANIAM
ET IDOLOLATRIÆ ORIGINE.

LIBER PRIMUS.

De Diis Ethnicorum majoribus.

CAP. I. H istoria Saturni.	Pag. 1
H istoria Cybeles.	3
Historia Jovis.	4
Historia Junonis, & liberorum ejus.	6
Historia Apollinis, & Solis.	7
Historia Dianæ.	12
Historia Bacchi.	14
Historia Mercurii.	15
Historia Veneris.	17
Historia Auroræ, & aliorum ejusmodi Deorum Cælestium.	18
Historia Neptuni, & aliorum Deorum Marinarum.	20
De Diis terrestribus.	24

De

Index Caputum.

De Diis Infernalibus.	25
De Diis aliis particularibus.	29

LIBER II.

Historia Semi-Deorum antiquorum.

P R Æ F A T I O.

CAP. I. H istoria Persei.	33
H istoria Herculis.	35
Historia Thesei.	42
Historia Castoris & Pollucis.	46
Historia Orphei.	47
Historia Jasonis, & Argonautarum.	49
Historia Cadmi, & Thebanæ Civitatis.	52
Historia Oedipi.	53
Belium Thebanum.	55
Historia Antigones, & belli Thebani Prosecuto.	58
Historia Tantalæ, & Pelopis ejus filii.	59
Historia Atræi & Thyestis.	60
Historia Prognés & Philomelæ ejus Sororis.	61
Historia Regum Troianorum.	62
Historia Paradis.	64
Græcorum adversus Troianos conspiratio.	66
Troiz obsidio.	69
Troiz occupatio & excidium.	73
Gesta	

Index Capitum.

Gesta Agamemnonis, & Orestis ejus filii post Troianam obsidionem.	77
Gesta Ulyssis post bellum Troianum.	78
Historia Aeneae.	82
De fabularum veritate.	87

LIBER III.

De honoribus, quos Ethnici Diis suis exhibebant.	92
--	----

P R A E F A T I O.

CAP. I. DE statuis in Deorum honorem consecratis.	94
De Templis inanum Deorum.	96
De Sacrificiis in honorem Idolorum constitutis.	98
De Sacerdotibus & Sacrificiis Deorum.	101
De festis eorum solemnioribus.	104
De ludis, quibus Graeci Deos suos venerabantur.	106
De spectaculis Romanorum.	110

F I N I S.

HISTORIA
P O E T I C A

Ad faciliorem Poëtarum & veterum auctorum intelligentiam.

LIBER PRIMUS.

De Diis Majoribus Ethnicorum:
CAPUT PRIMUM.

Historia Saturni.

DEorum antiquissimus, ut Poëtae fabulantur, Caeli fuit: inter alios, quos suscepti liberos, Cae-
pus peperisse dicitur, quem Saturnum voca-
vere, qui per summam impietatem Patris vi-
rilia falce praescissa in mare projecit, ex quibus subinde
lingarum fluctibus ageratus, accedente etiam fortuna,
Deam Venerem progenitum esse quidam putavere.

Saturno namque frater Titanus fuit, ad quem
hoc nomine in Regno successio pertinebat, hoc tamen
jus suum fratri ultro concessit, ut cum matris Vestae, tum
etiam Cybeles sororis suae voluntati genioque obsecun-
daret, ea tamen lege, ut Saturnus nullam prolem masculinam educeret, & ipsius imperium ad suos revolveretur.

Converserat propterea Saturnus quoscunque suscep-
erat masculos, ut primum lucem aspexerant, devorare,
Cybele tamen, edis in lucem uno parvi Jove & Junone,
hanc solum ei ostendit, Jovem autem Curetibus, quos de
Corybantis vocant, clam patre educandum tradidit. Hi

Index Capitum.

Gesta Agamemnonis, & Orestis ejus filii post Troianam obsidionem.	77
Gesta Ulyssis post bellum Troianum.	78
Historia Aeneae.	82
De fabularum veritate.	87

LIBER III.

De honoribus, quos Ethnici Diis suis exhibebant.	92
--	----

P R A E F A T I O.

CAP. I. DE statuis in Deorum honorem consecratis.	94
De Templis inanum Deorum.	96
De Sacrificiis in honorem Idolorum constitutis.	98
De Sacerdotibus & Sacrificiis Deorum.	101
De festis eorum solemnioribus.	104
De ludis, quibus Graeci Deos suos venerabantur.	106
De spectaculis Romanorum.	110

F I N I S.

HISTORIA
POËTICA

Ad faciliorem Poëtarum & veterum auctorum intelligentiam.

LIBER PRIMUS.

De Diis Majoribus Ethnicorum:
CAPUT PRIMUM.

Historia Saturni.

DEorum antiquissimus, ut Poëtae fabulantur, Caeli fuit: inter alios, quos suscepti liberos, Cae-
pus peperisse dicitur, quem Saturnum voca-
vere, qui per summam impietatem Patris vi-
rilia falce praescissa in mare projecit, ex quibus subinde
lugarum fluctibus ageratus, accedente etiam fortuna,
Deam Venerem progenitum esse quidam putavere.

Saturno namque frater, Titanus fuit, ad quem
hoc nomine in Regno successio pertinebat, hoc tamen
jus suum fratri ultro concessit, ut cum matris Vestae, tum
etiam Cybeles sororis suae voluntati genioque obsecun-
daret, ea tamen lege, ut Saturnus nullam prolem masculinam educeret, & ipsius imperium ad suos revolveretur.

Converserit propterea Saturnus quoscunque suscep-
erat masculos, ut primum lucem aspexerant, devorare,
Cybele tamen, edis in lucem uno parvi Jove & Junone,
hanc solum ei ostendit, Jovem autem Curetibus, quos de
Corybantibus vocant, clam patre educandum tradidit. Hi

ne frans in lucem erumperet, nec suis infans vagitibus clamoribusque proderetur, novum ludi genus excogitavit, quo certis mensuris legibusque incedebant, unde Dactili Icti vocabantur, quod certos illos gradiendi modos Dactylos appellarent, atque ita parvulis instructi moruo concurrentes, certis spatii numerisque sese vicissim impetebant, quo concursantium strepitu effesere, ne Jovis vagientis voces ad aures Saturni pervenirent.

Alis postea prolihus auctus est, Plutone scilicet & Neptuno, quos hinc Mater Paris gale subductos clanculum nutiri voluit: eumque aliquando quid in lucem protraheret marito ingenti ostendere cogitavit, lapidem ostendit, quem & vestigio devoravit. Sed Titanus comperit fraude, videns oculis machinationibus sibi oblatula obijci, quo minus in Regem ex pacis iurjurando firmatis succederet, vocatus in belli societatem filiiis suis Titanibus arma in Saturnum iussit, & victum cum Cybele conjuge in carcerem contiegit, quo tam diu detenti sunt, donec Jupiter atque iam robustos eos inde liberavit: sed cum Saturnus comperisset, ab uno se filiorum & fallo deturbandum, Jovi sibi suspecto straxit insidias, sed fatales sibi. Nam Jupiter hoc facinore irritatus, atma in illum capessivit, belloque tam felici profectus est, ut Regno exutum caelo cedere compulerit. In terram igitur migravit, latuitque in Italia, quae inde nomen Latium accepit. Hic à Jovo illius Regionis Rege perhumaniter acceptus, in terras, ut fama est, auream illam aeternam toties celebratam attulit, eam tellus nullius labore culta bona omnia uberrime proferebat, & *Africa*, alio nomine *Iustitia* nuncupata, hic regnaret, hominibus aequo parique jure viventibus, & perfecta vitae societate amicitiaque conjunctis. Hic Janus in numerum Deorum illatus est, cum ob beneficium in Saturnum collata, tum quod omnium ejus aetatis principum sapientissimus esset, & rarè præteritiorum futurorumque scientia celebris haberetur. Quam ob causam biceps depingitur, *Numa Pompilius Romanorum*

Rex templum ejus honori existitit, quod belli tempore ferebat semper, & non nisi pacis tempore claudebatur.

CAPUT II.

Historia Cybeles.

Cybele Saturni iuxta variis nominibus vocata fuit; nam & *Dyndimena*, & *Berythia*, & magna Mater dicebatur, sive quod Deorum Parentis, seu quod Telluris, unde tam diversa producantur, Dea haberetur, ut capite XII. sub initium referemus: eandem ob causam *Ops* à Latinis, & à Graecis *Rhea* appellabatur.

Curia à Leonibus tracto vivebatur. Ludi solennes, Megalentes dicti, quarto quoque mense in ejus honorem celebrabantur, in quibus Corybantes ejusdem Flaminis sacro correpti furore, inter confusos cymbalarum, tubarum, aliorumque instrumentorum strepitus quasi furia agitanti discursabant. Idem à Galli Phrygiae populi servabatur, qui capitis jactatione & totius agitatione corporis in rabiem agitabantur, dem lymphatorum more digladiantes, mutuis se vulneribus confundeabant, & tandem finientes ad fluxum aliquem eidem Dex sacrum, vulnera lavaturi properabant.

Cybele etiam quandoque *Vesta* nomine tribuitur: sed in hoc Poëta pro solenni suo sibi contradicunt. Vestant mox Saturni conjugem, mox Laurentem, mox fororem, mox etiam filiam nominantes, atque eisdem perfocia, quae pluribus conveniunt tribuuntque, quem admodum etiam cum de Jove, Hercule, aliisque meminissent. Ut in fit, Cybele, cum *Vesta* dicitur, est Dea ignis praesens, quam *Numa Pompilius* variis Ceremoniis apud Romanos honoravit. Nam & ignem consecravit, quem aeternum appellabatur, quod in altari, eius honori sacro, eam perpetuo ardere voluisset. Ideoque virginis Sacerdotum munere functuras instituit, quae *Vestales* dicebantur, in quas severè animadvertetur, si earum negligentia sacer ignis re-

siingeretur; qui quidem non nisi solaribus radiis rursus accendi debebat. Hæ Vesales & famillis Romæ nobilioribus seligebantur, quæ quamdiu hujus Deæ sacris occupabantur, perpetuam virginitatem servare jubebantur. Si quæ contra hanc legem deliquisset, viva sepeliebatur.

CAPUT III.

Historia Jovis.

Jupiter Saturni & Cyboles filius, patre in fugam ab eo mundi imperium suum inter fratres partitus, Neptuno aquarum & Pluroni Inferorum imperium permisit, sibi veto Cœlium vindicavit. Rex hominum dictus fuit & Deorum pater, solus potens jacere fulmina, & reliquo orbi spem cum potestate moderatus. Tellus tamen ab eo Titanas fulmine percussos indignatus, horrenda monstra enormis magnitudinis produxit, à quibus oppugnatu inde pelleretur. In hunc finem in Phlegreis agris Testatæ collecti, alios atque alios montes superjecerunt, quibus veluti scilicet cœsum oppugnant, & insuper aliis, quæ validis machinis impetunt. Inter alios nemiuntur Enceladus, Briareus, & Egeon Centimanus, qui centum simul saxa immania in Jovem jaculabatur. Sed inter omnes insignis fuit Typhoeus quidam, qui & mole corporis & virum robore omnia illa monstra facillè superabat: parte altera hominem, serpente altera resebat, ut aliorum sterque, ignes ore flammisque terribilem in modum evomens. Dii, qui suppetas Jovi allaturæ venerant, terrore in Ægyptum se fuga abripientes sub variis animalium formis latere. Solus Jupiter tantâ vi se eorum furore opposuit, fulmina in eos intorquendo, ut tandem superior, & victor, omnem illam Gyganum gentem funditus aboleret, raptoresque ad Stygem in vinculis tenuerit, altissimis montibus ut Atantæ, aliisque super injectis, ut nullus resurgendi locus relinquereetur. Interca dum hæc geruntur, Prometheus primos homines ex

luto & aqua formavit, & ablatro è cœlis igne animavit. Quo iratus Jupiter jussit eum à Vulcano in monte Cancalo catenis ferreis alligari, voluitque ut aquila, vel vulvæ partem ipsi jecoris in dies singulos depesceretur, nocte insequenti semper renascentem, ne novis quotidie cruciatibus nova unquam desisset materia; quo in stato tanta diu miser relictus est, donec invisâ Herculis fortitudine in libertatem assertus est. Sed Jupiter hæc punitione non contentus. Pandoram ipsi opposuit, mulierem illam admirabilem, Deorum voluntate à Vulcano fabricatam, in quam singuli singulas dotes raraque decora consulabant. Hæc à Jove subornata Epimetheum Promethei fratrem convenit, obtulique pyxidem omni malorum genere refertam, quæ ab ipso incautè aperta, pelles omnes in humanum genus lætè diffuse sunt, solâ Spe in fundo latente.

Jupiter omni jam hostium metu liberatus, ad suis fruendum voluptatibus se convertit, lætara ad improbilissimam quæque, maximeque infamiam, libidine. Ut enim nihil dicam de incestuoso cum Janone sorore concubitu, quam in uxorem accepit; ut taceam Ganymedem Troia Trojanorum Regis filium, quem ipse Aquilam mentibus rapuit, quid omisit turpidinum ut pudendam adeo libidinem satiare? ut cum Tauri formam induit, ut Europam abriperet Agenoris Phœnicia Regis filiam; à qua pars orbis nobilissima nomen accepit. Ita quidquid diligentia adhibuit Argorum Rex Acrilius, Danaos sicut in turri ænea includendo, Jovis tamen insidias eludere non potuit, qui in imbrem aureum transformatus, per turris fastigium sibi aditum patefecit, modumque invenit cupiditatem explendi, unde natus Perseus, de quo fuit et postea dicendi locus.

Longum foret cætera ejus obscenitates, profligatas, quæ libidines enarrare: in ipso historiae contextu locus erit nonnulla attingendi. Hoc tantum dicam cum Tertulliano, mirum non fuisse homines videre omni spurcissimum genere abominandam duxisse vitam, cum Deo cœlerent

colerent, quorum exemplis, & incurtendæ corum
offensionis metu, ed traherantur.

CAPUT IV.

De Junone ejusque liberis.

Juno Deorum Regina, & Regiorum ac divinarum
Dea vocata est, quod Jovis uxor esset. Nuptiis eadem,
Partibusque præfecta, hoc nomine in variis templis æ
vis ipsi consecratis colebatur. Heben juvenutis Deum
peperit, cui tantam apud Jovem gratiam conciliavit, ut
ejus mensa ministraret, & nectar ipsi propinandum in-
funderet, donec in ejus locum Ganymedes, de quo supra,
subrogatus est. Genus & Valeanum, sed vis narum Jupi-
ter, ejus deformitatem deservitas, pede à summo celo
præcipitem egit, qui in terram prolapsus tibiam fregit,
unde perpetuo claudicavit. Idem grandior factus ad a-
bilem artem animum adiecit, operâ Diis elocata, sed ma-
ximè Jovi, cui salamina præcedebat. Officinas habuit, non
modo in Insulis, Lemno & Lyxarâ, sed etiam in monte
Ætâ. Familiis utebatur Cyclopiibus, quos ita nomina-
bant, quod unum tantum oculum in media fronte ha-
berent, quorum nominatissimi fuerunt Broates, Scero-
pes, & Phryxemon.

Sed in ad Junonem redeamus, narrant Poëtæ eam à
Jove aversionem concepisse, quod ex eo sibi offensum
putaret, quia sine ejus opera Deam Palladem, alias Mi-
nervam, solas progignere voluerat. Hæc ex ejus cerebro
toto catastrophe corpore, lauceam manu prætendens,
exiit pyræticam usquendo, quod saltationis genus mi-
liciarum hominum proprium, à Pyrrho Achilles filio in-
ventu, ad numeros carminis illius agebatur, quod
Hypocrematicum appellabant. Propterea Dea bellorum,
prætorumque præles habita est, licet variam artem
acque scientiarum, que pacis ornamenta sunt, ipsi in-
ventio tribuatur, quam ideo Ætheasenses singulariter
pro-

prosecuti sunt, festis diebus ejus honori consecratis, cu-
jusmodi erant Panæthenæ, quæ cum variis gratiis
spectaculis celebrabantur. Juno autem Jovi propter Pal-
ladem offensa, parere etiam ipsa sine viro commercio
voluit, quod & perfecit, ut testatur Ovidius, foris
alicujus contactu, quem Dea Flora ipsi designaverat, un-
de Martem peperit, qui belli & exercituum, æquè ac
Pallas, Deus fuit.

Famulum habebat Argum nomine, cujus operâ ad
observandas Jovis actiones utebatur, erat enim undique
oculis plenus, quorum alterâ parte sopitâ somno, alterâ
vigilabat. Hunc tamen Argum Jovis imperio Mercurius
fictile cantu confopitum interfecit, quem Juno in fidei,
in explorando prælium præmiis, in pulchrum Pavoa-
nem convertit, qui multicolore plumarum firmato
oculorum, quos antè habuerat, multitudinem adhuc
repræsentat.

CAPUT V.

Historia Apollinis & Solis.

Jupiter Junonem petrasus, amores suos in Latonâ
stransiluit, cum qua congredebatur sæpè, multaque
benevolentis significatione loquebatur. Unde Juno
tantâ Zelotypiâ & emulatione exarsit, ut Pythonem
stupendæ magnitudinis serpentem ex varia putricæ ma-
teria post Deucalionis diluvium, de quo infra productum
in eam immiserit. Et ne Latona monstri istius rictum
effugere posset, Tellus adprompsit, nullum alium locum
se fugaturæ permittendam, quam Delon Insulam, quæ
tunc aquis latè depressa per Oceanum hoc & illac passim
ferebatur. Sed Ne primum Latonæ faventis beneficio super-
natavit, ut misera profuga jam vicina partui securum ibi
domicilium, ubi extra periculum lateret, nancisceretur.
Ita illuc appulsa Dianam & Apollinem in palata casa
repperit in lucem edidit. Cum Apollo adolevisset, matris

injurias à Pythone Serpente acceptas ulturus, sagittis eum conficit, non tamen sine conflictu, quo durante, voces ingeminantium *is Pæon* exaudiebantur, unde manavit confectio: eos in ludis publicis, victoriis, & triumphis celebrandi.

Hoc facinore perfunctus filium suscepit nomine *Acalupium*, quem *Chironi* Centauro educandum & medicinæ præceptis informandum tradidit, cujus postea Deus creditus est. Hic Jovis fulmine lectus perit, quod miserum *Hyppolitum* à probris rapatum & disceperunt equi, cum patris iram declinaret, ut in *Thesei* historia videbimus, *is* resellisset. Mors *Acalupii* Apollinem plurimum afflicxit: ulturus itaque injuriam, cum in *Jovem* nil posset, *Cyclopes* interfecti, qui fulmen confecerant, quo percussus interierat. Sed *Jupiter* gravissimè irritatus, eum de caelo proseripit, & ad tempus divinitate privavit.

Exul ergo, & omni divinitatis jure exutus, extremis miseris, & rerum omnium inopia sic consistari cepit, ut vivendi conditionem querere coactus, operam suam in pascendo grege *Admeto* *Thessalæ* Regi obulerit, quæ causa fuit, cur *Pastorum* Deus habitus fuerit, eique *lupus*, ovium inimicus, hoc nomine in sacrificium offerretur. *Boves* die quadam pascenti unum *Mercurius* eripuit, & in *junonem* querenti; pœnasque reposcenti, phœtretram ab *humeris* etiam abstrahi jussit: omnia inter eos controversa in risum recideret.

Tanta calamitas à pullum impedire non potuit, quominus insano *Daphnes* alicuius amore caperetur, quæ persequentem procanis amores aversata fugiens, in laurum mutata est. Neque hic fletu miseris infelicitas, cum enim aliquando cum charissimo sibi adulescentulo *Hyacintho* dilecto luseret, eum imprudens invitit, unde natus flos *Hyacinthus*, in quem à *Tellure* casu tam sine-sto indolente, convertus est. Sed necne hic finis miseriarum fuit: nam *Apollo* timens eos, qui in morte *Hyacinthi* lætos se putabant, *Troiam* versus profugit, ubi cum *Nepruno* congressus est, qui *Jovis* etiam grata excederat.

Placuit utrique, cum ad extremam se calamitatem redactos cernerent, *Laomedoni* Regi, in ædificanda civitate, quam moliebatur, operam suam addicere. Sed promissa mercede frustrati, injuriam officij decreverunt. Quare prope absum, ut *Rex* cum universo populo immolus à *Nepruno* undis obrueretur; *Apollo* autem lucem adeo pestilentem immisit, ut ingenti hominum strage omnia popularetur.

Laomedon tot malis appetitus, quæ ratione mediri posset, *Oraculum* consulit, à quo responsum accepit, unicum iratos *Deos* placandi medium esse, si in *marinis* rupibus *Trojanam* *Virginem* ab æqueoris monstris devorandam quotannis exponeret. Coniugit igitur mi erando saro, ut fors in *Helionem* Regis filium caederet. Sed *Hercules* ad ea monstra oppugnanda, eamque liberandam eâ lege se obtulit, ut quos *Laomedon* equos divino prognatos femine asservabat, eos mercedis loco acciperet.

Sed tamen à perido suspettare non potuit, licet periculo *Helionem* exemisset. Cujus rei indignitate commotus in *Cynarum* ferre flammaque deservire constituit. *Laomedontem* interemit, cuius filium in captivitate abduxit, qui deinde à *Trojanis* representato *Iyro* redemptus, nomen inde *Prismi* sortitus est, ut sequenti libro narrabitur.

His periculis feliciter perfunctus *Apollo*, & Divinitatis dignitati restitutus, inter *Deos* brevi tempore facile celeberrimus evasit, non modo propter varia quæ in aliis atque aliis terræ Regionibus fiebat miracula, sed etiam ob diversas functiones & munera ipsi attributa, tum denique ob *Heroes* illustrissimos, quorum parens fuit.

Et primo quidem *bol* habebatur, quo sub titulo *Phœbi* nomen usurpabat, quæ vox lumen viventium significat. Non desunt tamen qui aliter sentiant, & solem dicant *Hyperionis* unius ex *Titanibus* esse filium, unde & *Titan* dicitur, eumque curry vehi asserant. Addunt eum sub *Vesperam* in *Oceanum* invehî, ubi usque ad sequentis diei horam conquiescit, quæ ubi primum illuxit, horæ accendit, equos ad curram juncturæ. A s Ine

Infulam Rhodum præ cæteris adamasse visus est; & revera, Solino teste, nullus anni dies adeo subtilis est in illa regione, quem sol serenâ facie non illustrat. In hac insulâ nata ipsi filia Rhodia, cujus naxalem diem aureo imbre, magnâque rosarum subitâ efflorescentium copâ celebrem facere voluit. Nec ingratâ Rhodii famulum illum ex ære Colossum in ejus honorem excitârunt, qui centum & amplius pedum altitudine eminebat, crassius altitudinem iustâ proportionem adæquantē. Hôc orbis prodigium à Saracenis eventum est, qui ad annum Christi 684. portu Insulâ, commoverunt in fustria, unde tantum ænis avexerit, quantum hongentis camælis onerandis sufficit, ut Historici memoræ prodiderunt.

Quod autem ad loca amener, ubi Apollo sua reddere oracula, Vespheus præcipuè memoratur, ibi templum visebatur, operis elegantia magnificentissimum, innumeris locupletatum donariis, quæ undique mitterebantur. Sacris in templo illo fungebatur sacerdos Phœbas dicta, vel Pythia, & Pythionissa, quæ parvæ mensæ stipedali insidens, Divino entheia Numine Enthusiasmum ab Apolline accipiebat. Hac mensa *Tripos* nominabatur, & *Cerina*, quod Pythionis Serpentis exuvie contegerant.

Mulica inventio huic etiam Deo tribuitur, qui & *Marisæ Satyro* eum vivo detraxit, quod cum ipso de palmâ tanendo decertandi avidus, eum provocare non dubitasset. Mutas *Jovis* & *Mnemio* lyones insinuandas accipit, Novem erant, nimirum *Calliope*, *Clio*, *Erato*, *Thalia*, *Melpomene*, *Therpsichore*, *Euterpe*, *Polyhymnia*, & *Urania*. Vârâ à vâriis locis, ubi morari consueverant, nomina sortite sunt; nam modo *Pierides* dicebantur, à nemore *Pleride*, in Macedonia lito, ubi primam lucem aspexerant; modo *Heliconiades* ab *Helicone*, qui mons est proximus *Parnasso*, loco ipsi præ recessu quæ gratissimo, unde *Parnassides* dicitur, & *Cytherides* à monte *Cytherone*; denique *Castalidas* vel *Aganippides*, à fontibus eiusdem nominis, earum honori consecratis.

Hic Musus aut & Apollini tum Poëtorum, tum etiam Muc

ficæ debetor inventio. Eorum potèrat esset officium sacris convivii inter esse, ubi Heroum res gestas cantus celebrabant, ut alios ad illustra ejusmodi facinorâ excitarent. Castitatis laude celebrabantur, & Adoniam Veneris delicias intersecere, quod aliquam amoris impudicæ flammam us afflavit.

Reliquum est ut de prolibus Apollinis sive Solis aliqua dicamus, inter quos præter Rhodiam, cuius supra meminimus, fuit *Æetha Medæ* pater, Rex *Colchidis*, cui *Phryxus Achamanti Thebaram Regis* filius, cum novæ in sidias eum sorte fugere, de quo postea erit loquendi locus, vellus aureum donavit. Suscepit subinde *Pasiphaë*, quæ *Minos Cretensium Regi* nuptui tradita, infami amore *Tauri* exarsit, unde *Minotaurum* suscepit, cujus historiam alibi exequimur. Denique *Phæacientem*, qui juvenili ambitione excecatus, Solis parentis curam regere, & mundo vel unam saltem diem facere petivit, & obtinuit. Sed viarum ignarus, quæ per cæli orbem debent observare, eoque robore destitutus, quod par esset ad equos illos alatos qui impera vehementi ferebantur, regendos, cæcos pariter, mundumque universum flammis accendit, quo facinore iratus *Jupiter*, eum vibrato fulmine interemit, equique in *Eridanum præcipitem*, ubi *Heliaides* ejus sorores, fratri parentantes in *Agnos*, vel ut alii in *populos*, earum autem lacrymas in *electrum* convertas esse Poëtæ fabulantur.

Non multo post hoc incendium tempore casus contigit priori contrarius; cum *Deucalion*, *Promethei* filius, Regnum *Thessaliæ* obtineret; tunc enim aquas sic inundasse referunt, ut terrâ siccibus altè sepulâ animalia omnia interierint; solus *Deucalion* cum *Pyrrha* Coniugio furenti elemento in monte *Parnasso* se subducere potuit. Cùm autem se viderent solos, Deos rogant, vel ut & ipsi viâ præventur; vel ceteri homines alios sibi viâ locos procrearent. Precibus annuerunt superi; nam à *Themide* Dea iustitiæ responsum acceperunt, voti se sustinere compotes, si Mater suæ ossa post terga jacerent. ipsi ergo

ergo Tellurem magnam illam esse Matrem, ejus autem lapides ossium nomine vocatos esse rectè judicantes, oraculo pariterunt. Quotquot ergo à tergo lapides Deura non jaciebat, in viros eosdem, qui vero à Pyrrha projectabantur, in feminas repente mutabantur, à quibus deinde humanum genus in hanc usque partem rursus propagatum est. Hoc peregrinis orbis diluvium, quodque Ogygis Thebanorum Regis tempore contigit, eorum sunt nominibus, quæ à Poëtis memorantur.

CAPUT VI.

Historia Dianæ.

Diana Apollinis sorori tria communiter à Poëtis nomina tribuuntur, sive ob diversa inania, quibus perfungi creditur, sive quod tria Numina, quod passim faciunt, in unum ab illis confunduntur. Ut ut se res habeat, duplex, sive triplex Hecate nuncupatur. Nam & in cæcis Luna & Diana in terris & apud Inferos Proserpina. Britanni ergo sciendum est Dianam, cum Luna dicunt, Varus præterea nominibus insigniti. Nam & Phœbe dicitur à Phœbo fratre, à quo lucem manatur, vel Chyrtisiam Delia à loco, ubi eam natam esse credidit antiquitas. Endymionem pastorem adamavit, quem Jupiter perpetuo sopore damnaverat, quod suspectam haberet nimiam ejus cum Junone familiaritatem. Sed Anaximum suum in montem transiit Luna, ubi turis delitesceret. Porro huic fabulæ occasionem dedisse videtur Endymion, qui quod totus esset in motibus Lunæ contemplandis, integras noctes in locis à turba remous ad hoc situm exigebat. Magi Thesaliæ tantam carminibus suis esse posse dicebant, ut lunam ex cælis in terram exire canendo se posse crederent, ideoque huc eam animi causa descendere existimabant, quoties Eclipsim patebatur.

Secundo, Dianam in terris dictam fuisse memini, quo

notiæ Sylvarum, Montium, & Venatorum Dea esse habebatur, quæ causa fuit, cur pharetrâ & sagittis armata depingatur, numero 60 sexaginta Nympharum comitanti stipata, quæ ab ejus latere nunquam recedebant. Partibus adesse credita est, hoc titulo Lucina nominabant. Castitatis cultrix fuit perpetua, nec unquam pudori suo ullam iniuri notam turpitudinis passa est. Specimen hujus edidit, cum Actæonis venatoris impudentiam, se erit ulcisci voluit, à quo, dum se cum sociabus lavaret, se nudam conspectam esse indignabatur. Postquam enim suam ei impudentiam gravissimè exprobrasset, eum in Cervum convertit, qui à proptis canibus pro fera habitus miserè discerptus interit. Templum Ephesi inter orbis miracula numeratum habuit, quod Erostratus subiectis flammis everit, ut vel hoc facinore, cum alia non posset, nominis immortalitatem consequeretur. Nec tamen sic voto potius est: Ephesi enim edixerunt, ne quis vel ejus nomen pronuntiaret, latè in secus facientes capitis sententiâ. Tanti ædifici confagratio eodie accidisse dicitur, quo Alexander magnus in lucem prodit. Reperi sunt populi inter Serratas Ponti Euxini accoltæ, quos Tzauros vocant, qui non nisi homines Dianæ immolabant, & quotquot ex Græcia aut aliis exteris Regionibus naufragium passi, aut tempestate in oras illas pellesantur, ad ejus aras juglabantur, ut in Orestis Historia pluribus memorabo.

Postremò dicitur hæc triplex Dea apud Inferos Proserpina, maluræ canem ali Proserpinam Jovis & Cereris filiam, quam in Æna Siciliæ moerere flores legentem Pluto vi rapuit. Unde factum est, ut Ceres amissam totò requirens orbè, colendorum agrorum rationem moralles docuerit, usque gladium in panem abeant: Ideo & frumentorum frugumque Dea existimari est.

CAPUT VI.

Historia Bacchi.

Thebae civitas Graeciae, Baccho, Jovis & Semele filio natalis fuit. Hunc mater dum gestaret utero Junonia concubinas mariti quoquo modo pollet persequens, odio doloque interitū sibi in Jovis, Juno, autem vultu cognoscere corporis habuit eminentia Semelem convenit, perjurisique, ut erat subdola, plurimum ipsius ad honorem laterelle, si à Jove hoc gratia loco peteret, se ut fulmen manu comitans inviseret, quo modo cum Junone eum solere congressi mentiebatur. Quod cum imperisset, fulmine tacta in cineres abit, quod unum Juno intenderat. Sed Jupiter sextum opportune sublatum in semine suo insuit, inde jam luci matris in auris prodit. Ita officio matris in Bacchum percipit occasione deo cum *Bumathem* nominandi: multa praeterea nomina habuit, ut *Dionysii*, *Liberi*, *Bromii*, *Lyzii*, aliaque, *Syleno* & *Nymphis* educandus traditus, quas in proximum institutionis Jupiter in caelum translata in stellas convertit, quae *Hyades* appellatur.

Bacchus peregrinandi cupidus omnes prope orbis angones peragravit: Indos oppugnavit, vicitque, ubi & *Nysam* Civitatem condidit. Pompa triumphalis ab eo penum excogitata est, primisque regio insignis diademate triumphavit. Currus ejus à Tigridibus venebatur, & pelle cervina lectus sceleri loco Thyrium, id est lanceolam hederā pampinifque circumtextam dexterā praeferebat. Ab ipso etiam vini potus in usum traditus est, quod cum Indis propinasset, iocundum putare, quod hoc potus ebrii velut in furias ageretur, Humanis victimis antea placebatur, sed post susceptum ad Indos inter Hircos tantum asinoive in sacrificium ipsi obtulerunt, nec male nam cum Bacchi nomine vinum instituitur, homines solis ipsi Asinis, vel Hircis sacrificare dicuntur, ut discimus,

mus, immodico vini potui addictos, vel stupiditate ac legnitate in asinos, vel obcoenitate motum in Hircos converti. Et ut inter rectae rationis & honestatis terminos ejus usus contineatur, Bacchum à Nymphis educari condiscimus, hoc est aqz assuptione debere temperari. Praeter Satyros ad sacris operandum suis solas adhiberi feminas voluit, quem per varias Provincias peregrinationem cantando discurrendoque surpandis litules penè assiduo corutabatur. *Bacchantes*, *Bassarides*que nominabant, *Thyades* etiam ac *Menades*, quae voces rabiem & furorem sonant, quemadmodum & in ejus horrorem tertio quoque anno lumina celebritate festa agebantur, unde *Trieterica* dicta sunt, vel *Orgia*, à Graeco *Orgiū*, quod irascens rabiem significat: ritus enim & carminum ludorum erant, ut mulieres illae, *Tyridum* aut *Pantherarum* exuvils formidabiles, passis capillis, cum tædis ardentibus, aut *Thyris*, per montes discurrerent, suum illud *Euhæ Evæh*, *Euhæ Bacchæ*, hoc est, boni fisti ingeniantes, quod nomen à Jove honoris gratia acceperit, quod, cum Gyrganum bellum ingrueret, Bacchus formā Leonis assumpta, in eos irruisset, primamque obtinuit discerpisset.

CAPUT VIII.

Historia Mercurii.

Mercurius inter Deorum illusterrimos celebratissimosque numeratur, non modo propter generis amplitudinem, sed etiam ob varia officia, quae *Horatius* Ode 10. libri eleganti carmine ad posteritatis memoriam exornavit.

Hunc enim Jovi Maia peperit, famosi illius Athlantis filia, qui caelum humeris sustinet: locum autem natalem in *Cyleno* monte *Arcadiae* habuit.

Hoc autem praecipue inter cetera mania dignitatis obtinuit, ut *Deorum* nuntius esset ac interpret, hoc no-

mine capite pedibusque alatus dextra Caduceum gestabat, id est, vineam duobus atribusque serpenibus implicatam, in pacis & concordia Symbolum. Ita in cotinuo sermone hoc crebro usurpamus, per Mercurium sermone designari mentis nostrae interpretem, qui cum summa celeritate ab ore proficitur, videtur evolare, quippe cum verbo nihil sit velocius quod pariter hominum animi possit odii ad pacem conciliantur.

Alterum, quo fangebatur officium erat, vias interatibus per monstrare, & mortuorum animas ad Inferos deducere. Atque ita nemo potest viam excedere, ut Poëta asserunt, nisi Virgo Mercurii archetypum illud vinculum dissolvatur quo divina manus animam cum corpore collegavit. Cum autem Manes in Campis Elysiis morandofratrum tempus explevere, ipse est, qui mira ejusdem Caducei virtute eos in alia tradidit corpora, in quibus ritandi vivere incipiunt, ut illi somniant quae Metempsychosin admittunt. Praeter Citharæ, cujus exercitium primus invenit, certi etiam Lyrae generis auctor fuisse perhibetur.

Idem eloquentiae Deus habitus est, quæ suis in legationibus, aliisque negotiis plurimum utebatur. Quæ de futuris præfectus fuit, isrus ipse callidissimus, quod Apollo ipse experitis scribitur, cui Admeti proges patienti, bonam partem clam furripuit, nemisfortum præter Bærum Fallorem observante, quod quia contra promissionem nuntii extortam evulgaverat, in saxum conversus est.

Natus ipsi ex Venere filius Hermaphroditus, quo cum Salmacis Nympha ad fontem congressa fecit, cuius ineffabilissimis motu precibus Divi utrumque in corpus unum, in quo tamen utriusque flexus servatus est, conflavere. Hæc fictione innuere volebant Octavæ, quam perfecta esse debebat inter conjugatos unio; talis nimirum, ut in unum quasi corpusque animumque amore reciproco coalerent.

Hæc denique à nonnulla laus Mercurio tribuitur, quod Dædalum tam excellenti artis architectonicæ cognitione

gnitione imbuerit, ut operum à se inventorum elegantiarum orbem admiratione compleverit. Hic Dædalus Athenis digressus in Cretam in Icarum se consulit, ubi addita Minori Regi opera, labyrinthum tanto artus miraculo spectabilem, tot virarum ambagibus inflexum elaboravit, in qui cum ingressus esset, ob inextricabiles occurfus & recurvus egredi non valeret. Ibidem ab offensa Rege cum Icaro filio in vinula coniectus, modum è carcere per aëra volandi apertis sibi filioque, alis excogitavit. Neque primum consilium quo evenus sceleris, nisi Icarus paternæ pramonitionis temerè negligens, soli proprio volare praesumpsisset: cujus calore soluta cerâ, quæ humeris alas agglutinaverat, in subiectum mare prolapsus aquis submersus est, quas exinde Icarias appellavit.

CAPUT IX.

Historia Veneris.

Praeter opinionem de Veneris progenie, quam Cap. 1. retulimus, alia est, quæ Jovis ex Dione filiam asserit. Amorum voluptatumque Dea credita est, ob incomparabilem oris rotunditatemque corporis, quæ omnium animis imperabat, venustatem. Currit in sivebat, qui à Cygnis & Columbis lascivis volucibus trahebatur. Loca autem ubi præcipuo honore colebatur, erant *Amathus, Cytbera & Paphos*, delictis & amoenitate nulli ea tempestatibus secunda.

Praeter Hymenem, nuptiarum Deum, tres præterea Charites, hoc est, gratias peperit, quas comites ubique habuit individuas: ex eadem uterque Cupido prodiret, quorum alter honesti amoris, obsecratorum alter Deus libidinum, aliis insignis & pharæra, sagittis instructus ardentibus, quibus ad animos hominum Deorumque, rursi libidine succendos inflammandosque utebatur. Filium præterea suscepit Priapum, moribus sibiisque gestis infamem, sacris in literis nominatam, qui solis alienis victimis placebatur. Hæc denum parente Aeneas apud Virgilium gloriantur, & quam

quamvis hæc Deorum, in pudicissimâ, luparum more, omnibus se palliat proficitæret, Vulcanum nihilominus Conjugem habuit, ex quo tamen nullam suscepit prolem.

CAPUT X.

Historia Auroræ, aliorumq; Naminum Cœlestium.

Ius illa diei prodroma, cuius radiis, priusquam Sol noster in Hemisphæcio appareat, extrema montium cacumina innubi cœlo inaurari conspicimus, antiquis Dea Aurorâ dicebatur, quæ autem coruscanti invecâ cura, rosâ dignis, manibusque rore nectareo stillantibus, Solis adventum mundo prænuntiat. Hæc Dea Tithonium Laomedontis filiam, cuius amore exarserat, vi sustulit, cui immortalitatem à Jove imperavit. Verum cum senectutem illi deprecata non fuisset, ipse ferendis extremæ ætatis incommodis jam impati, in Cœciadum conversus est. Alia ista fabula ad Tithonium quemdam præfici temporibus celebratum, qui ut erat Astrologus studiosissimus, diem suis præverere studis consueverat, & sub auroream sidera contemplantari, huius autem vigiliæ beneficium, ad decrepitan atque senescentem, sed robusto adhuc validoque corpore pervasisse. Sed cum præter alia vix garrulitas sit propria senectutis, inde factum est, ut in Cœciadum formatus esse diceretur.

Aurora famosum illum Pugniferi Memnonem Tithono peperit, qui in Trojano obsidione Præmii partes tutus in singulari certamine cum Achille contumilio occubuit. Sed afflictæ matris commiseratione in avem conversus est, eo tempore quo ejus cadaver in cineres abiturum in rogam conhibebatur. Hanc Deam Ægypti præcipuis honoribus coluisse memorantur, & nomination ipsi statum erecti se, quæ primos solis orientis radios excipiens, risu lætitiæ restat, & suavem concentum edere videbatur.

Sidus illud, quod sub crepusculum matutinum lætete conspicimus, Auroram parentem habere perhibetur, dicitur Venus ab Æthiologis, ab aliis *Eucifer*, vel *Phosphorus*,

cum suo lumine solem à tergo adventare denuntiat, cum vero post solis occasum, cum se prodiit, *Vesper*, vel *Euseperus* appellatur, cuius officium est reliquo stellarum agmini prælucere, easque ad noctem suis illustrandam radiis velut invitare.

Si Ethnici in numerum Deorum Auroram reuelicent, mirum non est non tantum de Sole & Luna, ut supra retulimus, eos tam fabulosa credidisse, verum & de cæteris etiam globis cœlestibus, quos vel certos quosdam homines ut plurimum esse dicebant, vel animantia, & terris in cœlos translata, ac in stellas conversa, quos si pars maxima Deorum nomine censebantur, ita de Herculo creditum est, ita de Cæpheo cum Cassiopeæ conjuge, & filia Andromedæ, & Perseo genero. Eadem dignitas Eriochtonio contigit, qui ex Vulcani femine genitus, ut pedum quos Draconum more filios habebat, deo omniatentegeret, usum cotrumum reperisse memoratur. Sella illa in Polo Arctico, quæ aliis Cygnosina, aliis Uræ minor dicitur, quam navigantes boni opinis existimant, & Nympharum choro sunt, quæ Jovis Infantis curam habuere, Uræam verò maiorem, quæ & Heilæce, sive Callisto nominatur, ajunt esse Lycæonis Arcadiæ filiam, & à Diana in Uræ figurâ commutatam, quod licet à suo foret Gynæceo, corrupti se nihilominus à Jove permissi fuerunt, adeo pudicitiam adamabat, ut ne in suo quidem comitatu illâ resisteret labem patereur. Sed miserat suam miseratus Juppiter, eam in astrum ejusdem nominis convertit. Quamquam non desunt, qui eam Plestrum nomen, quod minorum siderum ordo, quem præfert, vehiculi speciem in tuentibus representant, unde & Astrû quod à tergo insequitur, Aristophylacem vocant, quasi Uræ custodæ, aut Bootem, id est, vel ut Bubulcum, qui curam moderatur. Sidus pluvie memorantur, & cognoscuntur, Orion dicitur, qui à Diana venationi adhibitus, tanto viri robore simulac industriâ valebat, ut nullius feræ, quantumvis ferocissime, occursum formidaret. Longi foret singula singulatim persequuntur præter equum Pegasum, & Serpentem Hesperidum pomorum Custodem, Aquila quæ Jovis

Ganymedem attulit, & Cetum adorandum Andromedon, de quo infra à Neptuno submissum inter coelestia Numina censebantur. Mirro dicere de Cane Majore, de Canicula, cui & nomen Procyon, deque aliis sine numero animantibus, quæ vel in Zodiaco, vel in aliis cæli partibus statuuntur.

CAPUT XI.

Historia Neptuni, aliorumque Deorum maris.

NEPTUNUS Saturno genitus, in Universi partitione, maris præfectorem sortitus obtinuit tridentem sceptri loco & cætera præfatus, eonchâ mariâ tamquam curru invehitur, trabentibus vè ceris vel vitulis marinis, vel equis posteriori sui parte piscium speciem referentibus. Uxorem habuit Amphitritem, sic dictam, quod mare suo ambrû terram complectatur. Hoc conjugium Delphino conciliante perfectum est, qui deinde te ætas in sidera Capricorno proximus cælos illustrat. Usum equorû primus reperisse creditur, quod equus è terra exsilisset quam tridente percussisset, cum in Areo pago cum Minerva de nomine Atheniensis Civitatis imponendo contenderet. Conspiratione adversa Jovem constât implicatus, in terras relegatus est, ubi coactus Regi Laomedontis famulum addicere, in Trojana Civitate ædificanda operam posuit, ut in Historia Apollinis retulimus. Tritones supernè homines infra pisces genuit, qui certis piscium squamis quasi buccinantes, ab ejs late e numquam recedebant.

Harpys præterea ex Tellure suscepit, monstra ejusmodi, quæ avari alicujus qualitates omnes apertissime repræsentabant. Facie erant in pœllarû speciem efformata, sed exanguî pallore luridâ: reliquo corpore vultures erant, alatis humeris, pedibus manibusque in modum Gryphis in alicujus unguis dissectis, gutta insaturabili, immani membrorum mole terribiles, insicibiles præsentem toxicò quidquid teigissent, & obvia quæque furabantur.

Ipsi Oceano, cui Neptunus moderabatur, divinitatem affinxit

affinxit antiquitas, eundem fluviorum patrem credebant, & specie hominis Taurorum more cornuti, ut & reliquos fluviorum depingebant. Ex Theide uxore Nereum & Doridem suscepit, qui matrimonio sociati filias magno numero peperere, Nympha ù nomine à Poëtis celebratas: harum alix in cæli transitæ, alix capillo viridi spectabiles partim in fontibus & fluvii, partim in pratis & nemoribus hæc illac disperse vagabantur. Na pex, Dryades & Hamadryades, sylvis, agris, floribus, & simul pascuis erant præpositæ: Naiades ad fluvios, fontes, & loca irrigua morabantur: & Nereides, à Nereo patre sic dictæ, ad Oceanû destinatæ Aleyonibus, marinis avibus ut plurimû oblectabantur, de quibus hoc memorabile scribitur, quod rigidissima etiam hieme in maris fluctibus nidos construunt, ubi dum pullos excludunt, vel jam exclusos educant, pacatur mare, & si quæ procella ingruat, illæ si tamen vel in portu conquiescunt. Una Nereidum, quæ matris Theidis nomen retinuerat, formæ elegantia præ reliquis commendanda, amoris Jovis sibi gratiâ & decore demeruit. Sed Jupiter ab oraculo edoctus si nupti daretur, eam filium suscepturâ, qui patrem virtute & generositate superaretus esset, gloria quàm voluptatis appetentior a se demissam, Peleo conjugem tradidit, cui & magnû Achillem peperit, de cujus armis & fortitudine supus erit infra dicendi locus.

Protheus Neptuni pastor, phœcis piscendi præfectus, quos alii vitulos marinos vocant, Oceani & Theidis filius fuit. Hic Læonius Vertumnus dicitur, quod in omnes se formas induere, & in quolibet se posse vultus convertere, & atque ut erat suorum cognitione celebris, qui cum confolebant, imparatum ex improviso quasi adorti, & vinculis arctè constringere debebant, ut eum ad pristinam formam induendâ compellerent, & respontum acciperent.

Glaucus, Ino & Melicertes Dii marinis etiam accensentur. Ille antea piscandi artem professus, cum die quadam advenisset, pisces in litore gramen exposito, solo herbe illius attractis, quæ mixæ virtutis erat, subito resurreire in Oceanum ipse vim quoque experiri voluit, quam ubi ori

adnotasset, in furorem actus in mare se precipitem devolvit, ubi ab aquarum Divi in societatem perhumantem acceptus est.

De Inone plura & impiciora referuntur. Athamanti Thebanorum Regi qui Niphegen priorem conjugem dimiserat, nupta Phixum & Hellen mariti ex Nephelē liberos ē medio tollere decreverat. Phixus novercæ insidias se subditivus modum respicit arietem aureo insignem vellere secum abducendi, qui ut pretiosissimus Regia famulæ thesaurus sollicitē servabatur. Hoc igitur cum sorore in vectus in alias Regiones, procul à patria se recipit: sed dum mare transiit, Helle insolito assurgentium fluctuum spectaculo exterrita, in undas prolabitur, unde fretum illud Hellepontus dicitur esse. Phixus Colchidam felicius elapsus, Jovi sospitatori arietem immolavit, quo inter duodecim signa Zodiaci relato, detractum vellos penet. Aethiā Colchidiam Regem remansit, quod intra septimum quodpiam Marti sacrum collocavit, ubi adhibitis custodibus, stupidi custodiam voluit, ut in Historia Jasonis referentur.

Initriam Nephelē in liberis illam vindictura Juno, Athamantis animam ita perturbavit, ut mentis impus & furore amens Inonem & susceptas ex ea proles ad eandem quæreret. Illa tam repentinā viri mutatione territa, se cum Melicerte filio, in mare precipitem dedit, quos Nepunus commiseratione motus in Deorum familiam adscivit, quorum comitatu ad pompam utebatur. Ipsa deinceps Aurora credita est, dictaque Leucothea, seu primum dei nascentis diluculum, filius autem accepto Palæmonis nomine portibus maris praepositus est.

Sed non est mihi hoc loco præterendum Æolus, cuius quidem imperium totū orbem complectitur. Oceani tamen potestate singulari pervagatur. Ipse Venorum Deus habitus, in Insula Sicilia contemina domicillum fixerat, ubi eos conclusos atinebat, & pro arbitrio emittebat.

Superest ut de monstribus illis nominatissimis, qui toto passim mari navis infestissima ferebantur, pauca referamus.

mut. Scylla & Charybdis fauces Siciliæ occupaverant: & Charibdis quidem memorans mulierem fuisse asperi ingenii, & ab omni humanitate alienam, quæ in obvio quoque peregrinos belluino rubeat impera, omnia diripiens & depopulans. Quæ immunitate cum aliquando boves Herculis abstulisset, indignatus Jupiter insanam vibrato fulmine prostravit, & in monstrum terribile conversam in maris voraginem, quæ ejus nomen retinuit, precipitem devolvit.

Scylla Nisi Megarensium Regis erat filia, quæ Minos Regis Cretenisium amore excecata, nefarium in caput patris prodicionem commisit, ut insani libidinis animum satiare. Hoc consilium susceperat, cum Minos bello Megarensem prosequeretur, & urbem Megarensium obsidione premeret, filii Androgei eadem ultimus, qui ab illa crudeliter trucidatus fuerat. Scylla obsidionis tempore ad civitatis moenia frequentè accedebat, ut gratissimo illo concentu se se oblectaret, quem edebat saxa, ex quibus erant constructa: nam Apollo, qui urbis fuerat Architectus Lyram suam super illos lapides depositam reliquerat, ex cuius auctu hanc vim haberant, ut vel leviter tacti, gratissima auribus harmonia resonarent: hæc princeps vi guncula viro Minos, tanto ejus amore flagrare cepit, ut se ejus voluntari patrem tradituram spondendit, modo suæ libidini obsequeretur. Omne negotium erat in crine purpureo, qui Niso patri capite excreverat, quem quando citam ferret, à nemine poterat superare. Hunc ergo per summum nefas sopno patri recessit. Sed Minos patriciale mulieris facinus detestatus, quamvis prodicionis fructum non recusatet, eam in gurgitem maris fluctibus absorbendam deici voluit, ad promotorium quod Charybdis ex adverso respicit, ubi in horrendum monstrum abiit, cuius membra omnia à lateribus ad usque pedes in canum continuis eam lateribus lacessentium formas conversa sunt. Alii etiam hujus tragediæ catastrophem retulerunt, scribit enim

Ovidius Scyllam in Alaulam. Nilum in Accipitrem transformatur, à quo illa assiduo exaginata penas dabat perihæ: & hanc quidem ad altera longè diversam Scyllam esse referunt, quam Circe venenica in figuram illam mutaverat, savoris illius & gratiæ amula, quam Scylla illa apud Giacum obolebat.

Sirenes quoque non proci à Sicilia domicilium habuisse fabulantur, quæ superiori parte virginis referebant, reliquis corpore pisces in longum à tergo serratim abeuntes: cuius vultu depictas videmus in imaginibus, vel in statuis excitas: sicut à Poëta antiquioribus pedes quæque volucrum, loco caudæ illius piscium propriè tribuerint. Tamæ vocis suavitate & concentu modulari noverant, ut prætereuntes omnes sub musica fascino facile irretirent, quos deinde summa crudelitate devorabant. In hac tabula symiolam habentem claridimum illicite voluptatis, cuius illecebris capti homines infelicem plerumque exitum sortiuntur, nisi Ulissa prudentiam intendant, qui loca monstra illis infamata prætervehens, naves ac Epibatas omnes ceræ aurea obducere, se autem malo navis vinculis adstrinxerunt, ac Syrenium blanditiis cum suis capere.

CAPUT XII.

De Diis terrarum inquilinis.

Coste quam à Cap. Deorum parentem esse diximus, Telluris etiam Dea exhibita est: idèoque sedem separationis habuit, coronata urribus, latera utrimque stipantibus arboribus, varisque animantibus. Hanc quoque singulari cultu ut Deam suam postores venerabant, à quibus & *Magna Pales* dicebatur.

Pan, Deorum agrestium tu. sic princeps, ex Mercurio in Capri formam converso prodierat, idèoque postmodum herodoti, filis pedibus, cornibusque in fronte prominentibus caprum referebat. Iocem Sylvanus nominabatur,

nominabatur, quomquam Virgilius aliud de hoc sentire videatur. Eius familiaritate Nymphæ plurimum lætabantur, & choreas dacebant, sæpillimè ipso interim festulam animante. Ab Arcadibus præcipuo honore colebatur, cuius & mel in sacrificium offerebant, Mense Februario certa festa, quæ Lupercalia à loco ipsi ab Evandro consecrato, ubi Romulus & Remus à lupa educati fuerant, nominabantur, apud Romanos in ejus honorem quotannis magno apparatu celebrabantur.

Pico Latorum Regi, filius fuit Favosus nomine, & ipse agellum Deorum unus, nec postremus, quippè qui varia ad Agriculturam per necessaria primus reperit. Reliqui Fauni Satyrique cornutis frontibus, pelibusque capris monstrosi, eo patre geniti credebantur, Satyros iam ætate profectos Silenos nominabant, quo tempore assiduis comotationibus dies noctesque exigebant: qui inter eos & dignitate princeps erat, & ætate superior, is Bacchum infantem educandum susceperat, & quocumque pergeret, asino bevebatur, qui in bello quod Bacchus adversus Indos gerebat, magni sibi nomen comparavit: cum enim ceperisset ralesse hostium Elephantos tanto terrore complexit, ut relaxe victorie gloria asino debeatur: propterea inter sidera relictus locum Cancro proximum occupavit.

CAPUT XIII.

Historia Deorum Inferni.

UT de Inferno ex veterum Poëtarum sententiis breviter aliquæ attingamus, supponeandum est locum esse in terræ visceribus medium magnitudinis & vastitatis, propè incredibilem, quo defunctorum animæ, vinculis solvæ corporeis, quam primam transporantur. His locis supremæ cum potestate Pluto imperat, Jovis & Neptuni frater, ut initio libri senilius Uxorem habuit Proserpinam Cereris filiam, quam

vi rapere & in Orcum abstrahere debuit cum ex tota Deorum grege nulla reperitur, quæ malum, tam turpi facie indecorum non respueret, & in locum perpetuam nocte horridum subire non reformidaret.

Multis undique fluvibus circumcingitur, quorum primum Acheron, aliter Styx dicitur quæ novies Regnum universum circumfluit, filium habebat nomine V. Quoriam, quæ cum Jovi contra Gigantes prælium fasset, rursus inter Deos venerationis esse coepit fluvius ille, ut qui per Stygia aquas juravisset, iurejurando stare teneretur, hac poenâ violentibus proposita, ut & neccitate & divinitate per annos centum privarentur. Originem habet in fonte Arcadiæ aquis adeo pestilentibus, ut & præter mortem afferant præcensuram, & hausit non possunt nisi in vase ex Muli ungula collecto conservari. Ternius Coeyrus Solis lacrymis augebatur. Quartus denique phlegeton, cuius aquæ vehementi æstu ebulliunt.

Hic semper aderat Charon Nauta senectutis decrepitæ qui quosquos ex orbe appellabat, nullâ ordinis, ætatis, conditionis differentia cum divibus inopes, cum Magnibus infensæ sortis hominibus promiscue sine discrimine omnes in Cymbam transvehendos admittebat, ut quos aquæ moriendi necessitas pari jam conditione miscuisset. Quorum tamen ca. lœva insēpulta jacebant, ita ad centum annos expellend. in donec trajicerentur.

Navim excententibus occurrebat Cerberus, triplici capite formidandus canis, & pilorum loco toto corpore serpentibus coopertus. Hic ad inferni fores perpetuo excubans, omnibus quidem adjium, nulli verò exitum permittit.

Tota inferi si penetrabilia Nox horrida morabatur, inter Deas ex Chao natas facile antiquissima, secundam multorum Monstrorum mater, quæ locum illum necessissimum subeuntibus terribili specie primum occurrebat, Nam præter Invidiam, Dolorem, Pauperiorem, Angorem, Laborem, Morbos, Crudelitatem, Desperationem, Mors pallida, & mortis frater Sopor videbantur,

tantur, hic tamen apud homines in magno honore ferebatur, ut qui mortalibus non parum faveret, & quietem conciliaret. Inter alios ministrorum comitesque, Mophaeo ut plurimum utebatur, qui somniis præfectus formas omnes inducere noverat. Ibidem præter Harpyas ad perpetuas tenebras condemnatas, Chimæram videre erat ignis totis faucibus horrendum evomentem, quæ Leonem capite, Capram ventre, & immanem Diacnem caudâ referebat.

Hanc sequébantur Furix, alio nomine Dirx, sive Eumenides, Tiliphone scilicet, Megarâ, & Aleto, redis armatæ ardentibus, rabie spumantes, oculis vehit fulgurantibus scintillantes, viperis caput undique cornarum loco ambientibus.

Erant & terræ sorores, Clotho, Lachesis, & Atropos Parca à Poëti dicitur, quæ in aula Plotonis versabantur, fatales proors Deæ, & viventium omnium fata casusque pro arbitrio destinantes: quidquid enim ex Deorum judicio decreverant, necessitate proors incommutabili contingebat, nullâ vi aut arte declinandam. Filo, id est, humanæ vitæ curtis singulari præstant potestate, ita distribuit inter se officio, ut hæc minima colum teneret, solumque duceret, altera sulcum flamine involveret, tertior denique forcipe filum releveret morte inevitabiliter consequente.

Manes ad Inferos admitti vitæ retroactæ rationes Menoi, Rhadamanto atque Eaco Iustitibus reddere cogebantur, qui fatalem Unam tenebant manu, in qua omnium in terris viventium nomina inclusa servabantur, quæ casu fortuito educta, quæ mori oporteret designabant. Hos iudicandi primum Deorum beneficio ipsis promissum fuerat, in præmium æquitas, quam olim, dum viverent, in rebus administrandis singulari cum laude servaverant.

Neque silentio prætereundum doco singulare illud quod de Hæco memoratur t. cum lues pestifera omnes Insulæ Aginæ Incolas sustulisset, ubi eorum sum-

quo cum imperio potius fuerat, hoc à Jove impetravit, ut ad Regionem civibus iterato frequentantiam, quorquor ibi fornicæ reperirentur, in homines commutari, quos idem Myrmidones appellarunt; licet reverà hoc nomen accepissent, quod agriculturæ plurimum operæ tempusque infunderent; in quo labori genere fornicas imitari videbantur, quæ terram affluè congerunt & glebam molituræ.

Prola à à Judicibus in reos manes sententiã, adferant è vestigio Eumenides, quæ miseris ad ima tartara, loca supplicii destinata, præcipites devolvebant.

In medio flammarum rogo Gygantes videbantur, & Titans sub immani monum incumbentium mole fatiscientes, nullã spe reliqua resurgendi. Hic Tanialus, bonis omnibus affluens, fame & siti cruciatur, lisdem addictus supplicii Salomonæ visibatur, qui Elidanum Regno moderatus, quod divinitatem affectantes, Jovis fulmine conciderat: pontem enim incredibilem magnitudinis extruxerat, in quo, curæ sublimis se circumagent, eos edebat fragores, qui referrent tonitrua, & rotas ardentes vibrabat undique cuncta eorum pernicie, qui tangebantur. Erant item in his poenarum locis Danaides, quæ & Belides dicuntur, nomen ab avo mutuatæ Regis Danaï filio, à quo & Græci Danaorum nomen acceperunt. Hic Danaus coactus est eas Egypti fratris sui filios nuptiæ tradere, qui quinquaginta erant numero, totidem videlicet, quot ipsæ. Sed omnes, nam si exceperis, eò perfidia devenerunt, ut suos singulæ mantos primâ nuptiarum nocte per inauditam barbariem jugularint; videbque in tantis sceleris supplicium ad tartara detruæ, coguntur petulo dolio, aquas affluo affundere, labore semper irritò, quippè cum tantum affluar, quantum infusum fuerit. Eodem migrare præterea Tytius compulsus est, quem tesunt tam potentis esse magnitudinis, ut hunc jacens novum terræ iugera corporis vastitate occupet. Hic ob illatam Latonæ injuriã,

ab Apolline jaculis confixus, damnatusque ut secur eius vulnures deaspererent, quod in novum cruciatis illis avibus pabulum perpetuo renascatur.

Nec leviori supplicio Sisyphus apud Inferos, prædo insignis, torquebatur, qui insani saxo in prærupi montis verticem evolvendo damnatus est, unde identidem ad ima revolvebatur, cum vel maxime labore se defunctum putaret; ita ut idem saxum infinitisvolvendo revolvendoque, eodem perpetuo in subjectam vallem recidente, vano labore immensus cruciatur.

Latonem denique ad hygem damnarum fabulantur, qui rotæ illigatus perpetuâ circumvolutione agitur, huic supplicio addictus fuerat, quod Junonis pudicitiam tentare non esset veritus; ipse Jupiter ut ejus insidias eluderet, nubem ipsi objecit Junonis formam referentem, ex qua Centauros genuit, sive monstra illa, quæ parte alterâ homines, alterâ equos representabant.

Qui vitam cum virtute conjunctam trahere aut, alii que qui statutum tempus in Orco expleverant, in Campos Elysios, loca delictis & omni genere voluptatum fortunatissima transferabantur; quibus tamen post certum annorum numerum ibi exactum, in terras remigrandum erat, ut in aliis rursùm corporibus vivere inciperent, ne qua autem Camporum Elysiorum memoria specieve superesset, ex Læthe fluvio singula potandum erat, cujus aquæ rerum præteritarum oblivionem inducebant.

CAPUT XIV.

De aliis quibusdam privatis Diis.

Præter Deos omnibus communes, de quibus hæcenus, alios longè plurimos colebant Ethnicis, quorum vel singuli singulis hominibus, vel certè quibusdam domibus familiisque erant præpositi.

Et ut à domesticis incipiam, qui *Lares* aut *Panates* dicebantur.

dicebantur, nihil erant aliud quam efformatae ridiculum in modum effigies, quas ut protectores suos domus universa venerabatur, sicut certis temporibus thus & vinum loco sacrificii offerebant.

Cum singulis etiam, ut credebant, duo proprii & particulae gentii, dicti *Demones* nascebantur; quorum alter erat bonus, ad virtutem & honestatem eos excitans, & bonis cumulans eorum statui convenientibus; altero adversario utebatur, qui quantum alteri prevalere poterat, tantum eis malorum afferebat.

Fortunam denique esse Deam predicabant, penes quam honores & divitiae atque huius vitae bona, quae pro tuo arbitrio singula disperderet, vel auferret, sed quae circa de instabilis rotam manu perpetuo volveret, quae mox illos ad summa amitteret, mox ad ima deorum deprimeret, nihil scilicet in ea firmum, nihil constans esset. Hoc Numen hominum pars maxima adorabatur, cuius autem simulacrum, magi principes domi asservabant, ut eam semper faventem experirentur.

Cetera minime persequi nihil atinet. Nihil itaque de Dea Nevehi dicam, quae in omnium criminum intentionem semper oculum advertebat, ut poenas reperceret. Nihil de Deo Momo, omnibus in vilo, qui ubique male audiebat: erat enim obscurus, Somni ex Noctis filius, & nihil dignum agens, ut ore ineptus ad omnia, querebat in singulis quod reprehenderet, omneque carpebat insulsum blatero, quod & vano sui amore excus, & animo non satis constans omnes infra se despiceret; ut criticis illis solenne est, quorum omnis cura est alios observare, & quidquid ipsi non faciunt improbare.

LIBER SECUNDUS.

HISTORIA

SEMIDEORUM ANTIQUORUM.

P R A E F A T I O.

Hesiodus scriptorum antiquissimus tria Deorum genera ab Eihincis olim fuisse credit a memoria prodidit; nam praeter illos primi ordinis, de quibus priore libro egimus, aërem innumera minorum Deorum multitudine, quos Demones nominabant, resertissimum esse supponebat; hi mortalium negotiis, ut ipsi quidem credebant, procurandis destinati, magnane in hoc subluararia potestatem exercebant. Postremi erant plurimi qui ex parte vel patris, vel matris tantummodo, ex Deorum semine procreati, heros vel semi-Dei vocabantur, ex quorum tamen numero est nequaquam excludendi, qui virtutis exercitia sana, & rerum praclare gestarum gloria ad Deorum perfidionem visifuerant propius accedere; atque adeo ad hunc supremam dignitatis apicem evehebantur, licet parem cum aliis omnibus con-

dicebantur, nihil erant aliud quam efformatae ridiculum in modum effigies, quas ut protectores suos domus universa venerabatur, sicut certis temporibus thus & vinum loco sacrificii offerebant.

Cum singulis etiam, ut credebant, duo proprii & particulae gentii, dicti *Demones* nascebantur; quorum alter erat bonus, ad virtutem & honestatem eos excitulans, & bonis cumulans eorum statui convenientibus; altero adversario utebatur, qui quantum alteri prevalere poterat, tantum eis malorum afferebat.

Fortunam denique esse Deam predicabant, penes quam honores & divitiae atque huius vitae bona, quae pro tuo arbitrio singula disperderet, vel auferret, sed quae circa de instabilis rotam manu perpetuo volveret, quae mox illos ad summa amitteret, mox ad ima deorum deprimeret, nihil scilicet in ea firmum, nihil constans esset. Hoc Numen hominum pars maxima adorabatur, cuius autem simulacrum, magi principes domi asservabant, ut eam semper faventem experirentur.

Cetera minime persequi nihil atinet. Nihil itaque de Dea Nevehi dicam, quae in omnium criminum intentionem semper oculum advertebat, ut poenas reperceret. Nihil de Deo Momo, omnibus in vilo, qui ubique male audiebat: erat enim obscurus, Somni ex Noctis filius, & nihil dignum agens, ut ore ineptus ad omnia, querebat in singulis quod reprehenderet, omneque carpebat insulsum blatero, quod & vano sui amore excus, & animo non satis constans omnes infra se dispiceret; ut criticis illis solenne est, quorum omnis cura est alios observare, & quidquid ipsi non faciunt improbare.

LIBER SECUNDUS.

HISTORIA

SEMIDEORUM ANTIQUORUM.

P R A E F A T I O.

Hesiodus scriptorum antiquissimus tria Deorum genera ab Eihincis olim fuisse credit a memoria prodidit; nam praeter illos primi ordinis, de quibus priore libro egimus, aërem innumera minorum Deorum multitudine, quos Demones nominabant, resertissimum esse supponebat; hi mortalium negotiis, ut ipsi quidem credebant, procurandis destinati, magnane in hoc subluararia potestatem exercebant. Postremi erant plurimi qui ex parte vel patris, vel matris tantummodo, ex Deorum semine procreati, herois vel semi-Dei vocabantur, ex quorum tamen numero est nequaquam excludendi, qui virtutis exercitia sana, & rerum praclare gestarum gloria ad Deorum perfidionem vis fuerant propius accedere; atque adeo ad hunc supremam dignitatis apicem evehebantur, licet parem cum aliis omnibus con-

ditionem sortiti, boni uel essent morti, alii quæ
hujus uitæ miseris opacit. Propterea si quas co-
rum nomini statuas grata posterius crexisset, eos
natiuam illam magnitudinem uolebant excedere,
quam olim corpore præstiterant; ut nihil dicam
Dracem ipsæ singulari titulo ut plurimum fuisse
dedicatum, quo symbolo immortalitatem desig-
narent, ad quam ex hac uitâ mortali transierant.
Ita ex Virgilio dicimus, qui cùm de Antiochi sepulchro meminisset, magnam ex eo serpentes pro-
diisse retulit; ita Plutarcho teste Cleomenis apud
Ægyptios Deus habitus est, quod natam ex ejus
oculis caduere colubrum uispecessent. Porro in-
ter Semi-Deos nominatissimi exiit, Perseus,
Hercules, Theseus, Argonautæ, alique Duces
magnanimi, qui in bello Thebano & Troiano exi-
mæ virtutis euidere specimen, idæque inter pri-
mos numerantur, de quibus hoc secundo libro mihi
agendum erit.

HI-

HISTORIA SEMI-DEORUM ANTIQUORUM.

CAPUT PRIMUM.

Historia Persei.

DANAË Acrisii Argorum Regis filia Perseum Jovi
peperi: Acrisius ab oraculo monitus, sibi à
nepote ex filia procreando mortem aliquando
inferendam, turri æneæ illam includi uoluit,
ut rescisso ipsi cum omnibus commercio omni præclu-
deretur occasio fatalis illius infantia procreandi, à quo si-
bi tantopere metuebat. Jovem tamen virginis amore
captum hoc suo consilio præpedire non potuit, quo mi-
nus ille (ut est ingeniosus amor) in imbrem conuersus
aureum, per summum turris apicem intrò penetraret,
unde natus est Perseus, ut in Jovis historia superius me-
minimus. Sed dolus Acrisium non diu latuit, qui ma-
trem cum Perseo inclusam arex in Oceanum detrudi im-
peravit, unde tamen piscatorum beneficio incolumes
immergere, habuitque fidem oraculum, cùm Acrisio
prælio umbratili sese exercenti, Perseus qui omnium
ignatus tum fortè aderat, casu vulnus infixit, quo &
occubuit.

Perseum jam ætate confirmatum Dii singulari be-
nevolentia plurimisque favoribus sunt profecturi: nam à
Minerva speculum dono accepit, quo tanquam cly-
peo utebatur: alas à Mercurio, quibus caput & pe-
des instruxerat, & ex Vulcani officina Acinacem, quo
rarè fortitudinis edidit argumenta. Nam primò, ut
paucis strictim persequar, vastissimam illam Regio-
nem,

C

nam, quæ à Victoris nomine Perlia dicta est, diuioni
sux subjugavit, deinde miseram Andromeden, quam
Nereides, suam pulchritudinem ab ejus matre despe-
ctam indignatæ, rupi alligatæ marinis monstris præ-
dam obsecrant præsentem ereptam discrimine in libera-
tem afferuit.

Nec minoris sanè laudis fuit illud facinus, quod prio-
ribus adjungo: quæ tempestate sui famæ nominis orbem
terrarum complebat, tres fontes fuisse. Phorcidis Dei
marini filia, Gorgones dicitur quarum duæ formæ terribi-
les, monstris quam hominibus similiore, unicum tribus
communem habebint oculum, quamvis ut alii referunt,
tertia Medusa nomine, rã oris totiusque corporis specie
celebraretur, cujus aspectu in templo Minervæ Neptunus
in ejus amorem tantã vi raptus est, ut morè impatiens suã
libidem cum ea libidinem expleverit. Displeuit enim verò
Minervæ tanti flagitii indignitas, & mulieris ultora auda-
ciam, crines ejus in serpentes tam horrendos commutavit,
ut solo eorum aspectu homines in saxa obrigescerent. Per-
seus ut hoc monstro patriam liberaret, nefandum caput à
cervicibus resciccare statuit. Sed quis credat? ex defluente
per corporis truncum sanguine prodidit equus Pegasus, qui
terram ungula feriens fontem Hypocrenem effluit, tot
postea Poëtarum laudibus decantatur. Idem multò evan-
si celebrior, cum Bellerophonti in Chymera oppugnanda
auxiliatus, deinde à Jove terris sessorem excussit, & in
caelos evolsus in vetè sidera locum accepit. Sed ut ad Medu-
sam revertamur, hoc etiam notandum venit, ejus capiti illa
ecet a corpore relicto, eam vim remansisse, ut quotquot
illud aspicerent, subito in saxa mutarentur. Hoc malo tuo
Atlas expertus est, à quo cum Perseus hospitio exclusus
fuisset, caput illi spectandum in vindictam objecit.

Hanc partem bello gloriam non minori laude Perseus
cumulavit, ut eorum Principum mos est, quos suprà ple-
bem fortuna sustulit, ad exornanda bonarum literarum
studia curas convenit, ad quas tradendas in Helicone
mouit (sicut a perior, ut locus esset, ubi honestis artibus
juvenis

juvenis exerceretur, idè que non ingrati Poëtae & Astro-
logi eum inter astra revulerint, nec sanè innumerò, quippe
qui omnes in se virtutes expressit, quæ magnos belli Duces
cum primis decent. Nam ejus arma quorum meminitur,
sunt totidem velut hieroglyphica pulcherrimam virtum,
quæ ipsis sunt necessariæ, ut & magna præclarique
moliantur, & eorum consilia successu prospere coronen-
tur. Videbunt in Minervæ speculo expressam prudentiam,
quo seu in loco corpus contegebat, videbunt adumbratam
in æcinace, Vulcani operã fabricato, & in aliis quas à Mer-
curio acceperat, excelsum animi cum promptitudine
conjunctam, in exequentis quæ maturè statuta sunt adhi-
bendam. Quod autem de Medusa capite relatum est,
significat solo viri tantè aspectu terrenti advertarios, tan-
toque pavore perstringi, quasi in saxa abiissent.

CAPUT II.

Historia Herculis.

Inter heros fortissimos, quos unquam produxit anti-
quitas, & posteritas oblituit, nemo est, qui verum ge-
situm gloriæ, & nominis splendore Herculeum adæquave-
rit: licet si quorundam testimonium admittimus, plus
nim virorum fortium ejusdem nominis facinora uni so-
lummodò tribuantur.

Hunc Alcmena genuit, quæ Amphitryonem Theba-
rum Principem, ex lege conjugem accepit, ut fratris sui
necem armis ulcisceretur: digressa igitur ad bellum illud
conficiendum Amphitryone. Jupiter Alcmenæ amore
saucius, maritum formæ ementius, nocte quãdam, quam,
ne lucis exortu proderetur, solito longius produxit, fur-
tivè libidine cum Alcmena congressus est; quæ licet jam
Iphicium utero gereret, ex Jove Herculem etiam con-
cepit, & utrumque eodem partu in lucem protulit, Her-
cule interim *Amphitryonides* nomen apud Poëtas retin-
ente; quamvis Amphitryone reverè non esse genitus.

Interea Stoloeno Mycenarum Regi, cui brevi post filium Eurystheus nasciturus erat, iurjurando Jupiter promiserat, eum, qui primus, vel ex eo, vel ex Hercule nasceretur, Regno donandum, & alteri summa cum potestate imperatorum quo comperto Juno supra quam dici potest Zoetopa, & concubinarum maris, & liberos quos ex ipso suscipiebant, capitalis hostis, Eurysthei navitatem acceleravit, ut intra septem menses nasceretur, & conceptum Herculi præriperet.

Non desunt tamen, qui dicant, Junonem precibus Palladis inductam minorem sese Herculi præbuisse & in benevolentia argumentum fugenda ipsi propria ubera obtulisse, unde factum esse memorant, ut lacte per puellum casu effuso, pars illa coeli, quæ *Milky Way* dicitur, albedinem contraxerit. Sincera tamen non fuit illa benevolentia, ut postea paruit, sed ficta in speciem, ut satis Palladi facere videretur: infans enim nondum è cunis excesserat, cum geminos serpentes eum vorandos summisit, spem tamen sefellit eventus: puellus etenim imperterritus apprehensos in frustra discepit.

Ex iam annis, viribusque auctiorem Eurystheus sexcentis exposuit periculis, ratus eum in aliquo perituro, in quo Hercules tot molestiarum periculis, illius Tyranni fugam excussisset, nisi hanc esse Deorum voluntatem didicisset, ut duodecim præterea subiret ejus iussa pericula, quæ 12. labores Herculis communiter appellantur.

Primum igitur in mandatis accepit, ut Leonem in Nemea sylva grassantem siliere, qui ex coelo Lunæ delapsus totam late Regionem inestabat: telis spiculisque frustra petebatur, erat enim ad omnes ictus impenetrabilis. Hunc insecutus Hercules in spelunca adegit, unde elabi non posset, & in ejus collum insiliens fauces elisit bellæ, nequidquam reluctanti. In trophæum tantæ victoriæ Leonis illius exuviis tectus inestit, quem eundem esse dicunt cum eo, qui inter duodecim signa Zodiaci numeratur.

Alteram expeditionem ad Lernam Paludem Argi adjacentem suscepit, Hydram serpentem terribilem, & naturæ insolentem

insolentis confesturus. Septenis consabat capitibus quantum si unum refectum esset, alia continuis in ejus locum pullulabant: ita qui monstrum illud confugare vellet, igne debebat ferro conjungere, & uno ictu capita omnia demerere, quemadmodum felici eventu Hercules expertus est.

Erat eodem tempore in Rimanthis monte aper horrendæ magnitudinis, qui vicinis agris omnibus valitatem inferebat, hunc vivum Eurystheo adduxit, qui ejus aspectu prope exanimatus est. Eadem industria cervam reus pedibus velocissimam in Matalo monte comprehendit, quam per totum annum discurrendo insecutus est.

Nec minori felicitate Stymphalides aves in fugam compulsi, quæ infinito prope numero, & prodigiosa magnitudine volando solem ipsum obscurabant, & passim captos homines devorabant.

Numquam tamen virtutem suam magis exercuit, quam in bello adversus Amazones suscepto. Erant mulieres partem Scythiæ Hircano mari conterminantes incolentes, quæ maritos suos in bello profectæ, cum ad Thermodontem Capadociæ fluvium eecidisse universos compersissent, ipsæ bella gerere decreverunt exclusis à consorcio suo viris omnibus, neminem nisi e sexu suo passæ, qui potestatem aliquam in Regno suo vel in exercitu obtineret: ita ut ex commercio cum solis alienigenis proles susciperent, matres omnes occiderent, & solas educarent feminas, quibus & dextrum uber adurebant, ut arcus facilius intenderent. Egredia ediderant in Troiana obsidione facinosa Penthesilea: Duce sed Hercules assumptio in belli societatem Theseo illas triumphavit, & Eurystho obsecutus, Hippolytam earum Reginam adduxit, & Theseo uxorem dedit.

Laborum quos exantlavit, teste Virgilio, septimus fuit, Augiæ Elisidis Regis stabula perpurpare, ubi quorundam diebus aliquot boum milia pascebantur, ideoque aggestus simus aliarque per annos complures sordes in immensum coiverant, quæ putida inepithi aërem circum quaque corrupebant: A pheim fluvium per obliqua rivum in stabula ista derivavit, cujus cluvione sordes omnes dissipata: Augiam

deinde tanti beneficii inmemorem, bonis premium omnibus, deinde quam viâ multavit.

Excepit subinde Herculeum alius labor, cum Taurum cepit ignes horrendum evomentem & a Neptuno in Graeciam immissum, ut acceptam à Græcis quamdam injuriam ulcisceretur.

In Thraciam deinde se contulit, ubi in Diomedem, externos quoslibet equis suis in pabulum obicientem populi Talionis animam venit. Eandem fortunam expertus est Busris Rex Aegypti, qui immani crudelitate adventus omnes ad aras Jovis, ut religionis speciem criminibus suis præterderet, jugulabat, Herculee idem iustissimas poenas repente.

Geryon Rex Hispaniæ, quem Tricorporem eò dixerunt, quòd tribus regnis imperaret, quosdam boves, suas delicias, humanis carnibus non minori palcebat barbarie, ad quorum custodiam canis triceps, & Draco septiceps excubabat. Hunc Tyrannum Hercules, Eurysthei iussu, pari cum Diomede præca sustulit: & quia de Geryone, qui in tribus corporibus unicam habebat animam, sermo incidit, non erit abs re Herulum Regem ipsi opponere, cuius meminit Virgilius, S. Æneid. qui in uno corpore tribus constabat animabus, idèque non nisi morte implaciti poterat occumbere.

Hoc labore persunctus, ad novum facinus continuo se accinxit. Eurystheus poma Junonis autem sibi volebat abstrahi, quæ Nymphe Hesperides Hesperum Atlantis fratris filia custodienda susceperant. Erat tamen ante dominus Draco terribilis, qui equis, in quo crescebant horti aditu nemini permittit. Unumque nihilominus ipsi ex voto cessit. Alii dicunt Atlantis operâ, hic usam fuisse: quo tempore eum præsolatus caeli tamdiu suis humeris sustulit.

Postquam tandem Eurysthei in periculum fuit, ut Canem Cerberum ab Inferis educere: unde eadem operâ Theseus liberavit, qui Piri hoc amico suo corpus illuc descens, erat.

Tam insuetâ fortunidine & felicitate, cepit Hercules non tantum Regi Eurystheo, sed omnibus etiam terrarum principibus

principibus esse formidandus, & exinde nullum monstrum fuit quod non profigeret, nullus Tyrannus quem non oppugnaret expugnareque. Ita Busridem Neptuni filium interfecit, qui dolo captus adventus, per inauditam inhumanitatem jugulabat, ita Cacum prædonem insipientem, triptem Vulcani filium trucidavit, qui ut in Æneide legitur, in Aventino monte sedâ populatione agros devallabat. Per Caucasum montem iter faciens, Prometheum in libertatem vindicavit: & Aquilam aut Vulturem securus eius depascentem confecit. Ut lib. 1. cap. 3. memoravimus.

Pari felicitate sustulit Entheum Telluris filium qui insulam corporis molem morum immanitate & feritate superabat: hoc habens etiam singulare quod quoties terra allideretur, hoc contactu recentes vires acciperet. Quo comperio, Hercules monstrum sublatum in aëra confectum brachis suffocavit.

Erat Heros noster robusto vastoque corporis habitu, cui alendo modicus cibi non sufficiebat. Cum ergo die quadam fame pressus ruri ageret, in Theodamiam agros colentem incidit, cui nequidquam reclamanti, & cum multa bile iniquitatem exprobranti bovem sustulit, totumque in eodem vestigio abigitur: unde nata in illis regionibus confuso bovem inter mille imprecationes Herculi in victimam immolandi.

Aliam expeditionem in Hispaniam suscepit, ubi Calpe ab Abyla separavit, ut per se eum Gaditana num Oceano inter utrumque montem viam aperiret. Hi montes sibi invicem ex adverso oppositi, nimirum Calpe in Hispania, & Abyla in Mauritania, duarum columnarum speciem præferunt, quas Hercules esse quidam asserunt, quibus hanc sententiam, *Non plus ultra*, insculpi voluit, quasi mundi terminus is esset, aut expeditionibus suis ibi metam statueret coactus fuisset, in quibus nullis aliis armis usus est quam clavâ Oleaginâ, quam Mercurio præsidi cloquentiæ, cui majorem vim quam armis inesse agnoscerebat, se nique consecravit.

J uno tantum Herculis gloriam non sine dolore in credi-

bili videre poterat, idèque in eam curam tota incumberebat, ut vel illum perderet, vel gravi aliquo infortunio implicaret. Nam, ut alia missa faciam, quo tempore apud inferos versabatur, Lycum quemdam Thebis proscriptum fuscitavit, qui eo absente Thebas ex insidiis inopinato decupavit, Creontem Regem cum filiis interfecit, & iam prope aberat, ut Megaræ Herculis uxori & Creontis filie vim intereret, cum interea ab inferis Hercules opportunè supervenit, qui Lycum & complices à medio sustulit. Sed Juno ultra injuriam tantum ipsi furorem immisit, ut mentis inops uxorem proprioque filios interemerit. Cum autem deserbuisset insania, sibi restitutus tantum intererem ex illa calamitate insania, sibi restitutus tantum manus strulisset, nisi Amphitryone Thebesque intervenientibus ab hoc consilio ad saniora fuisse revocatus.

Verum hic Heros tot hostium spoliis dives, tot exanlaris laboribus inclitus, tot editis facinoribus gloriosus, cum nihil amplius superesset, quod vinceret præter se ipsum, propria victus libidine, propudiosam mulieribus servire servitutem incepit. Huc tandem invidium illud robur animi recidit, ut quem nec monstra, nec Tyranni potentissimi frangere poterant, mulierem illecebræ enervarent. Harum una fuit Omphale Lydiæ Regina, quæ suis illum blanditijs sic emollivit, ut clavam colo & Leonis exuvias puellari habitu commutavit, inter misistras hujus principis cubicalarias eî æterno nominis sui probro vni reliquæ transigens.

Caput deinde amore Dejaniræ, ut eâ possetur, Achelotum Icthyis filium oppugnavit, qui se tanto hosti repellendo inparem sentiens, dolorem aggressus, varias mox serpentis, mox tauri formas induit, sed amisso cornu quod Herculeuspti detraxerat, ita confusus est, ut exinde sub forma fluvii, qui ejus nomen habet, remanserit. Naxades ejus filias tanto moreore ista calamitas afflixit, ut quo cornu patris ereptum reciperent, Amaltheæ cornu sibi à Jove donatum ipsi obtulerint: cum enim Jupiter ex insania nondum egressus Nympharum ejus Nutricum cura lacte capræ cuiusdam, quæ Amalthea dicebatur, nutritus fuisset grata ac-

cepti

cepti beneficii memoria inter sidera captam retulerat, cornu ejusdem Nymphis tradidit quod ejus erat: virtutis, ut quicquid cuperent, ex illo assatum suppeteret quo factum est, ut *Abundantia Cornu* diceretur. Hercules cum Dejanira rediens ad fluvium subitit, ubi Nessus Centaurus suum illi benevolè operam pollicitus, Dejaniram tergo excepit, per fluvium transferendam.

Se à perfidus vix in ripa expositam violasset, nisi parantem facinus Hercules jaculo transfixisset: qui jam mortuus, ne inultus decederet, rogam suo tinctam sanguine sibi detractam Dejanira obtulit, asserens si Hercules eam induisset fore ut nullam aliam deinde mulierem adamaret. Cui nimium credula togam hanc marito in Oëta monte sacrificanti per Lycam famulum transmisit: sed eventu votis, plagæ contrario, vix enim vestem illam corpori applicuerat, cum Nessi sanguinis malignitas, qui venenosa erat pestilentissimum, omnes subto corporis partes pervadens, ardorè tam furiosum in visceribus accendit, ut in rabiem & desperationem actus in ardentem rogum se conjecerit, cujus flammis consumptus in cineres abiit: Lycas famulus in mare se devolvit, ubi in rupem conversus est, & Dejanira dolore amens se clavâ mariti interfecit.

Hercules tamen pristquam afflaret animam, Philoctetum Pæanis filium comitem & amicum suum jurjurando obligavit, ne cui unquam mortaliæ sepulchri sui locum proderet, eique sagittas suas Hydræ cruore imbutas muneris loco donavit. Sed cum ad Bellum Trojanum proficiscendum fuit, oraculo respondente, illam Civitatem fore inexpugnabilem nisi cimeres Hercules de sagittis haberentur, locum, ubi eos occidaverat, prodere coactus est; ne amon daram silem violaret, pede tantum interno eus indicavit, quod nec impanè tulit. Nam in itinere Trojano, pedem suæ instrumentum percutit unâ sagittarum læsit, vulnere tam intolerabili mæthium exhalante, ut Lemno insula omni solario delicturus, sublitere coactus fuerit. Græci tamen sine sagittis Hercules conatus suos omnes adversus Trojam intrus esse advenientes, Ulysses ablegarunt,

C 5

runt,

runt, qui eum in castra adduceret, ubi deinde opera Machaonis, expertissimi celeberrimique medici, Æsculapii filii, tandem convalescit.

CAPUT III.

Historia Thesei.

Theſeus filius Agæi Athenienſium Regis, Agro mari nomen dedit. Vixit ætate Herculis, quem aliqui sanguine conjunctione attingebat. Ideo frequens ejus fortunæ focus, & virtutis æmulator egregius exiit, poſtquam Medea Novercæ inſidias eluſiſſet, quæ propinato toxico, illum vitâ, & ſpe in Regnum ſuccedendi, exure nequiquam tentaverat.

Pars poſſiſſima magnatum & principum ejus tempeſtatis præſones erant, qui felicitatem non ſpirarent ſatis cumularam ſe poſſe conſequi, niſi quam creâſſet ſubditorum populorum miſeria, & eorum quos capere poterant calamitas. Talis erat in Sicilia Phalaris, qui homines in tauro æneo vivos jubebat includi, qui cùm ſubjecti ignibus ardentes miſere ulularent, eorum clamoribus per tauri fauces emiſſis, & ſpeciem quandam mugitus referentibus, ſeſe homo barbarus oblectabat.

Theſeus tantam nefariorum hominum iniquitatem deteſtatur, ut qui bonitatem indolis cum excellitate animi conjunxerat, ſtatim Tyrannorum audaciam reprimere, & quibus alios torquebant ſuppliciiis, illiſdem in eos animadvertere. Hoc conſilio Scironem quemdam aggreſſus eſt, qui prætereuntibus omnibus in mare demergendis paſcebatur, deinde Procullen, qui quos deprehenderat, vel quadrantem dilaniari, vel ad lectum ſuum diſſendi, & ex crucibus, quantum eminebat, ſecari imperabat, quoruſ utrumque pari ſupplicio ſuſtulit. Inde ad proſtiganda monſtra progreſſus, quæ ibidem naſcebantur, Marathonis Taurum, prodigioſâ magnitudine formidabilem, prætravit, cum Apollinem in Regem Calydoniæ Diana irritatâ immiſerat, Melea-

Melea-

Meleagro huius Regis filio belluam fruſtra proſequente: nec potuit ſine Theſei auxilio monſtri inſeſtationibus partim liberari: unde natum proverbium, *Non ſine Theſeo.*

Hic mihi breviter perſtringendum venit hanc Victoriæ Meleagro fatalem exiſtiſſe qui cùm huius belluæ caput cuidam ſibi amiſſiſſimæ obtuliſſet, aliorum quorundam æmulatione graviffima contentio exorta eſt, in qua ejus avunculi occubere, hanc ex ſem Alhiza eorum iocor & principis mater moſto inuſitato ulciſci voluit. Nam quo tempore Meleagro naſcebatur, cùm Alhiza animadvertiſſet, a Pareſi vinæ infantis iſdem deſignari panis, quibus exarturus erat tiſto, quem in cubili ardere cernebat, arreptum ſubito lignum extinxit, ſervandumque magno ſtudio ſepoſuit. Sed hæc occaſione utendum rata, ob fratrum eadem Meleagro indignata, fatalem ſtipitem ignibus conſumendum rurſus iniecit, quo ſenſim exardeſcente, tantâ eodem tempore vehementiâ Meleager toto corpore exarturare cepit, ut malo alius ſerpente violentiâ morte extinctus ſit.

Nunc ad Theſei hitoriã regredior, inter cuius egregia facinora principem ſibi facile locum vindicat illuſtris illa victoria, quam de Minoſtauro, ſuperne homine, inſtra Tauro reparavit: huius orum libro primo deſcripſimus, ubi Raſi phaën, Minoſi Cretenſium Regis uxorem monſtrum ex Tauro peperitſe diximus. Ut autem quomodo Theſeus hoc negotio implicatus fuerit intelligamus, memoria repetendum eſt, Minoem Anticis (ut patratam ab eis in Androgeum filium necem ulciſceretur) bellum inuſiſſe, cumque Megarenſes prælio ſuperâſſet, parique victoriâ Athenienſes ſub jugum miſiſſet, eos coeſiſſe ut in tributum annuum certum adoleſcentium numerum ſibi mitterent, quos Minorauro iſti in prædam pabulumque obſciebat. Contigit igitur aliquando, ut Theſeus ultro ad numerum illorum acceſſerit, qui a tam barbaram lanienam mitterentur, eo conſilio, ut monſtrum ſuis civibus tam fatale exterminaret. Locus, ubi morbatur, erat Labyrinthus, opus à Dædalo architectatum, tam variis implicatum viarum

rum anfractibus, ut supra reuulisse memini, ut ex eis, qui intro pedem tulissent, nemo de extricare exundo posset. Sed Theleus, ut erat mita sagacitate præditus, iam prospexerat quâ ratione huic posset incommodo occurrere: Ariadne Regis filia benevolentiam sibi demeruit, à qua solum accepit, cuius ductu, tradito Minotauris, à Labyrinthi ambagibus feliciter explicavit, & Ariadnæ multis sibi iam promissis conciliatam Athenas abduxit. Eam tamen in itinere deservit, cum Sæcho eam sibi in coniugem depoliceit, in Naxo Insula tradidit, acceptâ vicissim in memoriam beneficii Coronâ, quæ deinde inter alia relata est.

Navis quâ Theleus in Crotam Insulam avectus fuerat, velis atra lugubrique colore tinctis ferebatur: Aëge tamè patri promiserat se ut nisi candidis, si victor abscederet, cujus faciendi oblitus est, insolenti abstractus lætitiâ, quâ de tam glorioso relictu conceperat, unde factum est, ut pater, qui spem inierit metumque suspensus, eius reditum in horas præsitolabatur, viso à longe Thelei filii navigio luctum velis ostentante, moerore amentis in mare se demerente.

Cæcis hæc navis ab Atheniensibus singulari curâ confecta est, velut pretiosum illius victoriæ monumentum, quæ tantam felicitatem suæ resp. attulerat; reparabant in ea magna sollicitudine, si quis temporum injuriâ computruisset. Unde familiare fuit ejus temporis Philosophis teste Plutarcho, exemplum ab illa navi desumere, cum de mediis loquerentur, quibus in corporum elementarium, eorum maxime, quæ accepto pabulo sustentantur, conservatione, natura rerum parens utitur.

Felicio subinde fortuna Theleum excepit. Pirithoom, Lapitharum Thessaliæ populorum Regem ingens cupiditas incellit tantum Herce in corâ aspiciendi. Ergo prædabundus se in ejus terras immitit, ut eum saltem ad sui defensionem compelleret. Dum variante fortunâ utrinque concurrunt, ambo principes sibi mutuo occurrerunt, hæseruntque uterque in vestigio alter alterius speciem pulchritudinemque demirantes: ita ut in mutuos amplexus ruerent.

rent reciprocam auxilium sibi pollicentes, sit ubi alter alterius ope indigeret, sancirentque amicitiam, omni post tempore sanctissimè excolendam.

Pirithous itaque, Theseo in partè laboris veniente, Centauros pennis severissimis multavit, quod Lapithis gravissimis injuriis affectis eadem etiam essent machinari, in convivio, ad quod eos invitârâ primâ nuptiarum die, quas cum Hippodamia contraxerat, Centauri erant populi, qui artem equitandi primi repererant, quam ob causam semis homines & semi-equi ab his existimati sunt, qui illos equis tantes viderant, unde & Hippocentauros appellabant.

Hunc etiam effectum habuit ex contracta cum Theseo amicitia Pirithoom, quod in Helena rapienda ejus operâ plurimum usus fuerit, ut suo loco dicemus. Hæc etiam comitem individuum habuit, cum rapurus Proserpinam iter ad Inferos suscepit. Sed iustus consilii eventus eorum votis non respondit, Plutone cujus imperio detenti sunt, negotiorum interventore.

Certe multos reperias, qui asserant, Pirithoom ad patrem cum Ixione penam condemnatû, Theseum vero cum respecto forte lapidi insedisset, ut à laboribus, quos in illa expeditione graves exantla verat, tantisper respiratione, tantâ vim affixum saxo remansisse, ut nullo unquam conatu inde extricare potuerit, donec Hercules eodem descendens fortitudine liberatus est. Neque tamen ita felicitate attolli potuit, quin infami vulnere cretem velut glutine cum lapide iam coactum amiserit: cumque fato functus illic iterum devenisset eodem supplicio à Plutone damnatus est, quod tamen temerario consilio suæ conjugis insidias adornâ sset.

Capite præcedenti diximus, Theseum sibi Hippolytam Reginam Amazonum conjugio copulasse, ex qua filium à matre dictam Hippolytum alius Antiochum, suscepit Phœdrum deinde, Minos filiam uxorem duxit, quæ Hippolyti privigni amore capta, cum castissimi juvenis pudicitiam expugnare non potuisset, amore in odiû verso, apud Theseum patrem oblari per vim stupri innocentem insinulat. Ille credulus miserâ principem à se abegit, impetratus, ut tantum

tantum crimen, quod ipsi per calumniam obiciebatur, Neptunus digno supplicio vindicaret. Ratum fecit vocum Neptunus immisso monstro marino, cuius aspectu equi exterriti curru, quo vehabatur, everso, miserum per vepres & saxa distraherunt; contriveruntque. Quod ubi res sensit male sibi conficia mutet, scelus suum, & crimen falso affectum apud maritum confessa, gladio se transficit, Thefeo nimia credulitatem deestante. Motus commiseratione, Alcuius Hippolytum postea ad vitam revocavit.

CAPUT IV.

Historia Castoris & Pollucis.

COMMUNIOR Poëtarum sententia obtinuit Ledam Tyndari Orbalis Regis filiam, post magnam cum Jove familiaritatem duo ova peperisse, ex quorum altero de Jove femine concepto Pollux & Helena; ex altero quod erat à Tyndaro, Castor & Glytemnestra prodierunt. Hoc tamen non impedit, quo minus no omnes nomine Tyndarides dicerentur quod ex eam matre Tyndari uxore existissent.

Duo fratres Castor & Pollux summam animorum conjunctione amicitiam coluere, neuter dissentiebat ab altero loci semper individui. Sed solus Pollux nascendi conditione immortalitatis jure fruebatur, etaque Jovi in deliciis & amoribus. Cum ergo fratris esset amanissimus, tumma contentione ab Jove impetravit, ut Castorem etiam filii loco haberet, ita ut à Grecis Dioscori, hoc est, Jovis filii per excellentiam vocati sint. Jupiter deinde consulum duxit ut Pollux cum Castore immortalitatem suam communicaram vellet, idedque alternis vivebant & moriebantur: donec in signa Zodiaci relati sunt, ubi signum coeleste consuevit, qui *Gemini* appellantur.

Ad hoc tamen tam illustri glorie fastigium nequam evecti sunt, nisi postea quam heroicis facinoribus tantam se laude dignos reddideret, quale fuit è manibus Thebesi Helenam sororem rapam liberare; liberam tutamq; à

Pyraus

Pyraus & prædonibus maritimis navigationem prestare, unde in numerum Deorum maris accessit sunt; fueruntque ex his quos vulgo *Apartepari* dicebant, hoc est, malorum depulsores; adedque agnis candidissimis pro sacrificio placabantur.

Apud Romanos in summa semper fuerunt veneratione, quod eorum opem in extremis necessitatibus experiri visissent, ut in prælio apud Rhegillam paludem adversus Latinos commisso: quibus idcirco insignie templum dedicarunt, eorumque nomina tantum in jurando et plurimum usurpabant. Usuratum certe solis mulieribus jurandi adverbium *Castor*, ut vitorum *Ma hercule*, vel *Edapsi*, id est, per ædem Pollucis, sicut per *Castor*, ædem Castoris intelligebant.

CAPUT V.

Historia Orphi.

DE antiquis Cantoribus atque Musicis tanta Poëtarum fabulantur, ut de Amphione quoddam, qui saxis in murorum formam ordinemque, ad harmoniam instrumenti, quo canebat, confluentibus, Thebanorum tyrannia edificavit.

Magnam sibi etiam Arion gloriam eadem canendi arte peperit, ut ex sequenti patebit historia. Hic cum ex Italia in Græciam trajiceret, videretque à nautis, qui nummis suis inhiebant, sibi necem imminere, non nihil sperari sibi gratæ loco concedi postulavit, quo veluti Cygnus mortuus, suas sibi exequias caneret; quod cum impetrasset, Itha ac voce tam suavem symphoniam edidit, ut Delphini tam grati concentui magno numero undique ex fluctibus emergentes, navem circumfiterint, in quarum tergo insiliit, ut prædonum insidias evitaret.

Nec sua eum spes fecellit: exceptus enim Delphini tergo Corinthum evasit incolis, ubi perhumaniter à Perandro Rege acceptus est, cuius iussu prædonem nauæ gravissimo supplicio sunt affodit; sed nec Ithum etiam Delphino

sospit.

lospitatori præmiū defuit, qui Deorum voluntate in astra relatus est, illius officii inquiri, quo innocentem infortunatum fuerat profectus.

De Satyro Marſia multo dicere nihil attinet, qui cum in eadem arte supra vulgus aliquid poſſet, eò vanitatis & arrogantiz devenit, ut cum ipſo etiam Apolline pro palma ſe contendere velle aſſerere, tumque præſidenter provocaret. Sed cum Jupiter victus cedere coactus fuſſet, ipſi ex Moſarum ſententiâ, in iudium temeritatis ſupplicium, vivo cuius detracta eſt, ut in Hiſtoria Apollinis recitamus.

Similis fuit illa, quæ inter Apollinem item & Panem, montium & Paſtorum Deum, nata eſt controverſia. Hic cum autem ad numeros inſtanti ſiſtulam calleret, inducitur à Ruricola, ut ſibi perſuaderet neminem eſſe omnium in orbe univerſo, qui modulando ſecum conferri poſſet tantum ſibi arrogavit, ut Lyram Apollinis ſux cedere debere ſiſtula jactaret. Accellit Midas Rex Phrygiæ, qui rursus licet & impoſiti eſſet ingenti, auſus eſt inter arduos ad ferendam ſententiam conſidere, à quibus omnibus victoria Pani adjudicari eſt. Apollo indignatus, ſtupiſſimum iudicem aſiniſis mulctavit auribus, ut eum ſoliditatem ſuam deſoceret. Hic idem fuit, qui in delati officii cuiusdam præmiū, hunc à læcho favorem obtinuit, ut quidquid tangeret, in aurum mutaretur; cujus eum voti poſtea pernituit: cum enim ipſi etiam cibi, quos tangebatur, in aurum obdureſcerent, licet autem haberet omnia, iudicium penè emori cogebatur.

Sed ne de utroque recensendis immorer, qui Muſicæ peritiam ſuum celebrant, communis eſt omnium opinio, Ophæum, præter Poëſis & Philoſophiæ ſcientiam, palmam reliquis canendo præripuiſſe.

Vocem cum Cythara tam ſuavi concentu maritabat, ut fluviorum rapaciſſimorum curſus ſiſteret, ventos & tempeſtates coerceret, ſeras immanitate terribiles manſueſceret, arbores etiam ipſa & rupes ad ſalutem adigeret.

Sed nulliſquam illuſtrius artis ſux ſpecimen edidit, quam cum Eurydicem uxore ab inferis revocavit. Hæc Arſizii Regem

Regem Arcadiæ, vim pudori ſuo molientem fugiens, ſerpentem forte calcavit, cujus lethiferi morſu interierat. Orpheus conjugis vices miſeratus, ad inferorum uſque adyta penetravit, ubi incredibili cantus ſuavitare Plutonis & Proſerpinæ animos ita demulſit, & quicquid ibi ferum erat ac inhumanum ſic delinivit, ut Eurydicem ſecum revocandam abducere ſibi permiſſus, eâ lege ut ſecuram à tergo conjugem donec terras attingeret, non aſpiceret. Sed cum moræ impatiens, & amore victus, incautus retroſpexiſſet, an vere ſequeretur rursus ad ſtygem ablata eſt. Epiod concepto ex tanta calamitate moreore graviffimo, cœcibem vitam agere ſtatuit, & omni erga feminas amori renuntians, alios etiam in ſuam ſententiam pertrahere conabatur. Quo tantum ſibi odium apud mulieres in Thracia conſtitit, ut ab iſis diſcerpetus ſit cum feſta Bacchi pro more in ſurias effuſæ celebrantur. Sed in Cygnum deinde mutatus eſt, ojus Lyra inter aſtra locum occupante.

CAPUT VI.

Historia Jafonis & Argonautarum.

Deleus Rex Theſſaliæ Jafonem nepotem ſuum educandum ſuſcepit, in quo cum rare indolis excellique animi indicia obſervaret, ventrus ne patrum Regnum quo ipſe potebatur, reperceret, ut hoc ſe timore liberaret, ad aureum vellus auferendum juſtus eum navigare.

Memoria repetendum quod ſupra diximus de Hæta Rege Colchidis, qui hunc theſaurum in Luco Maru ſacro aſſervabat, adhibitis ad cuſtodiam ingenibus Tauris æripedibus, horrendas flammæ naribus exuſſantibus, præter Draconem inuſitatæ magnitudinis, alioſque armatos complures, qui dentibus Draconi in terram excidentibus procreabantur.

Jafon ut tantum opus exequeretur, Argo in mandatis dedit, ut ſibi na vem appararet, quæ ab Architecto nomen ſortita eſt; ligna ex Nemore Dodonæo petebantur, cujus

ipsæ arbores editis oraculis celebrabantur; quâ virtute in excelsis arboribus remanente, sermocinari etiam ipsa navis poterit, & verba facere nonnumquam audiebarur.

Navigacionis comites vitro se ad tam illustre facinoræ gloriæ aviditate adjuvatores habuit Heroës ex Græcia nonnauitimos, quales fuisse Hercules, Theseus, Castor & Pollux, Orpheus, Typhis, Lynceus, alique, qui *Argonautarum* nomen assumpserunt: Typhis ad navis sedebat gubernaculum; Lynceus, qui oculorum acie valebat acutissima, sÿrtis scopulosque sub undis latitantes, ne navis illic insingeret, prospiciebat; Orpheus cantu & cytharâ labores navigacionis & rædia sublevabat. Sed cæteris oneri erat Hercules, gravique incommodo, ruin quia pondere corporis navem pene ad fundum deprimebat, tum etiam quia plurimum annonæ absumebat. Accedebat quoddam remum totum identidem frangeret. Sed percommodè accidit, ut eorum tandem liberati fuissent, eventu quodam cæterorum vota secundante. Cum Hylam, comitem sibi charissimum sibi pressit vehementi, misisset in continentem, ut recentem sibi aquam afferret, Hyla in fontem unde haurire volebat, delapso nunor in navi percrebuit, eum à Nymphis raptum esse. Hercules ergo relicto sociis, comitem quæ siturus, profectus est. Ex hoc casu ortum duxere illa festa, quæ in illa Regione celebrabantur, quibus incolæ per avia & devia silvarum, Hylam inclamantes discursabant.

Interea varis incommodis Argonautarum patientia inter navigandum exercebatur. Ingens subitè periculum, cum per Symplegades ægæ admodum penetrasset, quæ Cyaneæ scopuli nominabantur trans Bosphorum Tracæ, in ipso Ponti Euxini ostio, quæ curre & intercludere transitum videbantur. Sed tandem salvi in Colchidæ appulserunt.

Jason raris Medææ Regis filiaæ favorem sibi comprimis fons peruenit, in ejus se benevolentiam insinuavit, quæ magicis artibus & incantamentis, quibus valebat plurimum, monstra ad custodiam Aurei velleris disposita, gravè sopore oppressit, quo deinde feliciter ille potius est.

Parraxo facinore Jason sibi fugâ consulere debuit cum
Medæa,

Medes, quam & in conjugem accepit, licet tam experti omnium humanitatis foret, ut Absyrtam fratrem, secum assumptum disceperit, artubus per viam latè dispersis ut Æthiâ patre, qui eos insequeretur iis colligendis distracto, hæerent omnium quo se commodè subducerent.

Vix in Thesaliam venerant, cum Alonni socii gratiam occupatura, cum suis incantationibus & præstigiis jam decrepitum primæ juvenutis restituit odium deinde ulcetur, quo Peleus eos insequeretur, cupiditatem ejus filius iniecit, eandem artem in patre, jam extremâ ætate confecto, experiendè. Et jam persuasæ, patris membra in minutas dissecta partes, cum herbis ab ipsa acceptis in alieno decoxerant; sed eventu spem evertente, fraudem demum agnovère non sine ingenti dolore, quod tam crudeli morte proprium patrem sustulissent.

Vivebat interim cum Jasonne conjugæ suo Medæa conjunctissimè, ex quo iam duas proles pepererat; Sed Jason Corinthium profectus, eamque peractus, cum Creontis Regis adiam frequentaret, Creusæ Principis amore captus, eam sibi conjugem adiunxit, beneficiorum oblitus, quibus Medææ obligatus tenebatur.

Medæa injuriam ulcisci statuit, & hanc mutationem sibi non displicere simulans, novæ sponsæ Capsum, monibus aliisque rebus pretiosius refertam transmisit, in gratulationis precem, ob felices cum Jasonne nuptias celebratas. Sed erant omnia tot maleficiis fasciniisque illegata, ut aperta arcula ignem evocasset, quo universum palatium, cum sponsa de Creonte patre, miserabili incendio confugerant.

Jason maleficiis potius repetiturus ad Medeam advolat; præstolatur illa imperterrita, in ejus oculis prolem utramque ex eo susceptam jugulat: deinde in binos Dracones præstigiis advocatos insilit, à quibus per ærâ Athenas translata est, ubi Ægeus Regi nupta Medum ex eo peperit. Cum Theseum veneno tollere quævisset, in fugam cum Medio filio compulsa, in illam partem Asiæ se transfugit, quæ nomen ab ea sortita est, ubi reliquum vitæ exegit.

CAPUT VII.

Historia Cadmi, & Thebanæ Civitatis.

A Genor Rex Phœnicie Europam filiam à Jove raptam, ubi lib. 1. cap. 3. retulimus, cum ingenti dolore intelligens, Cadmum filium in varias orbis Regiones ad eam inquirendam dimisit, cum imperio, ne unquam, nisi ei reperta, in patria compareret. Cadmus diversas provincias pervagavit, cum ne vestigium quidem illius reperisset, animi dubius Delphos concessit, quod sibi agendum esset, Oraculum consulturus. Hinc responsum tulit Bovem ipsi observandum, à quo designandus locus, ubi domicilium figeret, & novam urbem excitaret: porro Bovis occursum, Bœotia nomen dedit Regioni. Deos igitur sacrificio placandos ratus, socios ad Dircem fontem à quaerum missi, ubi à Dracone ex improviso impetiri in prædam bellæ cesserunt, Cadmus in op. consilii, à Minerva in spem ereptus est, iussuque ad conficiendum Draconem illum proficisci, & ex cunctis dentes in terram seminare: quo facto ingens hominum armatorum exercitus ex illo semine prodit, qui statim muris sese vulneribus considerunt, quin tantum socerem meliorem eligentibus, qui Cadmi obsequiis volentes se adixerunt, & ad condendam Civitatem, patriamque incolis frequentandam, suam operam liberaliter obtulerunt.

Ita Thebanæ Civitas ædificata est, ubi plures antea regnum obtinuit, numeroque prole audita. Inter quas Ino, Semele Bacchi mater, & Agave, quæ in consorcio Marsæ dum aliquando in furias acta, Pentheum filium, hoc enormis ritus carpentem, interfecit.

Cadmusq; deinde cum tota familia gravissime calamitates excepisset, ita ut urbem suam Amphioni invadenti cedere sit coactus, qui postea ad Lyrae modulor Civitatis moenia exiit, & cum uxore ad Illyricos se recipere, ubi ex voto in serpentes ambo sunt conversi.

Hic silentio præterire non deo Civitates Thebarum nomine plures antiquis exiisse. Nam inter alias una

fuit

fuit in Cilicia Andromache Hectoris conjugis natalis, quam Græci ad obsidionem Troianam proficiscentes ferro flammâque exciderunt. Aliam Ægyptus habuit, reliquis amplitudine celebriorem, & centum portis insignem quæ Provincie Thebæidi nomen fecit, tot olim Anaboretarum cornobis frequentate. Omnes tamen famâ gloriæque superavit, quæ in Bœotia sita est, sive ob maximam bellæ, quæ ibi gesta fuit, sive ob Heroës illustrissimos, ut, Epaminondas, Pelopidas, aliosque quos Græcia ad sempiternum decus protulit, tum vel maxime, quod natalis fuerit Baccho, Herculi, & Pindaro qui inter Poëtas Lyricos principatum obtinuit. Præterierant hujus felicitati apicula, quæ infantis in cunis jacentis os ceratim involantes, mel in puelli labiis posuisse memorantur. Præfigium etiam futuræ gloriæ fuit, quod diem ejus natalem Nymphæ cum Pane aliisque accolis festâ lætitiâ celebrârent. Ipse Alexander magnus vanti virum fecit, ut cum Thebas illum libidini diripiendos traderet, Pindari domum servari voluerit, illique omnibus parci, qui ex ejus familia essent oriundi.

CAPUT VIII.

Historia Oedipi.

Ictus Thebarum Rex, ductâ in conjugem Jocastâ Creontis Thebanæ Dynastæ filia, ex Oraculo futurum intellexerat, ut à prole ex illo matrimonio suscipienda occideretur. Mandavit itaque Jocastæ, ut locus omnes à primo statim ortu suffocaret. Sed cum Oedipum peperisset, tam barbarum facinus execrata, militi jugulandum dedit, qui & ipse innocentis puelli commiseratione motus, plantulas perforare satia habuit, vimineque trajecto, ad Cythereonis montis arborem suspenderit, brevi, ut putabar, inedia moriturum. Cæterum cum Phœbas Polybâ Corinthiorum Regis pastor, illac iter faceret, audito vagitu accurrens puerum servavit, in quo cum ratum proficitur in futuris in-

D 3

dubis

colis indicem observasset, eum Regina dominæ suæ mag-
ni muneris loco donavit, à quo filii loco magno studio
educatus, & à pedibus ex vulnere tumentibus Oedipus
est appellatus, quæ vox Græca plantarum tumorem Lan-
tæ significat.

Grandior deinde natu factus, se Polybii filium non esse,
ut paraverat, intelligens, de patre oraculum consulit, à
quo elocutus se in Phœcie reperitur, illic contendit,
ubi Laium patrem in exorta forè in populo seditionis
compensanda laborantem imprudens interfecit, cumque
de patre nihil certi composisset, Thebas revertit.

Interea Juno aduersus Thebanos odio stimolata, mon-
strum inmisit Sphingem, cuius capus puellæ, corpus ca-
nis, alæ volucris, unguis Leonis, cauda Draconis simili-
tudine referebant. Hoc monstrum scopulo, viæ imminendæ
insidens, insolubilia æigmata prætereuntibus propone-
bat, & quotquot dissolvere non poterant, interficiebat.

Hinc magna per Regionem undique populatio, ac litu jam
propè omni ad Civitatem intercluso. Oraculum respon-
derat, ita in factis esse, patriam à tanta calamitate non prin-
cipaliter liberandam, quam propostis æigmatis sensus ex vero
rediretur: quo inam videlicet animal manè quadrupes
meridie bipes, vesperi tripes esset. Creon, qui Laii mor-
tuum Regnum occupaverat, totâ Græciâ publicâvi, se que-
sitionem solventi Regnum simul & Jocastam Laii viduam
cessurum. Oedipus gloriæ cupidus sese obrulit, & æigma-
tis nodum ita dissolvit, & hominem esse interpretatur qui
manè, id est, in vitæ exordio manibus & pedibus reptan-
do, ac veluti quadrupes incedit: Meridie, in firmiore scilicet
æta incedit bipes: vesperem sequitur ingravescentibus jam
annis, languentibusque ætate viribus, baculum veluti
pedem tertium assumit, sicque incedit tripes.

Sphinx hanc solutionem iam græge tulit, ut alliso ad rap-
tam capite se interficiens, patriæ magnam quietem attu-
lerit. Oedipus verò in proximum Regno admotus, ex Joca-
stæ, quam suam esse matrem ignorabat, duos filios, Etheo-
clum,

clum, & Polynicem, totidemque filias, Antigonom &
Ismenem suscepit.

Sed hæc felicitate brevi post deturbatus est. Nam Dii ob
Laium crudeliter trucidatum nondum placati, pestem in
Thebanos inmisere, quæ, ut Oracula prodierant, non nisi
caedis auctore in exilium relegato, debebat extingui. Ergò
in auctorem sit diligens inquisitio, & tandem per Necro-
mantiâ, Oedipus facinoris reus esse deprehenditur.

Oedipus comperit eorum, quæ contingerat, veritate,
incestas cum matre nuptias detestatus, tantorum à se sce-
lerum poenam repetens, utrumque sibi oraculum effodit, &
voluntario exilio peragrè proficiscens, Ethæocli, & Poly-
nici filios Regnum reliquit.

CAPUT IX.

Historia Thebanorum.

HOC bellum amplissimam veteribus Poëtis suggestit
materiam, in quo stylum nondum egregie exercebant,
ut è Latinis Statio, qui libris duodecim illud complexus
est, & è Græcis Antimacho, qui ætate Platonis hæc super
te 24. libros conscripserat, quibus tamen (sola obsidionis
illius celeberrimæ præiudicia & apparatus recensuit. Nos
bellum à suis principiis repetamus.

Ethæocles, & Polynices ex Oedipo fratres, ne parte
Regni singulis attributa, velut corporis in membra disse-
cti vires attererent: utrique expedire indicarunt, si indi-
viso imperio præesent alterius, & in orbem quotannis
mutuo sibi regnando succederent.

Ethæocles igitur, ut nativitate ordine, ita & dignitate
primus regnavit: sed anno imperii evoluto, tanto guber-
nandi amore insecutus fuit, ut sceptrum sibi ab altero è
manibus eripi pati non posset.

Polynices armis occupaturus quod jus & ratio ipsi con-
cesserat urbem obsidione cingere statuit, Adastro, Argo-
tum Rege in belli societatem advocato, quorū jam fœde-

ra inierat, ejus sibi in conjugem accepit. Nec Adrastus genero defuit, sed collectas ex toto Regno copias, & acceptos à confederatis sibi principibus subsidiariorum manipulos, in suppetias misit.

Thebis è contra ad egregiam omnia defensionem parabantur, & Tiresias artis Magicæ petrus Martem faventem pollicebatur, si tamen Menoœus Creontis filius, & ex Cadmi posteritate ultimus, suam pro salute patriæ vitam sacrificaret. Durior erat conditio, quam ut Creon ad eam descenderet. Sed Heros fortissimus urbe egressus in omnium è moribus prospexit, ut oculis gladium sibi per viscera transfudit, patre ne quisquam obnitere.

Fidem oraculo fecit consecuta Thebanorum in suis adversus obidentes eruptionibus felicitas. Argis omnibus ad interneconem daretis, ex quibus solus Adrastus superstit. Inter caros celeberrimus fuit Hippomedon, qui Gygaetæ corporis vastritate spectabilis insculptam Argi toto corpore oculati imaginem ferebat in Clypeo, solo aspectu tremidandus.

Eandem fortunam expertus est Parthenope, cujus tandem hoc uno absolveri in comio, quod moribus & impetio Martem experiret Aclantem, præcipem inter Argos foeminam, quæ jactulando currendoque magnam sibi famam concilaverat; tam excelsa supra sexum animi magnitudine emansens, ut nullius de nuptiis cum ullo contrahendis sermonem admitteret, nisi cum aliquo ex ætatis illius Heroibus, à quo execrationibus illis viveretur. Quod Hippomene perstitit, sed quia in veneratione Cybele debita, nescio quid neglexerat, aliter in Leonem, in Lænam altera conversa est.

Patri suo Tydeus petiit, habuit quidem corporis infra mediocritatem, sed qui animi excellentia & generositate, hunc qualemcumque defectum compensaret. Cum enim ad Ethioelem de præstationibus Polyneices tractatus ablegatus esset, indignatus se actum agere, re infectâ ad castra reversus, singulos auxilii Thebanæ Duces in arēnam provocavit, secum eo pugne genere certatos, quod

ipfi

ipsi eligerent, omnesque prostravit quotquot aleam subire ausi fuerant. Hanc suæ gentis ignominiam non ferentes ex fortissimis quinquaginta ad trucidandum per insidias Tydeam in itinere statuerunt, quos & cecitit omnes poter unum, quem ad Polyneicem turrium clavis nuncium molumentem remisit. Sed ut est fortuna bellorum instabilis, reo haud multo post intra pectus excepto vulneratus est, cuius mortem vindicaturus Amphiraus, militem qui telum emiserat detruccavit, & caput moribundo detulit, quod velut xistro percitus, dentibus laniavit, excelsamque cebrum avidè deglutiit. Tantæ inhumanitatis indignatione, Minerva adeo commota est, ut promissam immortalitatem antè barbaro negaverit, translato ad filium ejus Diomedem beneficio.

Amphiraus artis Magicæ peritus, Dux & ipse in exercitu non ignobilis, certo sibi illa in obfisione occumbendam perspicens, latebras quæ siverat, ne illac profectici cogereetur. Sed ab uxore proditus, & exercitum sequi ab Adraulo iustus, horrendo moris genere vitam terminavit: miserum enim fugam mediantem, cum curru quo veheretur, ingente biatu deliscens terra absorbit. Sed postea Diis adscriptus, Oraculis totâ Græciâ nominatissimus evasit.

Tandem singulari inter utrumque fratrem Ethioelem & Polyneicem certamine controversa omnis decidi debuit, in quo mutuis vulneribus ambo ceciderunt. Neque tamen horum sanguine tanti bellum incendium extinguere potuit; ipse ex Orco hinc locum illum occuparunt, nisi ab Antigona sorore tumultuatum erat utriusque cadaver, quarum opera Malus Granata ibi excevit, unde sanguis manabat uberrimè, in signum odii immortalis; injectis deinde in eundem rogam cadaveribus, flamma se divisisse dicitur, tanquam inimicitarum particeps, omni consatu ad unum dos ignes frustra adhibito; ita ut cadaver Polyneices separari debuisset, seorsum tumulandum.

CAPUT X.

Historia Antigone, & belli Thebani Prosecutio.

Creon, qui voluntariâ abdicatione Oedipo Regnum tradiderat, hoc cum liberis mortuo revoluti fasces imperii cum summa ruelum potestate capelli; regno igitur restitutus hoc primo accuravit, ne sepeliendo Polynece locus daretur ullus, volens eum à canibus & feris lanari, qui pleratis oblitus, externo milite patriam oppugnâset.

Nollis tamen minis Antigonom demortui germanam deterrere potuit quominus silentis noctis beneficio in terram clanculum defoderet: sed comperâ fraude calaverit effudit ex inhumatus voluit, & volucibus exponi lanandum; quod cum Antigona litrum pararet subducere, ab exploratoribus capta, sententiam accepit, ut viva sepeliretur, cuius executionem elisi laqueo faucibus prevenit.

Pœnas desit tante atrocitatis barbarusquo enim tempore hæc gerebantur, Hemon ejus filius, Antigone Amasus quam & sibi in conjugem brevi post futuram designarat, futurus ad inferos amice comes, sibi ferro vitam admittit, & Eurydice Creontis uxor, doloris ex filii morte impatiens, sibi parinsania violentas manus attulit.

Atque hæc materia fuit, de qua Sophocles tragediam conscripsit, quâ cotâ populo Atheniensibus exhibita, tantum applausum tulit, ut Samum in sulam cum imperio ad administrandam in laboris & industria præmium accepit.

Sed de Argis videamus qui & spe obtinenda Civitatis, & desideratis suorum quam plurimis, omnem late plantam prope Thebas exhorum cadaveribus operam reliquere. Quod erat, in illa præferim hominum excitate, lamentabile, putabant miserorum manes à Cymba Charontis tam diu excludi, & diurnâ expectatione suspensos languere, donec eorum corpora sepulcro donarentur.

Adrastus ergo cum Creonte per legatos egit, ne vellet extremis hîc officii mortuos defraudari: sed nihil pre-

ces, nihil pietas ad emolliendum barbari animum valuerit, Adrastus ad belli remedia conversus, cum hosti potentissimo armis expugnando impar esset, Thesei Atheniensium Regis ope implorâta validissimum coegit exercitum, quo tandem id effectum, ut exhorum cadavera terz mandarentur.

Solus Capaneus hoc beneficium exclusus, diviso à cæteris rogo consagravit, quod ob blasphemias Jovis fulmine tactus, ideoque Divis devotus esset. Sola Evadne uxor ei non defuit quæ pretiosissimis velut ad triumphum exornata vestibus in ardentem rogam se simul conjecit, raro ad posteras fidei conjugalis exemplo, post fata etiam superstitia.

CAPUT XI.

Historia Tantali & Pelopi filii.

Quo tempore Argi cum Thebanis variante utrimque fortunæ aleâ præliabantur, eodem alibi Tantalus Rex Phrygiæ, & Tantalides ejus nepotes, variis casibus exercebantur.

Impietas hujus principis tantarum calamitatem origo fuit: nam cum Jove narus esset, & diæ quâdam Di per orbem divagantes, ad ejus palatium honoris & hospitii gratiâ divertissent, inter alia fercula Pelopi filii, membratim concisi, carnes comedendas apposuit, ut eorum divinitatem experiretur.

Illi verò à nefandis epulis abstinere omnes, unâ Ceteris exceptâ quæ, ut fama premebatur, pueri huiusmodi devoravit; alii commiseratione moti, principem adolefcentem vivis restituerunt, reductâ per Mercurium ab inferis animâ, singulisque membris in pristinam formam compositis, hunc erum tamen eburneum, in alterius à Cerere absumpti locum substituere, cuius tactu morbi quilibet continuo curabatur.

Tantalum verò imple crudelitate reum ad inferos detulerunt, ubi medias inter undas, copiamque fructuum, quos nequidquam capere nititur, fame sitique infatiabili

& immortalis cruciatur. Alia vide lib. præcedenti, capite ultimo.

Filiam antea susceperat nomine Niobem, quam sua vanitas & superbia perditionem enim nuntio olam sobolem tantâ succunditate genuisset, eò devenit arrogantis, ut ipsi etiam Latonæ se præferret. Mulieris temeritatem Apollo & Diana non ferentes, liberos ejus omnes una Chloide excepit, sanguis confixerunt, ipsa medio & uicere emarsurunt unde ora necatio, eam in saxum obriguisset fabulandi.

Pelops siliâ Phrygiâ in Elidem se contulit, ubi forma Hippodamir, Oenomai Regis filix, capus, eam sibi conjugem designavit. Verùm Oenomais, Oraculo edoctus, fore ut generi gladio interiret, hanc filix proci conditionem imposuerat, ut qui hæpiss filix potiri vellet, secum præu curruli certamine contenderet, & victus morte plecteretur.

Nec legem Peloparecufavit sed aleam certaminis subiturus, industriâ hic maxime utendum ratus, multâ promissorum ostentatione Myrtilum Oenomai Aurigam sibi demeruit, qui ejusmodi artificio currus axes disposuit, ut in medio currus rumpereut, derubaro fessore Oenomao, qui labendo cervices frege, & Regnum Pelopi cum Hippodamia filia reliquit. Hic imperio potius, longè latèque gloriam suam exultit, & Peloponeso, quam hodie Moream dicimus, nomen indidit. In Atreo tamen & Thyesthe filius infelix fuit, quamvis Agamemnon & Menelaus, ex Atro nepotes, qui illâ ætate nominis gloriâ floruerunt, hanc habem utrumque compenariis, ut infra videbimus.

DI CAPUT XII.

Historia Atrei & Thyestis.

Odium implacabile quod hos inter fratres intercessit, tot tragædiaz excitavit, quas sigillatim enarrare prolixum foret. Thyestes in hoc unum intentus, ut Atreo quomodocumque dispiceret, ejus uxore per adulterium polluit.

luta, in tunc locum se recepit. Hinc Atreo Thyestis liberos jam fore fecerat potestatis, & simulatâ præteritarum essentiarum oblivione, ad convivium invitavit, in quo æquâ utrinque gratiâ, amicisque omnem controversiam dirimerent, componerentque Thyestes hand gravitate adfuit, ut qui sua vilius liberos ad aspectu sui vehementer perciperet. Sed sublata mensâ, Atreo foia eorum capira, resseissalque manus ei ostendit, addiditque nullas ipsi in mensâ carnes ministratas, quam ex dilectis eorum corporibus. Poctæ ut tanti malefici atrocitatem nobis ob oculos ponerent, asserunt Solem reconditiâ subito facie obcuratum versus Orientem iter reflexisse, quasi inhumanissimi hominis facinus detestantem.

Et ut aliud ex alio crimen nascitur, cum Agysthus Thyestis nothus, quem fama mortuum vulgaverat, fuerat enim foris in silva expositus, sed à capris ibidem contritus, unde & Agysthus dictus est) jam adoleverat, cujus opera turibundus pater uti voluit, conceptam in Atreo rabiem satiare. Agysthus patris injurias vindicandas cupidè amplexus, solo Atrei sanguine manus intinxit suas, sicutur eja Agamemnonem à Trojana reducem oblidione, à propriâ uxore Clytemnestra, quam corruperat, proxtum, nefarie è medio sustulit.

Dicemus alibi, quemadmodum Orestes patris Agamemnonis mortem sit atus, cum Agysthum patris licarium interfecit, soluto etiam in propiam matrem furore, ob perdidam in virtum exercitiam.

CAPUT XIII.

Historia Progne & Philomela Sororis.

Casus etiam tristissimos hæc Historia complectitur, idèdque non minus quam præcedentes à Poëtis celebratur. Progne Pandionis Atheniensium Regis filia, ex Tereo Thraciæ Rege principem nomine Irya susceperat. Coniugit subinde, ut Teream Athenas cogitantem cogaret.

ret vehementer, ut Philomelam locotem, cujus videnda mirā cupiditate tenebatur, secum deduceret. Hanc cum à Pandione parente non difficulter impetrasset, in itinere corrupit, & ne facti obsecrationem aperiret, linguam ei præsecuit, inclusamque carceri abscondit, timore pervulgato, ipsam casu quodam, quem ipse fingebat, perisse. Philomela interim, nullo carceris affecta rem omnem, uigila fuerat, in tela proprio sanguine descriptam, ad Progenem forem transiit.

Hæc conceptum dolorem, & calamitatem fororis ultura tanis per dissimulavit, donec festo Orgiorum appetente, inter bacchantes se miscuit quibus in rabiem conversus, hac occasione in omnem se libidinem effundendi, grassandique impunè permittebatur; valuit ad fraudem illa simulatio: illa forem exsolvit vinculis, & simul ambobus in Ityn, unicum Terei filium irruunt, & in frustra comminatum in seculum parant, ipsi pro prandio apponendum. Non diu latuit impium facinus: liquidem Tereus conspecto poelli capite, ad extremum illato, filii mortem vindicasse, nisi ut habent fabulæ, Progen in Hirundinem, Philomela in avem sui nominis, Deorum commiseratione fuisset transmutata; ut & parvus Irys in Phasianum & Tereus in Uppam, qui quasi adhuc filium querens & clamat: Ubi, ubi? Gorgias tamen apud Aristotelem lib. 3. Rhetoricorum, existimavit, Philomelam in Hirundinem, & Progenem in Luciniam conversam fuisse.

CAPUT XIV.

Historia Regum Troianorum.

Troia inter omnes Aliz minoris Civitates celeberrima cum magnitudine & opulentia, tum bello diu cum Graecis habito, ad perpetuum nominis famam inclaruit. Sita erat in Phrygia regione, quæ ad Ægeum mare protenditur non longe ab Helleponto, Chersonesum ex opposito respiciens: hinc in Tenedum Insulam prospectus erat

erat, quæ in exitu maris Ægei fauces Helleponti occupabat. Mœnia aliæbat Scamander fluvius, qui ducta in monte Ida origine, junctus deinde Simeonti ad Sigei promontorium in mare se exonerat. Primus ejus conditor dominusque Dardanus fuit, Jovis ex Electra filius, qui Jaso fraude interfecto, patriâ cedere coactus in Phrygiam se recepit, ubi Teuceri filia in uxorem accepta, in illa Regione retinenda sunt, quæ ab illis appellatorem mutata, alias *Tauris* alias Dardania dicebatur, eodem nomine in Metropoli Troiam successu temporis derivato. Inciderunt hæc Troianæ gentis principia in tempus, quo regendis Israelitis Moyssi successit Josue, annis ante Romam conditam circiter sexcentis, 40. verò vel 50. postquam Majoris Aliz imperium ad Assyrios devolutum esset.

Dardano successit Erichonius filius, qui Troicm filium sibi successorem constituit: ab hoc Urbs Troia, Regnum autem Troiæ nomen accepit.

Inter alios Ganymedem genuit, quem Jupiter postea rapuit: item Alfaracum parentem Cappyo, cui natus Anchises. Hic ex Venere ad Simoentis fluvii ripas Æneam suscepit. Inter omnes verò Trois liberis illis eminuit, qui Regno paterno admotus, Troiam majori splendore auxit, unde & Ilium vocata est.

Illo filius & hæres fuit Laomedon, qui Neptuno & Apolline elocata operajavantibus, in lib' prioris cap. diximus, Troiam mœnibus circumcinctus: tunc cum eorum spem, negatam quam appromiserat mercede elusisset, multis ærumnis appetitus, Diis violatam fidem ulciscens, poenâ dedit gravissimam, de his argentibus filium Hestione mœnibus marinis obijcere coactus est. Superitis etiam admisit in Herculem perfidie meminimus, qui Hestionis in libertatem asserendo negotium susceperat, pari sceleris poenâ consecutus. Nam Hercules collecto apud amicos principes exercitui: & Telamone sigillatim Salamini Insulæ Rege, Ajaxis parente, in belli societatem advocato, Laomedontem bello aggressus interfecit, gazas ejus omnes diripuit, Hestione Telamoni in conjugem datâ, ejusque filio

lio in captivitate adducto, qui tamen lytro à subditiis perfoliis, postea dimissus, nomen Priami, quod detemptum græcè sonat, retinuit.

Priamus imperio restitutus Regno suo alias eiecit Rogones, & repatriis, quæ temporum injuriâ conciderant, Troianis matribus, ductoque circum aggere, ac erectis multis propugnaculis, urbem, quæ ex tempestate Pergama dicebatur, novo splendore exornavit.

Hecubaam Tracis Regis filiam uxorem duxerat, ex qua plures suscepit filios, nominatum Hectorem, Polhem, Deiphobum, Helenum, vanciniis clarum, Troilum, Paridem, & Polydorum. Ex ejus filiabus illustriores fuerunt Polyxena, Cassandra & Cræsa: quibus habuit gloriâ & magnificentiâ celeberrimam, vitæque ad extremam usque senectutem fortunatam tradidit. Faorem tamen ineluctantem ex filii sensu dolus eripi, quæ habuerat jucundissima: in ejus enim oculis Troia funditus eversa est, quæ annis tantum trecentis steterat. Causa tam funestæ historiam videamus.

CAPUT XV.

Historia Paridis.

Hecuba Paridem, qui & Alexander dicitur, in utero gestanti per speciem objiciebatur sæpè, ardentem faciem se ferre, quæ bellum aliquando in patria accensura esset, solo incolarum omnium sanguine, exitioque restinguendâ. Ideoque viâ lucem alpererat, cum Priamus Archelao militi in silva feris obsequens tradidit, ut imminentiem patriæ pestem averteret.

Sed mater viso pulcherrimo Pædone, molliori consilio pætoribus in Ida monte sollicitè educandum clam commisit. Educatio tam vilis, & à Regiâ conditione tam aliena, sospite non potuit egregios oculos spiritus, quos ipsi natura cum sanguine indiderat. Nam ut priamum adoleverat, animi magni linem, prudentiam & æquitatem, Rege dignam, in omnibus præterebat. Nihil in eo perire præ-

teritatem nihil rusticum, præter cultum corporis, in ipso norabatur; ita ut à Junone, Pallade & Venere dignus sit iudicatus, qui ortam inter ipsas controversiam suo arbitrio dirimeret. Litis materiam dederat in Pelei cum They de mæpæi pomum, à Dea Discordia in medium projectum, adjecta inscriptione: *Datur pulcherrimæ. Sed Patri Veneris capus illecebris, quæ pulcherrimam seminarum illi uxorem promiserat, pomum ei adjudicavit, neque estis opibus quas Juno pollicebatur, & contempnâ, quam Pallas offerebat, sapientiâ: quo factò Dæx utriusque odium in se suamque gentem accersivit.*

Nata est subinde alia occasio, ubi, qualis esset, se præstitit. Convenerant ad Troiam ex patriæ nobilitate illusterrimi quique ad ius quosdam Palæstricos, in quibus de victoria singuli conturbant. His immixtus in terram desecit quotquot sese illi obtulerant: hæc ipse Priami filius suas contra eum vires expertus, manus dedit, sed tantâ indignatione commotus, ut Paridem ex specie vultu agram despiceret, & mortem intrenaret, nisi Paris nescio quæ crepundia, à Matre patri suo nutritio olim tradita, ostendisset, quibus se Germanam ejus esse aperuisset.

Rex Priamus, qui ejus in certamine fortitudinem indubiam, cum supore spectaverat, incredibilem gaudii persulsi de servato sibi tali tantoque filio, cum simplex in palatium duxit, ubi cultum & comitatum Regio dignum Principe ei attribuit, variciorum jam oblitus quibus eum oracula funestum aliquando patriæ futurum prædicaverant.

Cum autem nihil nisi magnum appeteret, aulæ delicias brevi pertæsus, classem viginti navium apparavit, specie quidem repetendæ in Græciâ Hælionis amæ suæ, alibi ab Hercule raptam jam Telamos habebat: reversâ ut fugessum sibi à Venere consilium de rapiendâ Helena exequeretur, quæ Castoris & Pollucis foror Menelao Sparanorum Regi in Peloponeso nupsisset. Itaque Spartam rectâ contendit, ubi agente clam Venere omnibus humanitatis officiis exceptus, in aula morari sine ulla suspitione permissus est, cum Rex interea negotiorum causâ ad Crætam Insulam navigavit.

Non potuit illa Regis humanitas provisionem impedire, quam Paris jam diu animo designaverat, nam & Helena, occultis jam colloquiis sibi demeritam, occasione appropinquavit, Troiam abduxit: licet dissentiant Herodotus sit enim Dares & Dictys referunt, qui & Troiana obsidione interfuere, & illius temporis Historiam complexi sunt.

Primas filii consilium non improbat, sive ob reverentiam memoriam injuriam, quibus à Grecis caprus affectus fuerat, & Troianæ cladis, regnantem Laomedone, ab eius acceptæ, sive quod speraret Hestione sororem ex eorum manibus hæc viâ liberandam.

CAPUT XVI.

Græcorum adversus Troianos conspiratio.

Agamemnon Mycenarum Rex in Peloponneso, Argis vicinus, Menelæi partes inter primos suscepit, ut cap. 12. retulimus, Germani ex Atreo, à quo & Atreides dicebantur. In hoc ergo laborare debuit, ut principibus Græciæ proponeret, quantum dedecus hoc Paridis auxilium facinus toti genti suæ attulisset. In unum deinde omnes locum ad deliberandum convenere, & omnium provinciarum vires sub imperio Agamemnonis cogendas esse decreverunt, ut tantam injuriam vindicarent præstitum delictum à singulis iurandum, quo se adstringebant, non penam arma deponere, quam à Troianis meritis poenas exequerentur.

Fuere nonnulli, qui se ab hoc bello eximere vellent, qualis Ulysses Læris filius, duratum in mari Jonio Italiarum, Ithacæ & Dulichii princeps: hic amore Penelopes conjugi, ex qua filium suscepit, nomine Telemachum, ita adstrictus tenebatur, ut ab eius congressu se abire non posset, infantiam in hunc finem simulans.

Jumentis ad aratrum utebatur, planè ineptis litora mari conigua proficiens, & pro tritico falem disseminans. Palamedem oculatiorem cæteris hoc dolo fallere non potuit, qui ut hæc astutiam deregoret, Telemachum eius filium

filium, ex sinu Penelopes abreptum, in eum locum deposuit, quo Ulysses aratrum adducturus videbatur. Hic, ne noceret proli, aratrum vertit, quo facto palam fecit, eam, quam præ se ferebat amantiam quasitam esse, & artificio simulatam, atque ita detectâ fraude, ad commune cum aliis consilium suscipiendum compulsus est. Parus ille quidem, temporis cedendum ratus, sed acceptam à Palamede injuriam in obsidione ante Troiam ultus est, quando supposititias à Priamo ad ipsum litteras in vulgus misit, quibus gentem suam prodere visus, à furente milite fraudis ignaro lapidibus appetitus occubuit.

Movit etiam difficultatem Achilles Pelæi & Thetidis filius, qui corporis animique robore invincibilis habebatur, & nisi obsidioni interesset, Græcorum adversus Troianos irritos fore conatus ab Oraculis responsum esse ferebatur. Thetidis hujus præcia, eum cum Patroclo amico & consanguineo, à prima juventute in disciplinam Chironis Centauri, vici Musicæ, & moderandi arte clarissimi, tradiderat, omnibus scientiis sed maxime arte militari, informandus.

Hunc, loco lactis, aliorumque ciborum vulgarium, Leonum & Aptorum medullis nutrebat, ut horum animantium fortitudinem in ipsam cum nutritione traderet; eundem in stygem Thetys immerit, cuius aquatum virtute toto durus & impenetrabilis corpore eratis, præter extremam pedis partem, quæ eum sustinens undis intinerebat. Neque tot jam munus præstitis ausa est belli tam incipit discrimini objicere, sed habitu puellari testum in aulam Lycomedis Regis etiam subduxit, ubi in Pedisse quarum è Gynecco virginum mores se astimulans Deidamix amore captus, Perythum, alias Neopoleum, ex ea suscepit. Ulysses fraudem odoratus, ad Lycomedem se contulit, cum variis ad Gyneceum muneribus, quibus cum nescioque arina miscuisset, Achilles ream militarium à natura & educatione studiosissimus, ea subdò sibi arripens,

piens, se, quis esset aperuit. Cum ergo à sequendo exercitu extimi non posset, Thetys per Vulcanum arma condantam arte voluit, ut nullis jaculis essent: pervia, & ita inter media pericula tectus & illatus percussisset.

Portus Aulidis in Bœotia, & regione Eubœæ Insula situs, locus erat conductus ad exercitum colligendum: alluot interea effluxerant anni, prius quam omnis apparatus ad tanti momenti expeditionem necessarius præsto esset, & classis mille ducentis ratibus constans vela facere posset, quibus comparatis casus quidam molestissimus inter impedivit.

Res ita contigit: Agamemnon, totius exercitus Imperator, die quadam cum venatione in tectis recrearetur, cervam Dianæ charissimam fortè conviit. Illa injuriæ impatiens, contagiosa læe infecto exercitum, quæ multos suffulsi: & in mare venosummittens, concia tempelstæ navigationem remorabatur, Consultæ hæc de re oraculis responderant. Dianam solo Agamemnonis sanguine placari posse. Ulysses Deorum mentem feliciter interpretans, Iphigeniam Regis filiam sub alio prætextu in castris accivit: quam cum in conspectu afflictissimi patris immolare pararet, Diana innocentiis commiseratione tacta, eius loco cervam substituit, eamque in Tauricam Scythiæ provinciam in templum sibi dedicatum transtulit, & Thoanti Flaminium principi traditam sacris ministrare voluit. Exinde felicitus auspiciis curia expeditio, & advenus ad Troiam exercitum. Solus Telephus Rex Myxæ ausus est transitum negare. Sed ab Achille in conductu lanceâ vulneratus, cum nullam curandi vulneris remedium inveniret, oraculo responsum est, fore ut eadem hællâ, quâ vulneratus erat, sanaretur. Reconciliatus itaque Achilli, qui in schola Chironis medendi artem didicerat, ab eo impetravit, ut ex hællâ, quâ ictus erat rubigine, Malagma conficeretur, & vulnere suo impoeretur: quo factio sanicatem est consecutus.

CAPUT XVII.

Troia Obsidio.

Græci, castris ad urbem locatis, majoribus animis excepti sunt ab obsessis, quam sibi antè persuaserant. Priamus omnium providus necessaria omnia in locum convexerat, ut quam diutius sustinere posset obsidionem. Accesserant opportuna subsidia à Memnone, inter Duces sui temporis clarissimo, qui copiosam militè à Rege Assyriacum adduxerat. Penthesilea, Regina Amazonû, aderat cum selectissima militum manu: aderant & Rhœsis Thraciæ Rex, & Sarpedon Jovis Lyciæ Regis filius. Sed Troiani spem maximam in suum *Pallasim* collocarant, quod erat: cultus demissa Minervæ statua, in qua totus præsentis belli successus situs esse credebatur. Hoc enim pro certo responderant Oracula, quamvis illud servaturi essent, Troianos nunquam superandos, cuiusmodi apud Romanos regnante Numa Pompilio *Anulus* quod in patrici clypei speciem efformatum è caelis acceperant.

Sed Diis utebantur maximam partem sibi adversantibus: nam, ut referi Homerus, cum in hunc finem coram Jove convenissent, alii in aliam sententiam abierant, ita ut propè factum fuerit, ut in bellum res omnis recideret: Apollo Neprinum, Martem Minoera, Diana Junonem, Latonam Mercurium, & Scamander fluvium, à Diis Xanthus nominatus, Vulcanum oppugnabat.

Certè Scamander omnem agrum Troianum ab Achille, desolatam, ac uuldarum sturum cursus occisorum calaveribus impediri indignatus, adjecto sibi fluvio vicino Sinoente, sese extra alveum late effudit, & Achillem fluctibus sepelisset, nisi Juno malo occurrentia Vulcanum in ejus auxilium immisisset, qui luculentâ flammâ circumdatum magno impetu in miserum Scamandrum insiluit, & eius aquas magna ex parte consumpsit.

Tenuit hæc obsidio ad multos annos utriusque partis propè

ex æquo funesta. Complures ibi rerum gestarum gloria incluti pugiles occubuerunt, nec pauci egregie factis nomen suum immortalitati consecraverunt.

Secundum Agamemnonem & Menelaum Reges, Achilles animi magnitudine, aliisque virtutibus facile supra ceteros eminebat. Ad hunc proximè accedebant Patroclus quo chariorem habebat neminem, Idomeneus Deucalionis, Atax Thelamonis filii, alius item Atax, ex Oïlo Locrorum Rege, qui penititiam in currando, & intendendo arcu industria, ceteros exercebat. Neque inferiores lucè Solesius Tydei filius, etque amicitissimus Diomedei Rex Etholiæ Capanei filius, alius tamen à Diomede Rege Thraciæ, qui Herculi crudelitatis pœnas dedidit: erat enim motum comitate gratissimus, idemque in præserto Imperterritus: ruebatur in confertissimos hostium lanceis insular fulguris, ac Homeras, vel torrentis ignis diffusis: ita ut soli Achilli & Ataxi Thelamonis si concederet, Ulysseni junda cum generositate industria dolis, & in stratagematis ad circumveniendum hostem astutia, plurimum commendabantur.

Nestor hoc ætate grandævus, (sanus enim tunc agebat trecentissimum) consilii dexteritate tantum Græcorum rebus profuit ut Agamemnon profuturus non dubitaret, hinc se illum fuisse expugnaturum, si centum Nestores haberet: contigit enim nam præter summa prudentiam ætatis astutia, tanta præterea eloquentiam excessum, ut ex ejus ore nulle dulcior fluere diceretur oratio. Græcorum etiam sapienter providebant, ut viri in castris essent rerum omnium peritissimi, qui pro sua quisque scientia belli successum ad vota promoverent. Aderant divini dante præstantissimi Calchas & Erypius, quorum augurii & prædictionibus cuncta ordinabantur. Ut ræcam Machaonem Alcibiæ filium, in curandis morbis & vulneribus vestitissimum felicissimumque; & Epæum qui præter complures alias machinas bellicas, arietem sive equum reperit, quo ad diruenda moenia utebantur. Solus erat in tanta claritate virorum multitudine merito vincerendus Thersites qui-

quidam, ingenio bardus, & corpore insigniter deformatus, qui cum ipse nihil ageret, carpebat ramos cæteros, & sapientissimos quosque procaciter convitabatur, quem & hoc nomine Achilles infesta colapho interfecit.

Qui ex Græcis primus ex navi in Troadis litus insiluit, Pentesilus fuit, quem Hector è vestigio lanceæ confixum in terram prostravit. Uxorem habebat Laodamiam, quæ hoc unum doloris sui solacium à Diis impetravit, ut mortui umbram posse incurrere: sed in ejus amplexitibus continuo exspiravit.

Cruenta fuit impetibus hæc obsidio, obsessis in hostilia castra frequenter erumpentibus, desideratis semper utrumque quamplurimum. Ex Priami filius Troilus adhuc adolescentulus cum Achille congressi armis cecidit, non sine gravissimo Troianorum dolore: eo enim vivo Troiam capi non posse, ab Oraculis acceperant. Hector frater natus maximus ejus mortem ultus est magna Græcorum caede, quotquot cum eo manus auderebant confiterere: eratque inter Troianos ejus nomen adeo celebre, ut ad delendum hostilem exercitum, eum unum sufficere passim dicerent.

Interea Græcis Troiani minus nocebant suis eruptionibus, quam sua mulieris illecebrix Agamemnoni filia sacerdotis à pollinis turpiter abusus pellem in castra accessit, quæ tam diu grafiata est, donec Achilles, Caletantis auguris consilio, ut iratum Numen placaret, eam ad suos remisit. Agamemnon jactura illius impatient, furore in Achillem converso, Briseidem à Patre Brise ita appellatam, alias Hippodamiam, ei abstulit: quæ distili cæpta fuit inter utrumque implacabilis, Achille imperium detestante, & tandem arma sumere perinatitæ reculante.

Sed contigit in Patroclus, Achilles armis indutus, Hectorem imprudenter accesserit: cum autem nec robore Achilles nec industria polerret, ab eodem confossus occubuit. Gravissimus hic casus Achilli fuit: erat enim cum Patroclo summa familiaritate conjunctus: credit itaque in castra, certus amici mortem ulcisci, vel pari cum eo fato abire ad tartara: ubi recentibus à Vulcano missis armis cata-

phachus, Hectorem ad certamen compulsum interfecit, & ter circum Troia maxima & Patrocli sepulchrum hinc alligatum cadaver rapta vitæ vendidit denique Priamo Patri, ut pro suo arbitrio desponeret.

Mors Hectoris plurimum Trojanos percussit, multo tamen amplius ex Ies Penibeliz Amazonum Regina, Achilles manu interfecit, & universos locorum ejus exercitus ad interfectionem delatus, vel Diomedis opera Scamandi flavii unda consepulrus.

Memnon hanc reparare iocundam exiliumabat, in quem spes Trojanorum omnino & oculerant defixi, sed ab Aiace Thelamonide, primum graviter sauciatus, deinde ab Achille in singulari certamine interfecus est. Diximus cap. 10. quantum hoc factu Aurora, ejusdem mater, indoluerit, & in avem sit conversus.

Regina Hecuba ad Menonnis & illustrius minorum è filiis sui ex Iem vindicandæ conversâ furore omnem in Achillem efflusi, adhibito ad eum troianum Paride, qui fraude in consilium advocatâ, cum Achillem Polyxene sororis atore captum advenisset, spem fecit ejus obtinendæ, & pretensâ hac super se colloquendi specie, in templum Apollinis allestum ex improviso adorans, eam pedis ejus partem telo transfixit, quæ sola ex toto corpore patebat vulneci, quod Stygis aquis non fuisset extincta.

Terruit tam funestas ducum fortissimi interitus Græcorum animos, qui in Sigæo promontorio ad perpetuam memoriam sepulchrum ipsi exerunt, ubi Aiax pluresque alii Heroes tumulari sunt. Orta subinde Aiacem Thelamonidem inter & Ulysses de armis Achillis gravissima controversia est, Aiax cum ratione meritorum etiam iure affirmatis ea sibi vindicant. Ulysses nihilominus sua eloquentiâ, quâ omnium animis quodammodo imperabat, apud omnes exercitus duces tantum valuit, effectusque, ut, rursus licet competitor, ea obtinuerit, quod Aiacem sic in furorem egit, ut mentis insaniâ correptus, in suos sibi forte obvios laeviter, rursus esse Agamemnonem aliove, quorum sententiâ caula ceciderat. Verum ubi ad mentis sanitatem

sanitatem restitit loque delusam cognovit, acri dolore compulsus, gladio, quem ab Hectore dono acceperat, se confodit. Ita proverbialiter veritas patuit, quod apud Græcos omnium sermone invaluit. Ita & Hector, ad sentiam ab Aiax vicissim acceptum alligatus, rapatus fuerat.

Jacentes Trojanorum animos mori Achilles exoravit, sed breve gemitum recens excepit calamitas. Pyrrhus Achilles filius, ex Græcia appollus, supra ætatem iudicii maturitate commendatus, in parentis munia, pari rebus gerendis felicitate successerat, cuiusque mortem in variis cum hoste præliis, ubi & Paris morte perfuliam laur, fortissimè vindicavit: voluit alii Paridem, à Philoctete Herculis saginâ interfecitum.

Accessit Trojanis ad inselcivis cumulum, ut Ulysses eum Diomede Palladium, cui civitatis fata inesse credebantur, furum eis abulerit. Ita coactus est Priamus pacisci eum obfidens, quamvis apud animum pertinaciter stantisset, Helenam nunquâ se dimittente, quam ex ejus libris Deiphobus mortuo Paride, in uxorem acceperat.

Aeneas & Antenor Civitatis nomine pacis negotia tractant in castra admitti sunt, quæ in has condiciones utrimque conclusæ est, ut Troiani Græcis certam aurivim penderent, & in patriam reanavigatis copiosam annonam suppeditarent.

CAPUT XVIII.

Troia occupatio & direptio.

GRÆCIS legibus pacem cum Trojanis simulatè sancierant, ut incantatos facilius opprimerent. Finxerant etiam se Minervam placare velle muneribus, quam ablato profanatoque Palladio, de quo supra, non leviter offenderant. Hæc igitur obtenta religionis specie, prodigiöse magnitudinis equum magno artificio fabricarunt, in quo conclusis militum fortissimis, eoque ad arbis incerto relicto, similes abitus, in Tenedam insulam, consilii successum expectaturi, se recipiant.

Et habuit dolus qui sperabatur exitum, Nam Troiani ex urbe in qua tam diu conclusi fuerant, egressi, cum locum castrorum, & militum stationes perlustrarent, in fatalem illum equum incidunt, cojos molem ac artificium admirati, de eo in urbem invchendo deliberationem institunt: alius autem in aliam sententiam abeuntibus.

Laocoön indignatus equum hastâ confixit. Sed vixi sunt Dii hac offensus esse litaria duos enim serpentes immisere, qui percussore eum duobus filiis occisi, ad pedes statue Palladis se abjecerunt, quo viso Troiani equum in urbem inducere flamerunt.

Commovit tamen eorum animos molto magis Sinon quidam ab Ulyse subornatus, qui se exploratorem à Grecis restitutum esse simulans, meniebatur inter cetera, Deos à Grecis cum in proximo starent ad navigandum, petivisse e sua gente hominem sibi immolari, ut scilicet navigatione uterentur se verò coactum saluti suae fugâ consulere in Ulyssis civilitate se subducere, qui capitali erga se odio fecisset, ut fatalis in eum fors recideret. Fingebat praeterea Graecorum in equo fabricando ejus sibi gratiam reconciliarent, quem tantae magnitudinis fecerant, ne Troiani eum per portas in civitatem suam inducentes, ad Graecorum perniciem eo uterentur.

Hæc aliæque ejusmodi mendacia tanta cum veritatis specie à scycophanta relata sunt, & à Troianis accepta, ut tantam innotum partem dicerent, quæ ad invchendum equum sufficeret; eoque in medium urbem adducto, ad epulas & choreas se converterunt.

Incolis igitur somno vinoque sepultis, Sinon opportune usus occasione, equi ventre recluso, latens innotum militibus ingressum præbuit, simulque in editioni loco accensis ignibus, Graecorum exercitum, per tenebras sursum accensum, ex condito signum dedit: qui sine mora per moenium ruinam, reluctantem navino, per omnia verbera compita sese effudit, omnia ad primum signum ferro flammaque direpturus.

Pyr-

Pyrhus, patris mortem ulciscus, ad palatium Regis properavit, ubi ante aram Jovis Priamum cum Polite filio trucidavit: deinde Polyenam jugulavit, ut eam patris nominibus sacrificaret, qui ejus amorem suspiciatque experiverat. Andromachæ Hectoris uxori vitam condonavit, sanguine abtulit in Græciam, ubi ex ea Molossium filium suscepit, qui deinde Epiri partem in regnum obtinuit; sumque ei nomen indidit.

Ajax Locorum princeps, Cassandram signum Palladis ut asylum nequidquam amplectentem violavit: quam tamen Agamemnon ferro subductam sibi audivit, captus ejus pulchritudine, aliisque virtutibus, quibus excelebat.

Helenam conjugem suam Menelaus recepit, Deiphobum, qui eam sibi copulaverat, è vivis sublato. Ulysses Heceubam sortitus est.

Helenus futuris esse vero prædicandis clarus, Pyrrhi beneficio servatus est, quem & deinde in multis erga se perhumnatum expertus est, eò quod impedivisset, ne navi cupiam se committeret, cujus naufragium secuto eventu prædixit.

Parum etiam absuit, ut parvus Astyanax Hectoris filius in vivis servaretur Andromachæ matre sollicitante, quæ plerofque Duces suis lacrymis & precibus emollioravit, sed Ulysses contrahente ex summa turri in subjectam rupem præcipitatus est, ne, ut ipse staret, de ulciscendo patre & patriâ aliquando cogitaret. Quod tamen privato studio ac invidia vel ambitione stimularus magis, quam publicæ salutis desiderio adductus tacite creditus est: alioqui in Helenum, Priami filium, eodem jure procedere oportuisset, qui tamen servatus est.

Contigit hoc Troianorum excidium, & famosissimæ urbis conflagratio, decennio postquam cœpta fuerat obsideri, & à primâ ejus per Verdanum condicione, annis circiter trecentis: æque vera hæc historia, multis licet sit vitata fabulis; neque enim Dares & Dictys

militum

millium in equo à Grecis relicto latentium meminerunt.
 Ut autem hujus historię finem afferamus, & Poëtas legendibus facem quodammodo afferamus, restat, ut quid deinde aliquot ex Grecis & Troianis heroibus evenerit, breviter perstringamus.

Ajax Cassandra vim inulserat, nullo respectu habito Palladis, ad cuius statuum suum misera perfugium habuerat. Nec tantam proterviam impune tulit: cum enim patriam vestros vela faceret, Pallas, obtenta à Jove facultate, tempestatibus ejus & fulminibus ad arbitrium suum utendū, ingentem in mari tempestatem excitavit, vibratiq; ignibus, sacilegi scortatoris naves incendit, ut eam, quæ vehabatur fluctibus immergeret. Ajax tamen in proximam ropem incoluntis evasit, ibique defixus in Deos furete cepit, ac ore blasphemio jactare, se solius drachmī sui robore, Dus etiam inivis & ringentibus, eluctaturum. Quo audito Neptunus ropem, cui innitebatur, ictu tridentis evertit, & in mare devolutus submersus est. Thersy ejus commiseratione tacta, sepulchrum illi ad maris litus propria manu effudit.

Nauplius, Græcorum Ducibus insensus, quod Ulyssa fraudibus circumveni, filium suum Palamedem ad mortem condemnasset, in Capharæi montis apice è regione Hellepontis, ignes excitavit ut classis porcum illic esse arbitrat, in seo polo, quibus ora illa infamis erat, impingeret: sed Ulysses & Diomedes per aliam viam navigantibus dolus sperato eventu caruit.

Idomeneus inter celeberrimos exercitus duces non potestremus imminente naufragio solenne votum concepit, si se Neptunus incoluero in patriam reduceret, se illi immolaturum quod primum sibi occurreret. Contigit, ut filius ejus ei primus obviret, à quo tamen immolando peritus est prohibitus, qui tantam non ferebant inhumilitatem.

CAPUT XIX.

Gesta Agamemnonis, & Orestis ejus filii post dissolutionem Troianam.

Agamemnon bello Troiano tam feliciter defunctus, triumphans in patriam regressus, infestiores domi reperit in alicui, quam antea foris superisset.
 Nam Clytemnestra uxor ejus, post intame, viro absente, cum Egisto commercium capitale reduci fluxit insidias, quibus miser Rex involutus occupuit. Ut cap. 12. hujus libri indicavimus.

Cassandra, quam Troia secum abduxerat, hanc ei calamitatem impendere multa ad cautelam præmonendo dixerat. Sed quamvis singulararem futura prædicendi scientiam ab Apolline accepisset, ista tamen, nescio quo perfidiæ genere ab ipsa offensus, tantum ex illo favore ei decerpserat, ut ejus oraculis nemo fidem adhiberet, sed omnes contraria sequerentur.

Orestes morte patris exacerbatus, matrem Clytemnestram, ejusque adulterum Egistum, è medio sustulit, quo facto licet speciem aliquam æquitatis præsentasset, furis tamen postea, & contentiæ humilis miseræ exagitatus est, cum parati sceleris horror ipsi ante oculos versaretur. Tanti supplicii impatient, responsam accepit ab Oraculo, unicum sibi fore remedium, si in Tauridum, Scythiæ provinciam, proficisceretur, ubi ex Dianæ templo ejusdem Deæ statuum auferret, & in Græciam alporteret.

Ad illud ergo iter se accingit Pylades Stropi Regis filio sibi in socium adjuncto, & quia periculorum omnium, cum summa animorum conjunctione comites fuerant, Pylades hac maxime occasione testari voluit, quanti faceret Orestis amicitiam.

Antiquis in illa Regione legibus sanctum erat, ut quotquot alienigenæ occurrerent, caperentur, Dianæ suæ immolandi, quæ solis humanis victimis placabatur. Ambo igitur

tur capti, Thoanem, qui sacris profanisque rebus, iunctis Archipræfulis Regisque potestate, moderabatur, adducitur qui hoc eis gratiæ concessit, ut alteruter solum macerem, Orestes & Py lades raro amicitia certamine, pro se quoque ad lanienam abripiendo. multo rationum, quas furebat amor pondere perorabat tenuique gratissima illa altercatio donec Orestes fortione palmam tulit, qui ad Iphygentiam Sacerdotio fungentem adductus, frater ejus esse comperit est. Statuunt uterque in libertatem se vindicare. Occiso itaque Thoante, & ablato secum Dianæ Simulachro atque in ignorum fœce abscondito, propter quod Diana Falcelis exinde vocata est, comitante semper Py lade profugerunt. Itaque Orestes, scilicet in Græciam reversus, & furiarum stimulis liberatus, ad patriæ gubernationem animi revertit, multas deinde Civitates in Thracia condidit, in quibus Orestia, quam temporum successu Andrinopolim appellarunt.

CAPUT XX.

Gestia Ulyssis post bellum Troianum.

Ulysses exceptis exantlatique foriter decennalis obsidionis laboribus, decem alios exegit annos, cum motissimæ navigationis periculis deceatando. Vix plenis vellis navigare cœperat, cum malignæ tempestatis impetu in Ciconum Thraciæ populorum aras delatus suum ibi Hecubam amisit: hæc enim accepto nuntio, Polydorum filium, quem Polymnestori genero suo, cum thesauris quos habebat præciosissimis, in eunte bello crediderat, ab eo intersectum; & ad maris litus sepultum, ut hoc se deposito locupletaret, dissimulatio ex tanta perfidia dolore, eum videre transeundo voluit, & ut incauti opprimeret, alia esse magni prætiæ, quæ illi committere cœperet, simulavit. Ille nihil fraudis subodoratus in conspectum venerat, cum Hecuba ei oculos furibunda effudit: quo facto pericula servituti, in ipso vestigio sibi manus violentas aruit; quan-

ris legamus in Ovidio à Thracibus Regis sui injuriam ulciscenibus lapidibus esse obrutam; in canem subinde conversam est. Ulysses tantæ Principis mortem gravissimè doluit, quam pluri faciebat, quam cætera ex Troianorum spoliis à se reportata, sed hæc sequentium calamitatum tantum fuere præludia. Nam primò, cum in Ithacam Iosolam cogitaret, ad Lotophagos Africæ populos tempestare projectus est, sic dictos à fructus genere, ad vesendum tam suavi, ut ejus comites eo gustato in Græciam remigrandi desiderium amiserint, & in naves vi magna compelli debuerint.

Alia tempestas eum in Siciliam compulsi, ubi in Polyphemum manus incidit, inter Cyclopes nominatissimi, de quo in historia Neptuni. Ex ejus comitibus sex Polyphemus ipse devoravit, cumque beneficii loco eum se lanianturum ultimam spondidit, ut Ulysses lanienam effugeret Cyclopiis inediandi modum reperit, effosque illi oculo ad Eolum profugus, ab eodem perhumaniter exceptus est, ventosque omnes ad arbitrium coercendos obtinuit, excepto Zephyro, quos vasis inclusos arinebat, ne eorum navigationem impedirent, sed ejus loci, quid illis in utribus lateret, sciendi cupidi, eos resolverunt & ventis elabentibus, naves Ulyssis in Aolias insulas rursus impulsi, ubi ab irato Eolo nihil amplius favoris exorare potuit, sedque ad Laestrigomas tendere compulsus est.

Erant populi rotius Italicæ immansissimi, & humanæ vesce carnibus alieti, quibus cum Regis potestate Antiphatres imperabat, hic voratis aliquot ex Ulyssis comitibus, rates eorum omnes, una, quæ Ulysses vehebatur, excepta, in profundum maris immesit.

Hinc quam celeritè abnavigavit, tenuitque Insulam, ubi Circe venethæarum truculentissima habitabat. Erat Solis filia, & Regis Serratharum uxor, eademque venethæarum & præglarum inventrix habebatur, solita venetharum portionum vim in suis subditis experiri, usque aded, ut ne à marito quidè manus abstineret, ut sola regnare. Ob tam inauditam barbariem omnium odii appetit, in

enjusdam Insulae ab Euris. Italicæ regione, non multum
differe promontorium se recepit. Huc exploratores alii
quoniam Ulysses præmiserat, quos venetica in speciem bene-
vole excepit, magici potionis in suos transformavit. Solus
Eurylochus ceteris cautiore, ejus sese loquens expeditur,
propetiamque, eorum quæ contigerant, ducem suum cer-
torem fecit. Ulysses hoc nuntio percussus ad Magam ipsæ
se conferre statim, acceptoque à Mercurio Phæacico, ex
herba Mœti dicto, quâ Diadæverus venena & incantatio-
nes urebantur, stricton gladio insepitius eam aggreditur,
montem minatus, nisi socios pristinae fortunæ redditos, si-
bi quamprimum diceret, quod eum illa præfussisset, cui
postea usus constiterit, multos ex ea filios suscepit,
quorum major fuit Telegonus.

Vult deinde Oracula consulturus ad Inferos descen-
dere, cum Circeam haberet cujus directione possidet il-
lud feliciter insinuere. Ibi ex sociis suis Elpenorem inve-
nit, qui apud Circeam paulo ante bene sanus relictus, sed
ineducatus de sealis deciderat. Cum Anticlea matre & Th-
resia Hætiolo congressus, cum multa ex eorum sermoni-
bus de factis suis didicisset, ad Circeam remeavit, ut insinua-
tum iter prosequeretur.

Diximus lib. præcedenti cap. 11. sub finem quem admo-
dum in Sirenum oras delatus, ad malum navis se vincit
sociis verò aures cerâ obstrui voluerit, ne insidiantium
lecebris caperentur. Hoc defuncti periculo, & declinam
feliciter ad Seyllam & Charybdam naufragio, in portum
Siciliæ subierunt.

Ibi Phæaculam, Soli filiam, sacros patris greges pas-
centem cum reperissent, Ulysses à Circe præmonitus, om-
nibus severè interdixit, ne quis eos attingeret: sed ipso
dormiente, socii fame coacti, aliquot ex gregibus Soli ma-
ves mactaverunt, parva sceleris vindice sublecuta. Primo
enim frustra carnium, quæ signi assanda superposuerant,
tam horrendos clamores eodidit, ut timore exanimati, ad
havium suarum latebas se receperint: deinde in altum in-
vecti, orâ tempestate perierunt omnes, præter unum Uly-
sem,

sem qui arrepto navis, paulo novem diebus à ventis quæ-
rentis tunc iuncta agitur, tandem in Opyriam Insulam
appulsi à Calypso Nympha suæque est, ejus consub-
tuline multos annos fructus, validam beneque institu-
tam navem ab ea obtinuit, quæ in patriam reverteretur.

Sed Neptunus ipsi invidiosus, quod Polyphemus filio suo
oculum eruisse, hoc etiam ipsi navem ademisse, ædumque
de eo omnino fuisset, nisi ejus miserata Nympha Leuco-
thoe, jabulum ei suppellisset, cui ille innotens incoluit
in Phæacem Insulam adnatavit, quæ ad mare Adriati-
cum sita, à nobis ipso Coreyra dicitur. Ibidem, quod nudus
esset se inter frondes occultavit. Vixit à Nausicæ, Archi-
noii filii Insulæ Regis filia, ad litus maris reperit, vestes
ab ea accepit: ductu quæ ad Reginam matrem, ex certis si-
gnis, quæ seceram corpore, agnitus, omnibus humanis
& honoris officiis exceptus est, quæ tanti principis digni-
tas meritaque postulabant. Ibi collectis valibus, navique
impositis, in Siciliam, eam remeavit, tandem appulsi est.

Erat tunc annus vigesimus, ex quo uxor ejus Penelope,
pater æque incedibili ejus videndi desiderio tenebatur.
Non deerant, qui ipsi persuadere vellent, eum jam diu in
mari perisire, accedebant variis in agni nominis principes,
qui eam in tæxorem a Sirenis magis precibus & promissis
expelebant. Sed fortissimæ matronæ animus nullis pot-
uit machinis expugnari: modo eorum preces dubiis re-
sponsis eludebat, modo tantum more sibi ad certum ali-
quid statuentium fieri postulabat, quarum cetera, quæ in
manibus habebat, absolvente sufficeret: sed mulier altius,
quidquid inierdis texerat, non se remeabat: eoque com-
mento eorum cupiditate in in reditum mani distulit.

Intra Ulysses, animi studio, quo consilio sibi in viam
in domum suam aperiret, timens ne ab uxoris suæ proci-
agnos subitò opprimeretur, tandem Minervæ monita
rustici habitus induit, tenuisque animam Telemachi
filii, & alterius ex amicis ministris, quibus se aperuit, eor-
umque ope reclusus, omnes trucidavit ad estarios, & con-
jugem eum plena bonorum possessione recuperavit.

Tot tantisque defuncto periculis qui tanto tamen die esse non liceat. Et Tiresia didicerat se à filio interempturum in: ut si que se dilectissimi subduceret, locum procul ab aula desertum incolere decrevit. Sed cum Telegonus, quem ex Circe genuerat, in civitatem Ithacam appulsi ut suam in patrem obervantiam testaretur, ab ingressu palatii, ut ignovis accoreretur, excitato tumultu Ulysses intervenit, quem Telegonus non agnovit spiculis transfixit, cui spina trunzæ marime affixa erat, veneno illita. Hoc sine Herouum celebratissima miserrimè occubuit.

CAPUT XXI.

Historia Æneæ.

Troiani, viso civitatis patriæque sue exitio, alius alio, prout sua quisque genio crederet, transmigrarunt. Alii cum Henens Paphlagoniæ populis conjuncti. Antenor enim, olim Troianorum Ducem secuti funtali Franco, alias Francioni, adhererunt: plurimi tamen ad Æneam se recepere, qui Venere natus, ut cap. 12. diximus, Cretam Præmum & Regis filiam uxorem duxerat.

Antenor cum filia in intumens maris Adriatici sinum delatus est, ubi locatus sibi Henens prima urbis Venetæ jecit fundamenta. Inde in continentem digressus, Patavium, hodie Paduam condidit.

Francos ad Rhenum iustitiam, postea in Gallias transiens, nomen illis populis suum indidisse à nonnullis creditur.

Æneas, collectis, ut potuit desolatæ urbis reliquiis, Cretam conjuge amissa, nato in humeros, raro pietatis exemplo, Anchise patre, acceptisque secum Diis Penatibus, Alcanium filium manu ducens, venit Anaxandrum Phrygiæ urbem, ab Ida monte hæc procul distantem, ubi classem suam, 20. constantem ratibus, ad pandenda vela expectantem reperit. Inde ad oras Troicæ appulsi, ubi civitatem condere statuerat, sibi lamentabiles ejularus, ex loco, ubi

tumultu erat Polidorus, de quo cap. precedenti, proceuntes, cum à suscepto consilio diverfissent.

Cessit igitur in Cretam Insulam, ubi grassata pestis, idem eius consilium intervertens, aliud concedere compulsi, didicique per quædam ex Deorum tuorum Penatium oraculis, Italianam petendam esse, ubi fortunam esset expecturus feliciorum.

Sed plenis jam velis navigans, oras tempestare, in Sero-phades Insulas profectus, ubi variis Harpyum insidiis appetus, evasis tamen in Epirum & in Andromathen incidit, quæ olim Hæctoris uxor, à Pyrrho deinde capta, & ab eodem Heleno conjugata fuerat, cui etiam in cumulum beneficiorum provinciæ illius regnum attribuerat.

Æneas ab Heleno cum omnis benevolentia significatione exceptus, variisque præceptis ad susceptam expeditionem necessariis ab eo præmunus, Italian versus discessit & Scyllæ Charybdisque promontoria incolamæ præsertectus, tenuit tandem Drepanum Siciliæ urbem Iosquam & Cycloper oras feliciter trajecisset, unde in libertatem recepit unum ex Ulyssis comitibus, quem infortunatus ille Princeps imprudens per oblivionem ibi reliquerat.

Nec defuit ibi doloris materia Anchises enim pater senio confectus virque meam ibi reperit. Moxorem pissimam sibi non nihil mirigavit Acchis, qui regnum Siciliæ jam grandævus obtinebat, singularis humanitas, qui discedentem variis muneribus profectus, vinum, omnique generis annonam, ad iter profectivum necessarium liberalissime suppeditavit.

Juno interea, quæ capitales jam diu cum Troianis fovet inimicitias, Æolum convocat, suasque, ut suos adversus cum laxaret ventos, & classem naufragio perderet. Pernerat cum suis Æneas, nisi Neptunus hoc se nec consulto nec permittente factum esse indignatus, mari tranquillitatem reddidisset, dissipatis tamen, penèque convulsâ classe & in Atocam non procul Carthagine vi procellarum impulsi, anno jam post discessum septimo appulsi.

Hic mihi principis Didonis, quam alii Elifam vocant, historia referenda est, quae Belli Tyriorum Regis filia Sichelus junctis suis, quem cum Pygmalion Elifae fratris, thesauris eius in hians obruncasset, illa idem malum veritatis, collectis, quae supererant, opibus navim contendit, & in eum Africæ portum, qui Drepano in Sicilia è regione oppidetur, dela, tantum sibi multa pecuniâ terrarum emittit, quam in Laurino corio possit circumdare: quo in loco usi frugum, cum coriis in ieuillibus paries disciuitur locusque satis amplum amplexa esset. Carthaginem considit, quam nonnulli à corio bubulo Byrfam vocarunt.

Aeneas cum sociis ad hanc Regiam implorandi auxilii gratiâ veniens, ab eadem per honorificè beneuolèque exceptus, tantum breui tempore apud illam potuit ut ad intimam familiarem aem admittiretur, quamvis enim Sichelus maritus è vivis sublato, cui omni amores suos consecravit, nullum de alteris nuptiarum sermonem admittit, & Iarbas Getulix Regis vicini vici nequidquam propterea indignantis, sollicitationibus aures occulisset, sic tamen capta est suavisimo Aeneas congressu, ut eum sibi conjugem depolletet.

Hic tamen à Jove monitus post moram aliquam proccis mulieris rebus sese expellens, relicta Africâ, in fata sequere, iterum versus Italiam contendit. Frustra fidei omnes Didonis obtestationes, minx, & exprobrationes, quas amor desperans solet elicere. Illa amore in rabiem verso in rogum incidit, & ferro trans vicera adacta, in conspectu Aeneas, qui jam portu solueret, in cineres abiit. Ita scripsit Virgil. lib. 4. Aeneid. qui lib. 1. describit, quemadmodum Aeneas, postquam ex Sicilia discessisset, classe per tempestates in disiecta in Africam appulserit, ubi à Didone humanissime exceptus est. Lib. 1. inducit illum de Troiae excidio differenter in tertio ea recenit, quae donec in Sicilia primò appulsi sunt ipsi conigerint. Anno enim insequenti, relicta Carthagine, eodem secundâ vice ventorum proccis comiectus est: quâ occasione utus, Anchise patris cineres iterum veneratus, ejus memoriam instituit

yati

yaris prælorum generibus celebravit, deinde dimissa ihbelli nobis in civitatem, cui Acestes imperabat, iter Italicum profectus est.

Cum ergo appulsi, Sybillæ antrum adiit, ut ab eis documenta acciperet, quibus iter ad Inferos, & campos Elysios, quod animo designar, ut ab Anchise patre futura fata edoceret, felicitur absolueret: successitque ex voto consilium, postquam ramum aureum reperisset, qui erat Proserpinæ offerendus.

Ad Inferos: edux, repetitâ navigatione ad Tiberis ostium perveni, quò compulsis navibus Laurentum, cui Latinus Rex moderabatur, tenuit cujus hospitio peramicè ita sibi demeruit, ut Laviniam filiam ipsi uxorem promiserit. Nam ab Oraculis acceptas, tam peregrino hinc principi Deorum providentiâ destinatum, quamvis Turno Rutulorum Regi, quem præ reliquis proccis Amata Latini uxor deperibat, jam diu desponsata fuisset.

Hæc minionis fortunæ aurora Aeneam in novas spes exigebat, animumque tot calamitibus fractum ita recreabat, ut præteritorum oblitus, votorum metam jam sibi propè amigisse videretur. Sed Juno Trojanis infesta, tam felicitus auspiciis gravissimè indignata, Alecto furiam ex orco accessit, quæ belli fauces accenderet, spique Trojanorum evereret.

Et Turnus quidem amulatione stimularis, advocatis federatorum auxiliis potentem exercitum confaverat cui cum Aeneas restitendo longè impatiem se videret, variè spem inter & recensent merum agnans, à Tiberino Deo monitus, alterius suam movere militem statuit proxime ad locum ubi Roma deinde condita est, reperitque vandrum Regem, cujus amicitia sibi conciliata, auxiliares ab eo copias obtinuit, quibus Pallas unicus Regis filius præfisse voluit, seque Trojanis adjunxit. Interè Aeneas oblatâ occasione usus, ad Tyrrhenos se contulit, ut gentem illam his partibus adjungeret, qui adversus Mezentium Regem suum arma suscipierant, quòd inaudita crudelitate in suos decideret, solus viros cum mortuorum cadaveribus ore

F 3

86

ad os applicato colligere, ut duriorum languentes supplicio necentur.

Enâ interim pro auxiliis absente, Turnus milites ejus aggressus, variis præcis lacessivus. Huc accedebat iocunda navium, quæ à Rutulis flammis non umpit in Nymphas matinas conversa sunt Jovis beneficio, quem Cybele Troianorum proecetrâ suis ad hoc precibus inflexera. Et jam ad extraneæ necessitatis angustias devenerant, cum Æneas valida in Tyrihenorum auxilium in suppetas adduxit, Vapere adversus Junonis machinationes nihil omittente, quo ipsi Jovem conciliares, à qua Æneas nova arma accipit. Vulcani arte ita elaborata, ut his rebus nihil in præliis formidare. Clypei imprimis a pectore ad magis quæque excitabantur, qui res, à potestate Romana fortis gerendas quæmâ eoclarâ com spectabantur.

Magna sanguinis in hoc bello unimque effusum est. Æneam ramis, nihil aquæ afflavit, ut mori Nisi & Euryan, quæ de Pallantis Evam in sanguinorum pecturam Rege Mentio, & Laus ejus filio interfectis, utcumque compensavit. Carmilla Volcorum Regina Turri exitum fortitudine sua roborabat, præter alias doctes præclarissimas, ipsos Leones generositate superabat, tantæque valebat militante corpora, ut currendo terram non attingeret. Sed spiculo forte missio confixa in confidit occubuit: cuius morte Rutulorum exercitus non parum scissus est.

In hoc ære unum in se vicissim copiasum confidit. Æneas Agria vulneratus est, sed accepto à Venere ejus cruento istam curatus, suorum animos ita accendit, ut Turnus de sperâ victoriæ suæ unius discrimine bellum absolvere cupiens, sum ad singulare certamen provocaret. Laus Æneas, nihilque moratus, condicione acceptum solo assilgit, occiditque deinde Lavina & Regno Latinorum potius, Laviniæ urbem hæc procul Laurento extruxit, validisque cum operum, cum multum præliis confirmavit.

In hoc Regno postea successit Julius Ascantius ejus filius, qui & Albam Civitatem, cognomine Longan, condidit, cujus

cujus incolæ Albani vocati sunt: hæc fuit Romanorum sedes, usque ad Romuli tempora, qui prima jecti urbis Romanæ fundamenta redactis in suam potestatem circumjacentibus provinciis. Albam denique funditus everteit Tullus Hostilius, qui Rex Romanorum tertius fuit.

Præus quàm hanc absolvam Historiam, notandum duxi, vera malis Pœtarum commentis admixta esse; nam, ut nila præteream, constat meram esse Virgilio fictionem, cum Didone in Æneæ Historiam inducit, ad pœtæm sui ornamentum; cum nec Dido vixerit, nec Carthago condita fuerit, nisi ducentis vel trecentis annis post Troix everstionem.

CAPUT XXII.

De veritate fabularum.

Quamquam veritas sit luci similis, mendaciorum errorumque tenebras destruyendo, pleræque tamen fabulæ ab ea suam ducunt originem, & ad eam illustrandam non parum servantur.

Ita dicebant Veteres, Coelum patrem esse Saturni quem tempus vocant, sive quod assidua revolutione, & Sphærarum semper à se recelestantium, semper itatis temporibus recurrentium reciproco motu, mensuram nobis offerat, quæ rerum omnium durationem distinguimus; sive quod temporis velocitatem significat. Deinde quia tempus omnia producit & destruit quæ rerum natura complectitur, Saturnum habitum sentis pepingebant, alii instructi, & salcem dextera præferentis, quæ quicquid vivit indiscriminatim demerit: fingunt etiam ab eodem vorari lapides, propriosque filios, quod omnia tempore consumantur.

Secundo cum Antiqui sanum Antiquum bicipitem, magni principis sapientiam nobis representant, qui ex prudenti præteritorum consideratione, futura disponit, ne temerè aliquid suscipiat.

Parimodo homo prudens & providus, ad omnia, quæ in mundo

mundo contingunt animus sagaciter avertit, ut huic cogitatione ad suum usum commodum, se privatis interessibus, ut publica aliena, negotia procul a se remoueat in quo celebratissimum illam Gygem imitatur, qui tam admirandæ virtutis animalum habebat, cui incertam geminam cum inuenisset, ipse videns omnia, à nullo videatur.

Et ne innumera ejusmodi miseris, quæ variis in locis in hujus Historiæ decursu nota videntur, immoremur, idem antiqui ut modum nos docerent, quo Prometheus in publicam humanam vitam ordinem & pacem induxisset, ab aggressis, penèque belluinâ vivendi ratione, ad humanitatem eorum tra faciendo, homines ab eo firmatos esse ex Iulo produci, sive afferrebat. Eandem ob causam lapides à Diocalione & Pyrrha in homines commutatos esse. Amphionem ad saxa cantibus citharæ Thebarum incensam extruxisse, quod ea, quæ pollebat in directo facundia, incollas autem per montes & silvas, forasum modis errabundis, ad communis vitæ societatem pellexisset. Quia Prometheus artem primus in renerat docueratque ignem & silece, in ungue miris conficando, efficiendum illum ex cælo ignem amantibus confiseream. Idem in Caucasio monte, si serua eiusus contemplando Astronavige illi hostilissimus, spernenteque morabatur, hinc captata singendi occasio, eum a Mercurio monti hinc alitatum, per virtutem autem Jecur eius affluere deprecantem, eum hinc de contentionem, & comminationem communi, consilium artem & consilium signis habentibus. Ita fratrem eius Atlasantem, celorum molem suis humeris sustinemem, fixere, quod ipse Astrologia peritissimus, ipseque celestis, quam manibus per se per verborum, utam primus invenisset.

Argus eodem tempore Cretam edificabat, cui nomen sicut indidit, & qua princeps rava in agenda oblecta de saqueare præditus erat, equum deest tot et otiosus afflicentis.

In Historia Perseidæ, quemadmodum præclarissimas docet resperit, quæ exercituum Imperatorum comparans decens Meminitus, & alarum, qui si veritas, quanto deus hinc & deus, quo, si a veritas

rum mente inspicimus, nihil aliud erat, quam navis vels explicata, quam Bellesophon adversus Chimeram progressus incendit. Ita de alar, quas Dix talo attrinunt, erant etiam navium carbals, quarum utum invenit, cum ex Creta se respicere cogitaret.

Quæ de Icaro & Phæronte fabulantur, sunt meræ figuræ, & symbola ambitioforum, quemadmodum Tantalus & Rhypparum historia ad avaram, Sirenum verò ad oblectans hominum libidines carpendas pertinebat. Eorundem virtutum symbolum erat, vel ut in Promethei viscera defærens ad significandos pravæ conscientie cruciatus. Eodem Eumenides & Orestie furie referuntur.

Si quos viderent rarâ victorie, industria, auctoritate, potentia longè super alios eminentes Deos appellabant. Hæc viâ Jupiter, alia Rex Crete, quam Candiam vocamus, Deus creditus est, uti & duo ejus germani Neptunus, & Pluto. Neptunus maris Deus creditus est, eo quò si navali exercitui imperaret, & Pluto Inferorum Deus, quòd exquisitum utum, quibus mortuis parentatur, primus induxerit. Regum autem & Palatia erant Poëcis cœlum, unde si quis elinaretur, ex cœlo deturatur esse dicebatur: si quo Periculo feliciter defungeretur, facti erat, ut in avem conversus, & avolasse diceretur. Latere in Syis, erat, in animarum mutatum esse ut Lycæoni, Peisage Acadie Regis filio cognit, quem Jupiter persecutus, quòd Deorum cultum diceris tradidisset, in lupum transformavit.

Qui cæco sui amore elati, & arroganti tumidi cæteros asperantus, in Narcissi Historia perfectè depinguntur, qui propriam speciem in lympho fonte se lucentem contemplando, ut erant rarâ venustate spectabilis, tanto appetentius illius imaginis amore captus est, ut ceræ instar ad ignem positæ consumptus sit, & ad hoc obiectum immobilis persistendo sensum elanguenti, moriendoque florem illum, quæque nomen retinet, produxerit.

Cap. 5. de vanissima præsumptione Mariz alcius, qui Myza loquebatur, posse, utique infinitos apolo-

in hanc materiam pertinentes referre, quibus ejusmodi vitia pingentur. Ut de Cornice, quæ omnium rerum singulariter intelligentiam ubique alleclabat, verbis magnificis importunè apud omnes & arroganter sue prædicando, cum tamen plumas, quibus, sibi speciem aliquam conciliaverat, ab alio avibus emendicillæ nec ut nihil dicam de impio ex pedibus consistente suis alino in Arcadia, quæ ab aliis ejusdem Regionis alinis, quod præcetero in inter eos animæ esset, fidei persuaderi pallus fuerat, se canendi peritiam juniores illas Philomelas longe superare, quæ sui à imitationem omnibus concitabant. Sed hæc exempla sufficiant, ex quibus colligantur, quæ saecularium usum esse possit.

Hæc tamen notabimus, quemadmodum ex antiquis Philosophis plurimi tegere volentes religionis suæ infamiam, impellit illos contendere, ut quæcumque Divis suis attribuebantur, & quidquid de tot, tamque alienis à vera ratione metamorphosis hætenus ritualibus, pro allegoriæ ejusmodi, vel symbolis rudi plebecula venditarent. Nihilominus extra omnem controversiam positum est, ea omnia, à qualibuscumque tandem principis emanarint, pro veri religionis suæ fundamentis ab Ethnicis esse credita tantum saeculorum inter capellam, neque veriora alia vel factiora mysteria, præter signumta ejusmodi & delicia, habuisse, nullam religionem aliam agnoscentes, in qua verum Deum colerent. Sive eorum templa spectes, sive festa, ritus & sacrificia, ad Deorum hujusmodi cultum referantur universa. Hoc est, quod Sacrae Litteræ testantur, hoc auctores tum sacri, tum profani uno ore confirmant. Hoc est, quo Patres, qui sub Ecclésiæ nascentis primordiis artem & doctrinam celebrabantur, idolorum cultoribus tam frequenter exprobebant, quod tot viri in christi, ad Christi fidem conversi verissimum esse suo testimonio comprobant.

Neque licebit dicere errores fuisse populares, sive rudis tantummodo plebecula. Nam & ipsi Philosophi, lumine naturali ad hoc perspicaces, quamvis unius veri Dei veritatem evidentissime agnoscerent, ut in Epistola ad Romanos Apostolus

Apostolus contestatur, omnibus tamen illis superstitionibus tenacissime adhaeserunt, sive quibus probro legum communitum imbre angereur, sive quibus displicere non audent. Quod autem omnem excedit admirationem, Monarchæ ipsi, & imperiorum status in quibus erant viri Doctrinæ politice & civilis prudentie peritissimi, ingenio eminentes, aliisque virtutum omnium insignes ornamentis, quorum semper & ubique gentium magna copia extitit, eorum cæcitate devenerunt, ut sideræ passim & elementa adorarent, eosque Principes divinis prosequerentur honoribus, qui inter eos olim imperaverant.

Ita Chaldaei Baal, sive Belo, qui primus Assyriorum Rex fuerat, divinos cultus deceiverunt. Historia Danielis hos edocet, ab Imperatoribus Babylonicis non Belo tantum idolum ex patriæ religionis consuetudine adoratum esse, sed Draconem etiam, quem salum omnibus, Daniel dissipat, ut quis verus Deus esset agnoscerent, sub hujus operis invidiam retulimus.

Quo tempore Aegyptii omnium scientiarum laude præ reliquis populi celebrabantur, sua tamen templa Deo Serapidi præcipue consecrabant, qui bos erat peculiari notâ insignitus: eod quod Osiridem suum olim Regem Jovis filium, post mortem in bovem transformatum esse credeant, inde detestabilis in Judæos inclinatio promanavit vitulos adorandi. Postea Aegyptii pro Osiride Solem & pro Hæc Regina eius conjugem Lunam adorant, nec puduit Felibus, Crocodilis, Capris ipsis & Allis divinitatem atrogare, quia, ut ipsi delirabant, bello Gæantium frivente, Divi in Aegypto latebras quaesierant, neque ut laterent, in res ejusmodi transformant.

Romani sensu de decreto, Cæsarum suorum non paucos in numerum Deorum resulerunt, ut obsecrum illum & in fames Antinous, Adriano Cæsari gravissimum præteream: cui altaris erexerunt, ut allentarentur dolori sui principis, quem ex ejus morte conceperat, eumque in bellum conversum ei persuaserunt, quæ illa tempestate regens in caelo apparuit.

Unde concludemus, hanc imperatorem de deliria non ita stolidæ plebis fuisse propria, quin etiam maximorum hominum animos occupaverint, fuisseque pro axiomatibus religionum de primis, ut ajunt, principis habitis, quæ sola in florentissima Regna & imperia admittentur. Præterea eorum numerum, qui contra sentiebant per exiguum fuisse, nunquam auctoritatis statutus necesse est, qui iam exercendæ imperialis cursum histerent: vel certe peritellibus illis erant periculosi, qui in beliarum legibus principis sui defectum, iniquis alienarum possessionum invasoris obsequis sese addidit. Hac tam suspensa cæcitas ex his iterum apparet, quæ i. cap. lib. sequentis refertur.

LIBER TERTIUS.
DE HONORIBUS,
QUOS ETHNICI DIIS SUIS EXHIBEBANT.

P R Æ F A T I O.

DEi dignatio, quæ vestitus illustrati sumus, non quæ non necessario importat, bonorumque cultumque supremum adserendi, non bonorum alius devotam, & meritis & dignitate, quæ a operis emineat, metimur: estque virtutis alius effectus, quæ inter morales excellentissima, Religio à Theologis appellatur: cum ex alius virtutibus omnibus alia sit nulla, quæ actionem tam justam, tamque sanctam præcipiat ut Religio.

Ita submissione & depressione externa Deus adoratur, in suprema & absoluta auctoritatis signum,

nam, quam eum in nos obtinere profitemur: ita per orationem ad eum velut auctorem sententique omnis boni recurramus: ita laudes ejus prædicamus, & merita extollimus: ita ab omni hominum memoria decreta ipsi sacrificia, velut primo principio, ultimoque fini rerum omnium creatorum, & supremo vite merito Domino. Ita in hunc etiam finem templa illi consecrantur, eriguntur ara, festa celebrantur, ut præcipua hominis occupatio, in actionibus, ad ejus gloriam tendentibus, præcipuo studio versetur: ab hac demum religionis virtute famulorum Dei procedit devotio, quæ fervorem & alacritatem in rebus ad eum pertinentibus suppeditat.

Postquam Dæmones totam terrarum orbem suâ Tyrannide oppresserant, proscripseruntque extinctâ veri Nummi cognitione, & se ipsos, statumque suum Divinis colendis honoribus proposuerunt: religionis jura omnia & prærogativas usurparunt.

Nam vota præcesque, seu publica, seu privata ad eos dirigebantur, templa illis & altaria dedicabantur, festa & sacrificia, ludii publici, alique ritus ejusmodi in eorum honorem instituebantur, ut hoc ultimo libro ostendemus, quæ hoc opusculum absolvemus.

DE BIBLIOTECAS

Unde concludemus, hanc imperatorem de deliria non ita stolidæ plebis fuisse propria, quin etiam maximorum hominum animos occupaverint, fuisseque pro axiomatæ religionum de primis, ut ajunt, principis habitis, quæ sola in florentissima Regna & imperia admittentur. Præterea eorum numerum, qui contra sentiebant per exiguum fuisse, nunquam auctoritatis statutus necesse est, qui iam exercendæ imperialis cursum histerent: vel certe peritellibus illis erant periculosi, qui in beliarum legibus principis sui defectum, iniquis alienarum possessionum invaloris obsequis sese addidit. Hac tam suspensa cæcitas ex his iterum apparet, quæ 1. cap. lib. sequentis refertur.

LIBER TERTIUS.
DE HONORIBUS,
QUOS ETHNICI DIIS SUIS EXHIBEBANT.

P R Æ F A T I O.

DEi dignatio, quæ castitas illustrati sumus, non quæ non necessario importat, bonorumque cultumque supremum adserendi, non bonorum alius devotam, & meritis & dignitate, quæ a operis emineat, metimur: estque virtutis alius effectus, quæ inter morales excellentissima, Religio à Theologis appellatur: cum ex alius virtutibus omnibus alia sit nulla, quæ actionem tam justam, tamque sanctam præcipiat ut Religio.

Ita submissione & depreffione externa Deus adoratur, in suprema & absoluta auctoritatis signum,

nam, quam eum in nos obtinere profitemur: ita per orationem ad eum velut auctorem sententique omnis boni recurramus: ita laudes ejus prædicamus, & merita extollimus: ita ab omni hominum memoria decreta ipsi sacrificia, velut primo principio, ultimoque fini rerum omnium creatorum, & supremo vite merito Domino. Ita in hunc etiam finem templa illi consecrantur, eriguntur ara, festa celebrantur, ut præcipua hominis occupatio, in actionibus, ad ejus gloriam tendentibus, præcipuo studio versetur: ab hac demum religionis virtute famulorum Dei procedit devotio, quæ fervorem & alacritatem in rebus ad eum pertinentibus suppeditat.

Postquam Dæmones totam terrarum orbem suâ Tyrannide oppresserant, proscripseruntque extinguitque veri Nummi cognitionem, & se ipsos, statumque suum Divinis colendis honoribus proposuerunt: religionis jura omnia & prærogativas usurparunt.

Nam vota præcesque, seu publica, seu privata ad eos dirigebantur, templa illis & altaria dedicabantur, festa & sacrificia, ludii publici, alii que ritus ejusmodi in eorum honorem instituebantur, ut hoc ultimo libro ostendemus, quæ hoc opusculum absolvemus.

DE BIBLIOTECAS

DE HONORIBUS

QUOS ETHNICI DIIS SUIS EXHIBEBANT.

CAPUT PRIMUM.

De statuis que Diis consecrabantur.

Quia præcelsa sunt potes eximique corporis & animi decora hominū neminem inevitabili moriendi necessitate eximere poterunt, & tempus mortales omnes perpetua oblivione sepeliri ad in agines & statuas confugimus, quibus eos nobis ad oculos perpetuo proponimus, omnique tradimus posteritati in æternā nepotum recordatione victuros, & quodammodo in ipsorum supersitice.

Ita laudabili statuarum instituto in vera Jēsu Christo Ecclesia consuetudo continet. Servatorem nostrum per insignes & signa nobis representandi, ut & sacro hoc spectaculo cogitationes à terrenis ad ecclesiam convertamus, & in his velut in aëro codice, iudis populū vitæ ejus & mortis mysteria legat, condiscatque.

Ita imagines, vel statuae sunt profecto gravissima honoris testimonia, sine cultu & veneratione prosequente, ob eam quam habent cum suis prototy piis similitudinem, quamvis omnis ille cultus, quem illis exhibemus, ad personas, quæ representantur, ex intentione referatur.

Ethnici vero statuas Diis suis exhibentes, duplex enorme sacrilegium committebant: alterum, quod præter Deum verum hoc supremo cultu unice adorandum, complures alios agnoscerent. Alterum, quod has eadem statuas pro Diis haberent manuum suarum opera in Idola convertentes. Hoc enim singulariter observandum est, Idola, si proprie loqui velimus, rerum verarum non esse imagines, sed

vel

vel ficta Numina, vel certe sic accipit, quasi forent Numina. Et hæc causa est, cur Apostolus Idolum vocaverit Nihilum: quod de Sanctorum imaginibus dici nequaquam potest, cum personas verè subsistentes representent.

Adde Idola ab Ethnicis verè & proprie adorata esse, ut Numina, neque tantum plebeculæ hunc abutū fuisse, licet ex sapientioribus nonnulli eorum falsitatem ac inanitatem probe agnoscerent, ut sub finem lib. præcedentis ostendimus. Hoc ipsum in variis Scripturæ locis ipsius æternæ veritatis Oraculo restatum legimus, ut cap. 13. & 14. Sapientie, & in Psalmis, ubi Regius vates gravissimo sententiarum pondere exprobrat Idololatriam, quod manuum suarum adoret opera, quæ cum oculis habeant, aliaque corporis organa, nullam tamen possint vitalem actionem producere. Eandem sententiam clarissimis verbis comprobantur ex divinis Prophetis alii quamplurimi: idemque singulariter expressum in Prophetia Baroc, cap. 16. ubi Propheta variis argumentis probare nititur, Idola Ethnicorum Deos non esse, ut gentem suam impio eorum cultu abstraheret. Ita Rex Babylonis, & omnes ex ejus aula Procerae, Deos suos aureos & argenteos deprecabantur, ut ait Daniel cap. 5. & hunc Prophetam ad Belum suum adorandum compellere conabantur. Atque ob eandem causam gentium Apostolus eorum vanitatem suis in epistolis toties explodit, variasque adducit rationes: ut filii ab ipso recenter in Christo geniti gratiam illam inestimabilem agnoscat, quæ ab Idolorum cultoribus, & vitæ sensuumque expertium, cultu, ad agnitionem Dei veri & vivi traducti fuerant.

Bellarminus in quarta controversiarum Tomi secundi lib. 3. cap. 13. ostendit à SS. Patribus Ecclesie Patribus nihil frequentius Idololatriæ obiectum & exprobratum esse, quam maximam Deorum, quos colebant partem, non esse nisi mutæ ex marmore vel metallo simulacra, quod ipsum Arnobius, ab illis superstitionibus ad Christi Ecclesiam conversurum & alii, vitæ sanctionem, & rebus sapientissime scriptis gestisque celebres, palam ingenè stabantur.

Ipsæ

Ipse Trismegistus, teste D. Augustino, Idolis sacrificia esse non debere creditit, vel ad beneficia impetranda, vel averenda mala. P. scilicet hoc absolute deservit. Concilium Tridentinum, lib. 24 ubi de his verbis pronuntiat, Ethnicos spe- fuisse Idolis collocasse, & divinitatem in illa agnovisse.

Hæc obiter annotare placuit ut hæc doctrinam Calvinum opponeret, qui contrarius docet, ut Catholicos imaginum Jesu Christi cultores idololatras accuset, supponens Idola ab Ethnicis, vel ut nota Deorum suorum signa considerata fuisse, non autem proprie ut Deos adorata.

Hoc loco celeberrima Antiquitatis Idola referre potuissim, qualia erant: Colossus Rhodiorum, Diana Ephesiorum, Atheniensium Minerva, in cuius corpore Iam artificem imaginem tanto artificio expresserat, ut nemo deiere posset aut divellere, qui rotam statuam non immoveret. Sed huiusmodi nulla facio, quæ curiosus Lector in aliis libris suis descripta reperiet.

CAPUT II.

De Templis Jæserum Deorum.

Celebrabantur olim omnium sermonibus septem divitula opera, quæ septem mundi miracula dicebantur: primum sibi n. centum stadia longi statua, & horri pensiles, quæ Semiramis condidit, trecentis hominum millibus iodies per annos aliquot deludantibus. Alterum erat in Aeg. prolabryinthi, descriptus ab Herodoto, ubi præter alia admiranda, sedecim ad p. ssum magnitudine simasq. palatia totidem Regni provinciæ respon. entis videbantur, opus autem universum tot vasti & te abeuntium, redeuntiumque decursibus, ambagibusque perplexum erat ut exitum inde reperire nemo posset. Ab hoc prototypo illius labyrinthi iterum desumpta ad usum quem in Creta insula construxit. Tertium faciebant etiam in Aegypto magnitudinis prodigiosæ pyramides, quarum una sexcentorum hominum

minum millium assidue per annos viginti deludantium opus fuit, ut communiter dicebatur.

Mausolo Carie Regi mortuo Artemisia uxor sepulchrum tantæ operis magnificentia extruxit, ut inter septem orbis miracula fuerit numeratum. Ab huius autem operi similitudine sepulchra omnia sumptuosiora, Mausolea sunt appellata. Hunc Regem tam serventi amore profectua est uxor Artemisia, ut ejus lato perfuncti cineres vino permistos tradatur ebibisse, ut eos in corde suo tumularer.

Colossus Rhodios, de quo ante meminimus, locum etiam inter hæc miracula obtinebat.

Statua Jovis Olympii sexto loco numerabatur, quæ, teste Pausania, ex auro & ebore à Phidias in tantam magnitudinem elaborata est, ut nisi in sede fuisset collocata, longè supra templi fornices, ut refert Strabo, eminisset.

Sed inter hæc opera, quæ tantam sui admirationem omnibus concitabant templum Ephesium, Dianæ consecratum profus erat incomparabile. Plinius lib. 56. Historiarum cap. 14. scribit, ejus longitudinem, quinque & viginti supra quadragesimos passus, altitudinem verò viginti ducentos excessisse. In eo centum viginti columnæ fuerunt, singulæ à singulis Regibus factæ, qui hoc opus, singulare pietatis & magnificentie monumentum esse voluerunt: ita ut Asia universa in hoc opus conspirante, tandem post ducentorum annorum laborem in steterit absolum.

Idem erat, inâ proportionem, in aliis per orbem templis admirandum. Et ne sigillatim omnia commemorare debeam, sat erit si dixerit, Reges & populos in hoc sacre solum opes omnes & industriam convertisse; ut alia atque alia excruerent.

In templis tria ut plurimum altaria videbantur. Primum in primo statim limine occurrebat, ubi victimæ immolabantur. Alterum circa medium: tertium in extrema parte, quod modo *Abyrium* vel *Sacrarium*, modo *Secreta* aut *Fœderalia* appellabant, in quibus sola terè Aromata aliæque odores adolebantur.

Ibidem structi lecti, & posita pulyinaria, longo ordine

Videbantur, quæ vocabantur *Lactiferis*, sive ut usui essent sedentibus, sive ut ibi convivia Diis pararentur. Qui hæc Ceremoniæ præerant, *Epulenti* dicti, mensis accumbabant, & quia Diis illi vitæ priusculum sensuumque omnium expertes erant, ut ique nec edere poterant, nec bibere, ut Danieli Regi Babiloniæ de Belo ostendit: ita omnis idæ ciborum & luxuriam apparatus, in ipsi illis Parafitis cedebat, qui ex cibis, Dis lignea & lapidea a ppositis, gulam egregiè saginabant.

CAPUT III.

De Sacrificiis Ethnicorum.

Dæmones, veri Dei gloriam præ invidia non terentes, nec fragiditate, nec omnigenis animalibus, quæ sibi passim in sacrificiis offerbantur, haud acquiescentes, ut tant ad omnem crudelitatem effari, vivorum etiam hominum victimas se cæli voluerunt.

Huius exemplum habemus in Virgilio, qui ab Aioxa in gratiam Pallantis, Dis interorum octo milites genere illius ex sacrificiis esse memorat, quos ex hostiis captivos fecerat. Mos hic fuit non Romanorum modo, sed omnium totius orbe nationum, & pueri Diis Penatibus passim immolabantur, ut hoc impudicæ pietatis genere familiaritatem & incoluntiam stabilirent. Tamen Scythicæ populi nefanda hostium immolatione Danam suam propitiabant, ut in Otellis & Iphigeniæ historia meminimus. Bacæ in aram habebatur in Arcadia, ut tenelle virginis flagris lacerabantur: et quod humanitatis genus adversus liberos Lacedæmonii exercebant in honorem Mercurii, Teutones & Cimbri homines non sacrificabant prius, quam in nauis eos supplicis lanassent. Alii viros senio graves præ cæteris eligebant, quibus ut se expedirent, quod iam viderentur ad omnia inutilis, ut Deorum gratiam inirent, in aquas devolvebant, unde *Sætes Deprensæ* vocabantur.

Hyperborei laubis epulis cum amici saginatos, & floribus

bus redimitos ex prærupto monte in subiectum mare precipites agebant. Cæsar in suis commentariis de Antiquis Gallis refert, solitos aliquando fuisse statum ex falce enormis magnitudinis erigere, quam vivis completam hominibus ante sua idola accendebant. Alexander Aristoteli cuiusdam meminit, qui in unico sacrificio homines trecentos jugulavit.

Plurimi propriis liberis non parcabant, quod erat prope quotiânum inter Aegyptios & Palæstinos. Hoc probrum Israëlitis per varia loca Scripturæ sacræ Deus improperabat, qui deridenda hæc consuetudine Ethnicos imitabantur liberos suos per duos ignes tam diu tradentes, donec abirent in cineres, vel Idolo, ex vero concavo, igne rubentis, quod *Moloch* dicebatur, concludentes: in quo diu lentis ignibus consuebantur, inflabantur interim buccina, & tympana reboabant, ne miserorum ejularum exaudirentur, unde loco nomen *Typhes*, id est Tympantum, inditum. Ad ipsos adeo Reges Achaz & Manasse hæc pervasit impietas. Hinc facile colligemus, quantum sepe homines a Dæmonibus excecari permiserint, ut tantam barbariem non reformidarent, cui jura naturæ & humanitatis omnia reclamant. Ut iteque quot memorat, Drexelius, Medicos a Dæmonibus coactos fuisse viginti milia cordium ex vivis totidem puerorum pectoribus excisorum in annos singulos sacrificare.

Jam vero non minor erat in sacrificiis, quæ pro defunctis fiebant, humanitas. Nam a plurimis populis hæc lex inviolabiliter servabatur, ut in omnibus hominum genere & dignitate illustrium funeribus, si mactaretur, qui ut sucrant vivis gratissimus, hæc obsequium aliquod in altera vita de mortuis permissum credebantur.

Alii quot ex hostibus ceperant, jugulabant, ut auctor est Virgilius: & meminit Achilles Horatius, qui Troianos duodecim Patroclo amico suo immolavit. Famosis ille Gladiator Spartacus, qui ex collectis mancipiis iusto exercitia comparato Romanos ausus esse lacerare, trecentos in bello captos coegit mutuis sese vulneribus considere, in

Ducis alicujus honorem, quem in prælio amiserat, ut ira Deorum ipsi Infernalium favorem conciliaret. Hæc impudissima consuetudo ita apud Romanos invaluerat, ut si quem ex reipublice Proceribus aut Imperatoribus amississent, multa Gladiatorum copia, fuso cum vitâ sanguine, eorum mortem expiare congeretur.

Porro diversa fuerunt sacrificiorum genera. Cùm pro terræ frugibus stabant, vicima per agro, circumductâ *Ambrosia* dicebantur. Centenis aliquando hostiis, v. g. bobus vocabatur sacrificium, & vocabatur *Heactembæ*. Sed hæc nulla facimus, & de Cærimonii ab eis servari solitis pauca breviter expeditamus.

Primum igitur ceræ animantium species, prout erat Deus ille, cui adorabatur sacrificium, eligebantur. Mars enim, furiosa tantum & bellicosa animalia, quales Tauri, requirebat, cuiusmodi offerre Jovi nequaquam licebat. Neptunus mox tauris, mox equis placabatur. Capri Baccho reservabantur, quod soleant vineas infestare. Ceres & Juno bobus, Diana cervis, & ca pellis Faunus, alii alii delectabantur.

Sollicitè curabatur, ne quâ labe aut sordibus vicima notarentur, debebantque antè certo ritu lustrari, uti & qui sacrificio intererant, alioqui recedendum erat: quod Præco monebatur clarâ voce inclamans: *Procul este Prophan!*

Deinde libum aliquod ex frumento tosto compositum habere Sacerdos tenebatur, quod *Salsa fruges*, vel *Mela Salsa*, vel *Libum adorem* vocabatur, vel certè farinâ sale mixtâ conspergebatur vicima, alia illegitima cenabatur.

Postremo jugulata victimam inieciant in ignem: offerentes autem aram manu tangere debebant, preces suas cum orante Sacerdote conjungentes: igni deinde vinum affundebatur. Si *Hilicium* esset, flammis omnia consumebantur, in aliis vero sacrificiis, pars sacerdotibus, pars etiam offerentibus servabatur.

Pæfacto sacrificio, circum altare Choreæ ut plurimum dicebantur, & Hymni vel Odæ in Deorum, quibus sacrificaverant, honorem concinnatæ canebantur, tribus aliquan-

aliquando partibus distinctæ, quarum prima, cùm ab Occidente versus Orientem curreret, *Strophe* dicebatur: alia, cùm ex adverso reverterentur, *Antistrophe*; tertia Epodus: à stantibus ante altare cantabatur.

Interea qui sacrificium peragebat, suo operi diligentissimè intendere debebat, quem propterea monebat Præco clamans: *Æquand agis*, uti sub initium inclamans, *Favere linguis*, silentium ab adsstantibus exposcebat.

CAPUT IV.

De Sacerdotibus Ethnicorum.

UT aliquam sacrificiis suis Majestatem conciliarent, erant perpetuo Sacerdotes, id est, homines Deorum servitio singulariter addicti, quorum opera & auctoritate ritus omnes ordinabantur.

Curetes sive Corybantæ, qui & Galli Phrygiæ appellabantur, Cybeles obsequis erant destinati, ut cap. 2. lib. 1. retulimus. Erant apud Romanos Virgines Vestales, Vestæ sacris, perpetuè ignis custodia dicatæ, & primum institutæ a Numa Pompilio: qui volebat, ut auctor est Florus Historicus, ut quædam sidera in cælo perpetuo fulgore collocent, ita & hignes custodes Imperii continuas quasi agerent excubias, ad salutem reip. conservandâ.

Præter eos, qui Lupercales ludos ab Evandro illustros celebrabant, Romulus ex quâdam Aeca Laurentia filios elegerat, quos, cùm pro terræ frugibus sacrificia desinabant, consulerè oportebat, quorum Nepotes ob hanc causam *Fratres arvales* dicti sunt.

Plures alios Sacerdotum ordines idem Numa instituit, ut Deorum cultui majorem inde splendorem accerseret. Marti Flamines *Sali* vocabantur: quod id ritus suos saltando peragerent: eratq; illis magni illius Clypei, quod *Asella* dicebant, demandata custodia, quæ lata Romanorum contineri censebantur. Sed ut de Sacerdotum varietate pluribus abstinemus, observandû est, ut sacerdotalis dignitas

Illustrari redderetur, eandem sibi Reges quosdam honore ducisse; eratque cetera in sacrificii functione, quæ illis solis debebatur. Et Numa verius, ne Reges militaribus publicè curis impliciis hoc munere perperamungerentur, Diis singulis destinavit sacerdotibus, qui Regis obirent vices, & *Flamines* à voce *Flamen* vocabantur, ob aliquam lanæ filæ, quibus caput tingere consueverant. Præterquam quod singuli *Flamines* Dei illius nomine distinguerentur, cuius sacris preerant; ut *Sacerdos Jovis Flamen Dialis*, *Marris Maritima* nuncupatur.

Qui Jovis sacra administrabat, exteris dignitate aminebat, & solus candito insignis pileo utebatur, adhibebatque ab ornatum purpuram, quæ dicebatur *Trabea*, cuius alas utas solis Diis & Regibus, aem Auguribus sacris operantibus erat permittis.

Extinctis tamen post Tarquinium Superbum Romæ Regibus, ex Sacerdotibus aliquis creatus est, qui in suis functionibus Regis titulo utebatur, quo quæ forte in vulgus maneret suspicio, quasi cum Regibus religio labefacta esset; licet in sua rep. nullum amplius Regem agnoscerent.

Nec pro Aristocratia & templis, sed etiam pro reipub. negotiis Sacerdotes infusi. Qui enim *Fœdalis* vocabantur, ad hoc solummodo serviebant, ut fœderibus cum exteris nationibus sciendi præstarent. Neque pax aut bellum concludi legitime poterat, nisi æquum esse ipsi declarassent. Bello autem decreto Summus Sacerdos, qui *Pater Patratus* dicebatur, ad id denuntiandum utebatur; uti & raris habitis pacis conditionibus, ad aram cum porco ad pedes posito procedebat, quem uno ictu conficiebat, hoc à Diis precari, ut qui totum bellum suscitarent, pari fato mulderentur.

Erant præter Sacerdotes & *Arioli*, sive Divinatores, quibus incumbere vel futura prædicere, vel Deorum voluntates explorare: cum de negotio gravius suscipiendo consultabatur. Ex horum numero alios vocabant *Haruspices*, qui ex intelligendorum aliorumque victimarum inspectione suas formabant conjecturas. Alios Augures, qui ex variis avium

actionibus

actionibus divinabant. Nec deerant in his præstigis certitius, singulari studio observandi: Ariolum in loco sublimiori stare oportebat, & curvam manu baculum, quem *Lituum* vocabant, prætereferre: quo certium spatium, quod *Templum* dicebatur, designabat, quo involaturæ aves, dictæ *Præpetes*, eorum quæ discere intendebant, signa præterirent; illas autem aves, quarum cantus observabatur, *Osseus* appellabant.

Plurima etiam cum Pallis instituebatur divinatio, qui si obiectum pabulum avidè acciperent, ita ut pars à rostro recederet, optimi omnium augurium esse credebatur, dicebaturque *Terripetium* vel *Tripudium Solisimum*, quoddam esca recedente solum tangebatur. Si verò refugerent, vel esca frigide lenèque sumerent, mali imminentis augurium credebatur. Atque hic totum illud habes, quod vel cunctisbat vel sibi sicut exequiis quo univertum Romanorum imperium nitentur, regebatque; nefas enim erat his in consultiis Oraculis magnum aliquid suscipere.

Præcis aliisquam Numa Pompilius, præter eos quorum meminimus Sacerdotes, Collegium octo Pontificum longe eminens ioris ordinis instituit quibus & alium cum absoluta potestate præferebat, cuius erant partes, quiddam ad Deorum cultum pertinebat, moderari, & syllabe Cumer libros, apud se depositos, asservare. Erat hoc ex eorum numero *Virginum*, quæ inter idololatricæ corruptionem morum innocentia conservata, coelestis auctoritate futura plurima etiam de Messie adventu, & præcipuis vitæ ejus sacrisimæ mysteriis ex vero prædixerunt. Sed caligabant ad iam radiantem veritatem Solem illic nocturnæ, nec arcana sub verbis latentia prius cognoverunt, quam diffusis per orbem univertum Apostolis, & Evangelium prædicantibus, oculos tandem aliquando aperuerunt.

Et hæc quidem de Romanis tantum sacerdotibus dicta sunt, inique quos officii dignitas præ aliis ex vulgo plurimis commendabat; ex quibus colligere licebit, quantum nonnulla apud Græcos, aliisque mundi nationes esset numerum.

De doctoris Scilicet, Julius Cæsar in suis Commentariis,

Strabo, alique Authores multa referunt de Druidis Gallorum Sacerdotibus, quorum erat tanta crudelitas, ut ad Deorum suorum aras plerumque homines jugularent. Anno in occasum vergente solenne illis erat gummi, Jovi offerendum ex quercubus magna cum reverentia congregere, ad quam ceremoniam omnes invitabatur.

Ad illos Juventutis institutio pertinebat, debebantque Adolescentes ad annos viginti sub eorum vivere disciplina, quod tempus impendebant ut plurimum manducandis memoriz quibusdam versibus, facultate scribendi profus interdicta, nulli autem a publica munia admonebantur, qui ab illis non fuissent instituti.

Cum generale in consuetum celebrabant, servabant illud, quod de Cœonis Plinius memoriz prodidit, ultimo venientem in frusta dispercebant, ut alios hæc se veritate diligenter admonerent; hanc autem rabidam humani sanguinis sitim, Damonum propriam, non in suis modis sacrificiis, sed in scholis etiam probebant; nam ut de aliis sacreæ, Herophilus ex illa sacre instituit, cum Anatomie artem traderet, supra septingentos homines, ad scientiæ experimentum, exenterasse vivos memoratur.

CAPUT V.

De Fests in honorem Deorum institutis.

Ethiopum Festa cæteris superstitionibus respondebant, in quibus usitæ ceremoniæ ea plerumque representabant, quæ Deorum erant propria, quemadmodum in prioribus libris notavimus, cum de festis Cybeles, Bacchi aliorumque ageremus. In festis Cereris consecratis hæc & illic cum ardentibus facibus discurrebatur, quis, ut aiebant, Cereris raptam Proserpinam siliam requireret, totum orbem hoc ritu fuerat pervagata. Hæc solennia instituerant Eleusini Græciæ Atticæ populi, ad que celebrantia solæ mulieres admitti mille sæculis propudiosè perpenabant, Quod autem Ceres consilium suum

suam nemini aperuisset, nisi postquam de silia certiora nuntio accepisset, nefas erat, quæ inter sacra in templo acciderant, illi mortalium coequare.

Pudor ea referre prohibet, quæ Romanæ Matronæ in festis Veneri & Priapo sacris admittere non erubescabant. Pallas Dea militaris ejusmodi festis delectabatur; in quibus certarum Regionum Virgines inter se munus prælii non sine sanguine coebantur.

Lupercalis Roma agebantur, Lupercis Sacerdotibus nudis per urbem cursitantibus, & caprinæ pelles præferentibus; quod Romani sibi olim pecora à latronibus, eos persequendo, recepissent; cum interea Pani Sacrificium offerretur à Lupercis, qui à Lupercali, ubi templum Pani erectum fuerat, hoc nomen accepere.

Saturnalia, in honorem Saturni Romæ Instituta Mense Decembri ad multos dies peragebantur, inter quæ mutata tantisper sorte famuli dominis imperabatur, & ultro citroque munera mittebantur, non sine magna profusione, & rerum omnium perturbatione.

Græci ejusmodi sacris etiam addictissimi, Athenienses præsertim Panathenais Minervæ Sacris, ut Eleusinos aliosque innumeros præteream.

Apis, sive Serapis, Ægyptiorum Deus, miris etiam festis colebatur. Bos erat certis quibusdam insignis motis, quem certos etiam excedere vitæ annos non oportebat. Quibus ex plenis aquis demergebant, magnoque plangebant lactu; invento autem alio priori simili, publica omnium lætitiâ ludi & convivio celebrabantur.

Ita & aliæ nationes in honorem Deorum sibi propriorum, quos Indigetes vocabant, sua etiam festa consecrabant, quorum autem memoria, ob res præclare gestas per Apotheosim divinis honoribus consecrabatur, etiam Indigetes dicebantur, quasi rei nullius indigi.

Et Apotheoses quidem erant certi ritus à Romanis instituti, quibus Imperatores suos in Deorum numeru referrebant. Rosinus ex Aërodiano hunc nobis ritum sic describit; Corpore de mortui Cæsaris, aut ille, more aliorum so-

pulso, ejus ex cetera effugies in eburneo thalamo magnifice exornato pro palatii foribus locabatur: illic per dies septem Medici frequentes in visabant, agebantque circa sanam omnia, quasi ipsi Imperator æger decumberet: lectus interea primariis ex Senatu & Nobilitate viris luctam habitu corporis testantibus cingebatur. Talibus caeremoniis præmissis absolutisque, tum prius velut mortuus legabatur effugies autem in eum locum ferabatur, ubi dignitatibus se suis abdicare magistratus solent: deinde ipsi in imperio successurus, suggestu (cui Rostra navium in orbem sui disposita, in memoriam victoriarum navalium, nomine dederunt) oratione funebre de se sua memoriam celebrabat. Cum perorasset, ibatur in eam partem Martium extra moenia, ubi huic mortuo comburendo rugus erat ex lignis aromaticis extractus, quem, Romanis equitibus Pyrrhica salutatione circumstantibus, navis Imperator accendebat. Unde & sub signo Aquila evolabat: quæ recentis huius Dei animam in coelos portare credebatur. Consecratione sive Apotheosi in hunc modum assistens, ad ludos & epulas se convertereat: dies autem ille quatuordecim solennibus sacris, convivisque celebratus festis accendebatur.

CAPUT VI.

De Græcorum ludis in Deorum honorem institutis.

Ludi & certamina, quibus aliam exercebatur Adulescentia, non ad firmandos solum ad bellum homines, & publicam lætitiā celebrandam, sed ad colendos etiam Deos quorum sacra per eos dies agebantur, erant instituta. Propterea mos obtinuit: exercitationes etiam modestissimas perire & claudere. Imò in ipsis templis minores quidam ludi in usu erant, ut testatur Homerus, de illis loquens, qui in Minervæ sano aleam exercebant.

Palamedes, Latrunculorum ludum in oblatione Trojanz dicitur invenisse, & in illius docuisse, tum ut honeste exerci-

exercitationi indulgentes, omnium malorum omnium fontem exciterent, tum ut hæc ludicra concertatione ad manum serid cum hostibus cogitandas informarentur: sic lusus iste in ordinariam virorum illustrium recreationem transit abluque in ceremoniam in Deorum templis illustrissimam, aleorum usque ad licas tantum & calones relegato.

Inter ludos & spectacula præter symphoniam & organa musica, Decuriones in stadio primum sibi præcipuumque locum vendicabant saltus secundum, proximum Discus, sive globus ex lapide vel metallo sphericus magni ponderis, quem qui longius altiusve emisset, palmam reportabat. Quartum Ludorum genus erat Lucta cum bini pro obtinenda laurea certant, nudis & inunctis oleo corporibus, alter alterum humi prostertere nitentur. Quintum erat pugna, ubi Athletæ Pugiles dicti, Jora ex bovino corio, quæ *Cestum* appellabant, vibrantes pugnis inter se contendebant.

Ludicis, quod concitantes nudi essent communi appellatione Gymnicæ appellabantur: locus, ubi exercebantur, Palastra, qui autem præerat Gymnastæ vocabantur. Qui quinque illa certaminum genera subisset, Græcè *Pentastylus*, qui in aliquo vicisset, *Olympionices* dicebatur, qui in omnibus *Pancratiæ* les: quamvis non desint, qui hoc nomen aliter accipiunt.

In quatuor publicis Ordinum omnium conventibus & Ludorum spectaculis, quæ tantæ sollemnitate sacris temporibus olim in Græcia celebrabantur, supra dicta ludicorum certaminum genera per annos plurimos usurpata sunt.

Omnium tamen ludorum præcipui celeberrimique fuerunt Olympici ab Herculo juxta urbem Olympicam Elis provinciæ, in honorem Jovis Olympii instituti, in quibus victores oleæ ramo coronabantur, quarto quoque anno celebrati.

Pythici deinde in honorem Apollinis, quod Pythionem Serpentem sagittis confecisset, consecrati: successere: ubi laurea præmiolum erat victoriz.

Instituti ab Isthmo Corinthi, ubi in Neptani honorem à

Theſeo primum ſedere celebrati, nomen ducunt. Victores ex piau coronam referebant.

Alii in Nemra ſilva, unde & nomen traxerunt in memoriam Herculis celebrabantur, à quo ibidem inſeſſillimus Leo fuerat interemptus. Alii his ludis occaſionem diſſeſſe voluit Archemorum Lycurg-Regis filium. Hiſtoriam paucis complectar. Cum Arg. ad bellum Thebanum cum Adraſto Rege proficiſſerentur, in Nemram ſilvam delati tanta aquarum penuria laborare ceperunt, ut Nutrix fontem ſitientibus quaſiſſima Archemorum puerum ſuper Apio herba depoſuerit, qui à Serpente in ea vulneratus perit. Adraſtus & reliqui belli Duces, ut Lycurgum patrem ſolarentur, in pueri memoriam Nemros ludos ſingulis quinquennariis repetendos inſtituerunt, Volentes, ut certaminis Arbitri habitu logubri interſſent, & victores Apio coronarentur.

Tandem poſt multos annos, præter quinque nominata certaminum genera, quæ Pancratium Græcè, Lutinè Quinqueterium dicebantur, inventa eſt Equèſtris & Curulis Decurſio ad metam in Hippodromo, qui ab aliquot ſtadium longitudine Stadium, circus, & ab Orali figura circus unde *Circenſes* ludi vocabantur.

Circus, in quo ludi peragebantur, hinc Alpheo flumine, illinc conuſſa gladiorum in modum ſepis in cuspide extantium ſerie claudabatur, Repagula ſive *Circætes*, ubi curſores cum equis & curribus ſignum ad certamen expeſtabant, linea plerumque dividebatur, vel ducto ſine prætendebatur. Dato ſigno, in Palæſtram toto impetu eſſuſi, Metam verſus properabant, quæ in Obeliſci, vel columnæ figuram prominebat, debebatque non tantum attingi, ſed etiam ſepies circumi, ut præmium referretur. Si bigæ vel curruſ ad Metam, aliòve curruſ allicerentur, ingenti impetu dilacerabantur.

Qui equis decurrebant, præter illum cui inſidebant, alium ſæpe manu ducebant, tantæque corporis agilitate & induſtriâ valebant, ut ex altero inſilirent in alterum, quam ob cauſam *Deſultores* ſive *Deſultorii* vocabantur; eodem

eodem nomine ad Romanos derivato in eos homines, qui animo erant in quaſiſſet partem volubili.

Viri eligebantur ſcientiâ clariffimi (Helleniſticos dicebant) qui cuſmodi conſerationibus tum poteſtate præſieciabantur; eorum partes erant præmium adjudicare victoribus, & controverſias naſci ſolitas ſua auctoritate dicimere. Victores à popularibus in civitates ſuas per ſtratas murorum ruinas magnâ pompâ exſiepiabantur.

Inter forſſimulos temporum illorum Athletæ primi nominis fuere Milo Crotoniatæ, & Polydamas, ut de Arricliatione niſiſ dicam à Philoſtrato inter Heroum tabulas relato, qui ſolo proſtratus, etiam cum animam ageret, adverſarium contexit, & moriendo lauream reportavit.

Milo Taurum biennem humeris per totum ſtadii ſpatium portatum pugno occidit, tonumque eo die voravit. Malum granatum tan à firmitate, ſine læſione fructus tenebat, nemo poſſet eripere; lubrico ſaxo junctis pedibus inſiſtente nulla vi quiquam loco movere poterat. Cum autem nimia nervorum fiducia arborem in parte media hanc em diducere voluiſſet, brachiis hinc inde conſtrictis, & deficienti conatu retentus, lupis in præſiam ceſſit.

Polydamas adhuc adoleſcens Leonem in Olympo monte inermis aggreſſus ſuperavit. Taurum ingentem apprehenſis extremis pedibus retroſiſtebat; curruſ agitarum ſeſe opponendo alterâ manu prehenuſum ex curſu retrahebat. De Valente Cæſaris Auguſti Centatione præpè eadem narrat Plinius in ſuis Hiſtoriis.

Addam loco Periodi Græcos in his Ludis ac exercitationibus ita ad militiæ robur, agilitatem, & induſtriâ inſtructos fuſſe, ut exigua militum manu ingentes aliquando exercitus proſigarent, quos in Græciam Perſia lamiſtebat.

CAPUT VII.

De Spectaculis Romanorum.

Præter alias Nationes, quæ insinuendis spectaculis Græcos imitatz sunt, Romani primo loco numerantur, qui propterea varias Cæcos erexerant, quorum celeberrimus fuit, quæsi tria stadia longitudine complectentem Targintius Præficus extruxit.

Hunc Julius Cæsar sumptuosè adificis exornatum pulcherrimis aquarum ductibus, quos Eunipos nominabant, per gyrum cinxit. Tanzæ autem erat amplitudo, ut quantumvis numerum spectantium commodè caperet in sedilibus scilicet elevatis, sub triplici porticum ordine, ut non post alium in collis modum ita assurgente, ut qui ante se sedebant, retrò sedentibus non officerent. Primum porticum Magistratus, alteram Equites, tertiam vulgus occupabat, non promiscuè, sed per Curias suas distributum.

Locus palatiz uti proximus, ita & ad spectandum commodissimus erat: Orchestra, cujus frontem *Pædium* locus cæteris eminentior occupabat, ubi Imperator suo in throno conspicuus videbatur: ad Orchestram soli cum Tribuni plebis & Vestalibus, Senatores admitebantur: præ reliquis tamen, qui ludos insinuerat, in eoque sedimus suffecerat, & dicebatur *Edite*, *Munerarius*, *Agonotheta*, sive *Spesata*, Præmium victoribus constitutum *Evocium* vocabatur.

Suo Imperii nascentis initia soli Reges erant Agonothetæ: Prætoris deinde ad hanc admitti dignitatem, tandemque hinc in Imperio, non Imperatores modo, sed & Consules etiam, alique Magistratus provinciam ineuntes, populi benevolentiam similibus spectaculis venebantur.

Tanta ad hos ludos aviditate populus Romanus ferebatur, ut quandoque triduum integrum, sonni cubique prope modum oblit, illic gesserint, quamquam & qui ludos procurabant, instructa etiam in commune epulis populum quandoque recrearent.

Ludo.

Ludorum apud Romanos major semper fuit magnificètia, quam apud Græcos, licet hi ad suos Olympicos ex omni hominum genere, ac ordine frequentissimi convenirent, neque unquam tanta tui in Agone gloriôsè decertantium, spectantiumque multitudo, neque tantus ornatus ac splendor in Grecia, quantum Romæ spectabantur, maxime propter pompam exquisitissimam, quâ ludos auspiciabantur.

Præsertim enim ad ludos veniretur, per stadium longo ordine portabantur Deorum virorumque illustrium statuz præter relata ab hostibus spolia, pretiosissimi reipublicæ thesauri viderantur. Succedebant riu supplicantium in pulcherrimos ordines distributi Sacerdotes, Augures, & Pontifices, qui Deo, vel alii pro festorum differentia, sacrificia offerreant.

Seculari Ludi post centesimum annum recurrentes magno celebrabantur apparatu; Præcone per totam Italiam ad ludos invitante, quos nec vidissent unquam, nec amplius essent visuri.

Temporum successu plurima ad pompam & splendorem spectaculorum à Romanis adjuncta sunt. Nam præter Gymnica certamina, & decuriones Equestris & Curules, inventa est ludicra Gladiatorum pugna, cum Nauticis, seu ratiibus fluctantibus, & venationibus omnis generis animalium institutis. Ad hæc exhibenda magnæ molis Amphitheatra exereunt, quorum figura Ovali hinc oblongis, in varios graduum ordines distinguebatur, ubi sedebant spectatores.

Spectacula in medio Amphitheatri habebantur, quem locum *Arena* vocabant, ab arena qua pavimentum tenebatur, ut effusus sanguis facilius ab aspectu moveretur.

In Amphitheatrorum cavernis belluz ad certamen, vel aquæ ad pugnam navalem, edicende servabantur, & scalis, per quas ad porticus ascendebant, quarum exitus *Volucris* dicebantur, quod conflans multitudo sese illac latis absolutis glomeratim effunderet. Qui locum ad spectandum non habebant, quia in variis angulis stare cogebantur, *Evocati* dicebantur.

Vesp.

Vespasianus Imperator lapideum Amphitheatrum edificari iusserat, à Tito eius filio postea absolutum, tanquam amplitudinis, ut centena millia sedentium, stantium, vel viginti millia capeat.

Intra spectacula in Amphitheatris exhiberi solita primum erat Gladiatorum, qui legibus iniquissimis, & ab omni humanitate alienis coacti, vel propria libidine acti, insipienti Dæmone, more Duellantium nostrorum, mutuis sese invicem vulneribus ad oblectandum populum conficiebant. Hæc immensissima lanæna inde mortuorum funeribus primis usitata successa temporis in consuetudine abiit, adeo ut quò quisque potentior erat, quò spectaculum præbetat, secundum occasionum varietatem, centeni & amplius in arenam descenderent, eoque tandem crudelitatis ventum est, ut ex Imperatoribus Romanis alii mille, alii ad decem millia gladiatorum ad hanc carnificinam, quæ plures aliquando dies tenebat, producerent.

Erant ejusmodi ut plurimum mancipia, & mediastini, qui primis Lanistæ, id est, artis gladiatoris magistris insinuandi tradebantur. *Naturalis* erant locus ubi sese exercebant in se obrulo sive *Rude* quam actionem exprimentes dicebant *Rudibus bazere*.

Porro non unum erat gladiatorum genus: nam alii nudo tantum gladio & scuto decerabant alii erant toto corpore cataphracti alii *Asabata* dicti velatis oculis manus conferebant: alii *Resiarii*, quòd reti ad antagonistam implicandam uterentur: quo quicumque involveretur, mortem nullâ poterat ratione effugere: alii *Myrmilliones*, qui piscem gerebant in galea.

In Gladiatoriam sese etiam *Pumilioenes* seu nani ingererant, qui quamvis forent ex infima hominum sorte, reperiunt tamen ex Romanis Equitibus & Senatoribus, imò & ex ipsis Imperatoribus aliqui tunc dignitatis adeo oblitii, ut cum infami illa perditissimorum collusione spectacula proponerent.

Victor antagonistam plerumque occidebat, nisi spectatores complicato pollice vivum servari postularent: nisi contra

contra signum condemnationis erat, cum erectum pollicem ostendebant. Atqui Gladiatores, quique suam in variis certaminibus fortissimè atque industriad probaverant, in signum oblatæ libertatis *Rude* donabantur.

Eorum merces *Autoramentum* dicebatur, unde qui pecuniam acceperat, & jus iurandum ad diligendum præstiterat *Autoratus*, qui verò promissum exsolverat *Enautoratus* vocabatur.

Spectaculorum jucundissimum, sive in Circo, sive in Amphitheatro erat ferarum venatio. Centum aliquando Struthiocameli, & plures Leones in arenam educebantur. Tunc Imperator produxit quinque millia ex triginta belliciarum generibus, ut Leonum, Elephantorum, Ursorum, Taurorum, Aprorum, Rhinocerosum, Pantherarum, &c. Aliquando feræ inter se præliari permittuntur, aliis homines, ad suscitandam illam concertandi artem in flauti, cum bellis committuntur, alii etiam nudi obijciuntur lacerandis, ut de plurimis Christi Martyribus legitur. Nunquam stupendo artificio tota Amphitheatri facies in silvam amoenissimam convertebatur, ubi discurrentes aliter abò belluæ gratissimo oculos spectaculo delectabant. Interea ex secretis canalibus, ex omni odorum genere suffusus exhalabatur, qui omnes mirâ suavitate demulcebat. Aliquando etiam per variâ *Pagmata*, sive occultas quasi tam machinas, urbes, incendia, conflictus uno momento parebant disparebantque. Nihil de velis dicam lineis, fericive immensis magni uditis, quæ in ære ad solis radios refringendo suspendebantur. Nihil de scæculis, & pilulis, quas Imperatores ad magnificentiam ostentationem jaciebant, quas quos felicitate collegisset, in his signarum legebat præmissum, quòd etiam representato scædæ accepturæ. Quo in genere Tunc tam profusus fuisse memoratur, ut in Julia, quos aliquando Romanus præbuit, octoginta milliones expenderit.

Exhibebantur præterea in Amphitheatro ludii navales, & congiennium inter se biremium induci concursus, quæ super aquas, speciem quandâ maris offerentes, ex occultis

eductas canalibus, velis remique summâ contentione agnabantur. Nonnunquam immani sumptu, pudendoque luxu, aquarum loco vinum inducebatur, navium ferendarum capacis, earumque confictis. Nec deerant, qui personas agerent Tritonum, Sirenunque suavissimo vocum concentu cantantium, & mirâ corporum agilitate saltantium. Veros aliquot Cetos, aliaque id genus marina monstra ad spectaculum producebant.

Alia prorsus erat Theatri, quam Circi ac Amphitheatri facies, si gradus sedentium & subsellia exceperis. Theatrum enim erat locus, Ludionibus, & Mimis, hominum mores ridiculâ gestulatione imitantibus, Saonianibus, atque Circulatoribus, ad quamvis simulandam personam, & præstigia, & scurriles nugas idoneis, Musicis item, sed Comœdis maximè, & Tragedis propriè destinatus.

Scena theatrorum, sive pars illa, quæ à fronte videbatur, tabulis constabat versatilibus, & per oculos cardines reducilibus; ut mirari repente liceret facies exteriori posset, pro mutationum varietate, quam res, quæ agebatur, postulabat. Scena comica privati ædibus haud erat ab similibus: Sæcra vero mirâ hinc montium & vallium, inde fontium, specum, fluviorumque amenitate spectantium oculos oblectabat.

Narrat Plinius, quanta operis magnificentiâ Scæurus theatrum excavit, cuius luxum & splendorem cum adæquare Curio non posset, exquisitissimi artificii opere laparavit. Theatra duo molius est, ex cardinibus suspensa, quæ cum universa spectantium multitudine, cuius erant capacis, in Amphitheatri formam versabantur. Pompeius uti rerum gestarum gloria & magnitudine, hæc & splendore Theatri nulli majorem concessit, quod Veneti contocratum, templo insuper eidem dedicato, exornavit.

Sed in ludis istis in Deorum honorem potissimum institutis nihil honestum, nihil pudicum agebatur. Neque enim solum res à se fortiter gestas, sed Mellationes & propediola quæque flagitia, & quicquid amentes libidine in tenebris parrayerant, in publicam theatri lucem producere

ducere non erubescerant: quicquid autem in circo vel Amphitheatro repræsentabatur, mera erant immanissimæ crudelitatis exempla, quæ postantium animos ad omnem inhumanitatem efferebant. Hoc sp' endore Strygius veterator homines fascinabat, ex cæcitateque eorum oculis ne Religionis lux turpiditatem aliquando agnoscerent, apertum renebat vitiorum omnium Gymnasium, & paudenda Deorum, quos colebant, flagitia, velut illustria facinora, & festivos lepores imitanda proponebat.

Ceterum, postquam rerum tam detestandarum Historiam pereximus, quas veri Dei ignorantia, aliaque scelerata in orbem induverant, tam meliori clausula coronare non possemus, quam *Jesu Christi*, Domino nostro honorem & gloriam tribuendo, Crucem illam triumphatricem adorando, cuius unius virtus monstra illa omnia impietatis gloriosissime contexit, & cum debita gratularum actione infinitam ejus bonitatem celebrando, quæ ex abyssis tam execrabilium errorum mundum liberavit, ut initio hujus operis præfati sumus. Dignum enim & justum est, ut qui Historiæ Principium fuit, idem sit & Finis.

INDEX RERUM.

A.		<i>Alicon, ejusque Metamor-</i>
<i>Abyla, Mons.</i>	39	<i>phyl.</i> 13
<i>Alythus, Meda frater.</i>		<i>Admetus, Rex Thessalia.</i>
	44	11, 23
<i>Alea Laurentia.</i>	101	<i>Adonis, à Mæsti occisus.</i> 8, 16
<i>Aegles, Sicilia Regulus.</i>	83	<i>Adrastus, Argorum Rex.</i> 45
<i>Achelus, Theridis frater.</i>	40	<i>Aethyrum, locus temp' secre-</i>
<i>Acheron, fluvius infernalis.</i>		<i>tionis sacratissimus.</i> 97
	25	<i>Aëcus, Judæi infans.</i> 27
<i>Achilles, Pelæi filius.</i>	67	<i>Æcastor, Edæi juramentum</i>
<i>Achillus, Rex Argor.</i>	33	<i>antiquius usurpatum.</i> 47

eductas canalibus, velis remique summâ contentione agnabantur. Nonnunquam immani sumptu, pudendoque luxu, aquarum loco vinum inucebatur, navium ferendarum capacis, earumque confictis. Nec deerant, qui personâs agerent Tritonium, Sirenunque suavissimo vocum concentu cantantium, & mirâ corporum agilitate saltantium. Veros aliquot Cetos, aliisque id genus marina monstra ad spectaculum producebant.

Alia prorsus erat Theatri, quam Circi ac Amphitheatri facies, si gradus sedentium & subsellia exceperis. Theatrum enim erat locus, Ludionibus, & Mimis, hominum mores ridiculâ gestulatione imitantibus, Sannionibus, atque Circulatoribus, ad quamvis simulandam personam, & præstigia, & scurriles nugas idoneis, Musicis item, sed Comœdis maximè, & Tragedis propriè destinatus.

Scena theatrorum, sive pars illa, quæ à fronte videbatur, tabulis constabat versatilibus, & per oculos cardines reducilibus; ut mirari repente liceret facies exteriori posset, pro mutationum varietate, quam res, quæ agebatur, postulabat. Scena comica privati ædibus haud erat ab similibus: Sæcra vero mirâ hinc montium & vallium, inde fontium, specum, fluviorumque amenitate spectantium oculos oblectabat.

Narrat Plinius, quanta operis magnificentiâ Scævus theatrum excavit, cuius luxum & splendorem cum adæquare Curio non posset, exquisitissimi artificii opere laparavit. Theatra duo molius est, ex cardinibus suspensa, quæ cum universa spectantium multitudine, ejuis erant capacis, in Amphitheatri formam versabantur. Pompeius uti rerum gestarum gloria & magnitudine, hæc & splendore Theatri nulli majorem concessit, quod Veneti contocratum, templo insuper eidem dedicato, exornavit.

Sed in ludis istis in Deorum honorem potissimum institutis nihil honestum, nihil pudicum agebatur. Neque enim solum res à se fortiter gestas, sed Mellationes & propediola quæque flagitia, & quicquid amentes libidine in tenebris parrayerant, in publicam theatri lucem producere

ducere non erubescerant: quicquid autem in circo vel Amphitheatro repræsentabatur, mera erant immanissimæ crudelitatis exempla, quæ postantium animos ad omnem inhumanitatem efferebant. Hoc sp' endore Strygius veterator homines fascinabat, ex cæcitateque eorum oculis ne Religionis lux turpitudinem aliquando agnoscerent, apertum renebat vitiorum omnium Gymnasium, & pudentia Deorum, quos colebant, flagitia, velut illustria facinora, & festivos lepores imitanda proponebat.

Ceterum, postquam rerum tam detestandarum Historiam pereximus, quas veri Dei ignorantia, aliaque scelerata in orbem induverant, tam meliori clausula coronare non possemus, quam *Jesu Christi*, Domino nostro honorem & gloriam tribuendo, Crucem illam triumphatricem adorando, cujus unius virtus monstra illa omnia impietatis gloriosissime contexit, & cum debita gratiarum actione infinitam ejus bonitatem celebrando, quæ ex abyssis tam execrabilium errorum mundum liberavit, ut initio hujus operis præfati sumus. Dignum enim & justum est, ut qui Historiæ Principium fuit, idem sit & Finis.

INDEX RERUM.

A.		<i>Alicon, ejusque Metamor.</i>
<i>Abyla, Mons.</i>	39	<i>Abul.</i> 13
<i>Alythus, Meda frater.</i>		<i>Admetus, Rex Theſſalia.</i>
	54	11, 23
<i>Alea Laurentia.</i>	101	<i>Adonis, à Mafsi occiſus.</i> 8, 16
<i>Aeſtes, Sicilia Regulus.</i>	83	<i>Adrastus, Argivum Rex.</i> 55
<i>Adelus, Theſtidis frater.</i>	40	<i>Abyzum, locus temp' ſecretiſſimi ſacratiſſimi.</i> 97
<i>Acheron, fluvius infernalis.</i>	25	<i>Aeacus, Judex infern.</i> 27
<i>Achilles, Pelas filius.</i>	67	<i>Acaſter, Edæſi juramentum.</i>
<i>Achillus, Rex Argor.</i>	33	<i>antiquiſſi ſuperſtitiæ.</i> 47

INDEX RERUM.

Agistus, Telesphus filius, ejus
mors. 61, 77
Agave, Rex Aeth. 42, 51
Aegina, Insula. 27
Aegus, Achilles & Veneris
filius, ejus Historia. 82
Aelias, veterem Deus. 22
Aeson Jasionis Pater. 10
Aesculapius, Medicorum
Deus. 8, 44
Aetna, Mont. Sicilia. 6, 13
Agamemnon Atri filius. 61
Ejus Historia. 77
Aganippides, Musc. 10
Agave, Cadmi filia. 29
Age quod agis, Quando u-
surpatum. 101
Agesor Rex Phoenicia. 50
Agonotheta. 110
Aias Telamonius.
Ejus mors. 70
Aias, Oilei filius. 70
Albani, Italia oppid. 87
Alba, Regionis Metropoli. 87
Alcinous, Herculis Mater. 21
Altila, Julia Infernalis. 27.
48
Alphes, rivus. 37
Alvaria in delatris triplicis.
97
Albana, mater Melicetri. 43
Amalthea, Nympha. 40
Amata, Latini Regis uxor.
85
Amathus, Mons in Cypro. 17
Amazones ad Hercule vicia.
34

INDEX RERUM.

Ambacvalia. 100
Amphion. 7, 62
Amphithetra. 20, 102, 113
Amphitrite, uxor Neptuni 20
Amphitruon. 35, 40
Anastromia 700 hominum &
amplius per Herophilum.
107
Anchises. 63, 82
Andabate. 112
Andemacdo, uxor Hektoris.
75
Andromede, Cephei filia. 19,
34
Anarimolis, Thracia urbs.
78
Ancile, Glypse. 79, 101
Antenor, Iriantum Duc.
82
Anticles, Ulyssis mater. 80
Antigona Oenipi filia. 53, 57
Antimachus, poeta. 55
Antinous, Adriani Casari
charus. 91
Antiphatas, Lesbigenus
Rex. 79
Antistrophe, ejusque usus
antiquus. 101
Aper Galydonius. 42
Apsis, Egyptiorum Deus. 105
Apium, herba. 108
Apollo, Latonia filius & ejus
Historia. 7, 16
Aporopai, malorum aver-
runci. 47
Apostrophes Romanorum. 104
Arctophilax, Sidus. 19
Archi, urbs. 36
Argonautae, qui ad quercu-
m velles aurtum natu-
garunt. 49
Argo, Jasionis navis. 49
Argus, qui novem Jasionis
fabricatus est. 49
Arctus, plenus oculis. 7
Arctans Nini filia. 44
Arion, ejusque Historia. 47
Aristeus, Rex Arcadia. 28
Aristomenes, ejusque sacrifi-
cium. 99
Ariobon, Achles. 109
Aresmista, Caria Rex
uxor. 97
Astomus, Mene filius. 82, 86
Asius Arcadia. 90
Asius Boutho sacrificatus. 15
Asaracus Teis filius. 63
Asyanax, ejusque mors. 76
Asylantia Peribempe Ma-
ter. 45
Athamas Thebanorum Rex.
22
Athiti. 38
Athletia apud veteres. 109
Atricus & ejus historiam. 66
Aucopos Pareia. 27
Augus, Elidarium Rex. 37
Aucures Aotiquorum. 102
Aucera. 25
B.
Babal, sive Belus, Assyrio-
rum Rex. 91
Babylon, & muri ejus. 91
Bacchantes, Bacchi Sacer-
dotes. 17
Bacchus, ejusque historia.
14, 25
Bassarides, Bacchi Sacerdo-
tes. 15
Batmalia. 112
Bellides Danni filia. 28
Belus. 98
Bellerophon Glauci filius. 14
Bellum Thebanum. 55
Bellum Aeneas cum Turno. 82
Bencia, Graeciae Provincia. 53
Berecinthia nomen Cybeles.
3
Bestia Amphitheatronum. 113
Binaet, nomen Bacchi. 14
Boetes, Gambellatio. 19
Bosphorus Thracia. 50
Brabeuia. 110
Bravium. 110
Briamus, vel Agonogigas. 5
Bromus nomen Bacchi. 14
Bromus sive vulcani. 6
Busris, Rex Aegypti. 38
Busris, Neptuni filius. 39
Bysse, nomen Caribaginis. 83
C.
Cacus, Vulcani filius. 39
Cadmus, ejusque His-
toria. 2
Calchas Augur. 70
Calliope Musa. 10
Callisto, Stella. 19
Calpe, Mons. 39
Casypho, Nympha. 81
Camilla, Volscuru Regina. 86
H 3 Capis

INDEX RERUM.

<i>Canis major, fides.</i>	19	<i>Collegium Pontificum à Na.</i>	
<i>Capaneus, Argivus.</i>	59	<i>ma institutum.</i>	103
<i>Capharus, Meni.</i>	76	<i>Colchus Rhodius.</i>	17, 98
<i>Capra Fauni Sacrificata.</i>	24	<i>Corina, Tritus.</i>	10
<i>Carceres Cerei populi.</i>	108	<i>Cocyra, Insula.</i>	31
<i>Chalcis, sive Graia.</i>	17	<i>Corymbus.</i>	3, 101, 40
<i>Choron, Nona infernalis.</i>	26	<i>Croen, Rex.</i>	31, 74, 77
<i>Coarctatio, à Disque condita.</i>	24, 35	<i>Cressa, Priami filia.</i>	51
<i>Cassandra, Priami filia.</i>	64	<i>Cressa, sive Candia, Insula.</i>	
<i>Cassiope, Cereus mater.</i>	19		96
<i>Cassides, Musa.</i>	11	<i>Cupidines, venere geniti.</i>	25
<i>Cassius.</i>	107	<i>Carca, sive Corymbantes.</i>	2
<i>Centuri, Messera.</i>	29		101
<i>Cepheus Anaximede parens.</i>	19	<i>Cume, in Italia.</i>	103
	19	<i>Cyanea canis.</i>	73
<i>Cerberus, triiceps canis.</i>	58	<i>Cybele.</i>	2
<i>Ceres, Dea Frugum.</i>	31	<i>ejus Historia.</i>	2
<i>Casares in Deorum numerum relati.</i>	91, 105	<i>Cyloes.</i>	9, 11
<i>Cherybides.</i>	23	<i>Cyloenus, Arcadia natus.</i>	22
<i>Cerva Diane.</i>	68	<i>Cynosura, Stella.</i>	27
<i>Chimera, ejusque descriptio.</i>	26	<i>Cynthia, nomen Dianae.</i>	17
		<i>Cythera, Nemi Oppid.</i>	25
		<i>Cytherides, Mu. e.</i>	15
		<i>Cytheren, Mons.</i>	45, 72
<i>Chiron, Centaurus.</i>	5, 67, 68		
<i>Colap, Deorum antiquissimi nomen Saturni parens.</i>	1	D.	
<i>Ciconii, Thracia populi.</i>	73	<i>Dalylas.</i>	2
<i>Circe, Maga.</i>	79	<i>Danae, Apoterysi filia.</i>	
<i>Elus Historia.</i>	79		5, 77
<i>Cin, Musa.</i>	11	<i>Danaides, Danai, Danaus.</i>	24
<i>Cliberis, Latona filia.</i>	60	<i>Daniel, Propheta.</i>	34, 98
<i>Cleobis, Parca.</i>	27	<i>Daphne, ejusque metamorphosis.</i>	2
<i>Chlytemnestra, uxor Agamemnonis.</i>	61	<i>Dardaania, Dardanus.</i>	29
<i>Cocyus, fluvius inferni.</i>	26	<i>Dares et Dily, Histories.</i>	23
<i>Cochides.</i>	22, 40	<i>Dadalus, ejusque Historia.</i>	14
			14

Dejanira

INDEX RERUM.

<i>Dejanira.</i>	40	<i>Erato, Musa.</i>	10
<i>Delphicus, Priami filius.</i>	64	<i>Erichthonius.</i>	19, 63
<i>Deidamia.</i>	67	<i>Eridanus, sive Padus fluvius.</i>	11
<i>Delia, nomen Dianae.</i>	12		17
<i>Delos, Insula erraticæ.</i>	71	<i>Erasistratus.</i>	32
<i>Delphi, urbs, ejusque templum.</i>	10	<i>Erymanthus, Mons Arcad.</i>	37
	10	<i>Etesies.</i>	54, 55
<i>Dæmones.</i>	29	<i>Evanus, Capaneus uxor.</i>	19
<i>Desultores, defultorii.</i>	100	<i>Evan nomen Bacchi.</i>	55
<i>Diana.</i>	12	<i>Evander Rex Italia.</i>	25, 36
<i>Diana falcelis.</i>	12	<i>Eubæa, Insula.</i>	84
<i>Dido, ejus Historia, Mars.</i>	84	<i>Euboe, Evon, Bacchantium clamor.</i>	25
<i>Dimozes, Rex Troia.</i>	38		17
<i>Dionades, Rex Atholia.</i>	70	<i>Eumenides, furie.</i>	27
<i>Dionysus, nomen Bacchi.</i>	14	<i>Euripi, canales in Circo.</i>	110
<i>Diolcori.</i>	26	<i>Eurapa, Agenus filia.</i>	5, 92
<i>Diræ, furie infernales.</i>	39	<i>Euryalus.</i>	86
<i>Discordia, Dea.</i>	65	<i>Eurydice, Croni uxor.</i>	53
<i>Diogene, Nomen.</i>	49	<i>Asia Orphæi.</i>	40
<i>Drepanum, Siciliae urbs.</i>	32	<i>Eurylochus, socius Ulyssis.</i>	79
<i>Druidæ, Gallie Sacrificuli.</i>	104	<i>Euryalus, Haruspex.</i>	70
<i>Drymimena.</i>	3	<i>Eurythus, Stentelæ filius.</i>	35
		<i>Euxore, Musa.</i>	10
E.			
<i>E Ditor.</i>	100	F.	
<i>Etha, Medea pater.</i>	11, 45	<i>Faunus, Arestus Deus.</i>	25
<i>Ellesta.</i>	63	<i>Favere lingua, Quando usurparum.</i>	101
<i>Eleasis, urbs Attica.</i>	104	<i>Festa instituta in deorum fastorum Deorum.</i>	104
<i>Elisa, nomen Didonis.</i>	84	<i>Flamen, & ejus origo.</i>	102
<i>Espeus, Ulyssis socius.</i>	80	<i>Flamen, Nomen sacrificuli.</i>	102
<i>Emymus, Passor.</i>	17		
<i>Enceladus, Gygæ.</i>	4	<i>Flamen Dialis. Flamen Martialis.</i>	102
<i>Entheus Telluris fillus.</i>	39	<i>Flora, Dea.</i>	6
<i>Epeus, Mathematicus.</i>	70	<i>Feruna, Dea.</i>	29
<i>Ephelus, Ephesi.</i>	14		
<i>Epimetheus.</i>	5	H.	
<i>Epylonæ templi officiales.</i>	8	<i>H 4 Francus</i>	

INDEX RERUM.

<i>Francus, seu Francus, filius</i>	<i>rimus.</i>	11, 34
<i>Hellor.</i>	<i>Heliconides, Musa.</i>	11
<i>Fratres arvales, Sacrificuli.</i>	<i>Helice, stella.</i>	19
	<i>Helle, Nephelæ filia.</i>	22
	<i>Hellenæ.</i>	109
G.	<i>Hemus, Ceæntis filius.</i>	38
<i>Gallii Phrygia.</i>	<i>Hercules, Paphlagonia popul.</i>	31
<i>Galli, ærumque Sacrifici.</i>	<i>Hercules 65 Ejus Historia.</i>	35
<i>Ganymedes, Trois furius.</i>	<i>Hermaphroditus.</i>	16
	<i>Hermaphroditus Drauidæ D.</i>	64
	<i>Hercules, seu semi Dei.</i>	21
<i>Genius, signum Zodiaci.</i>	<i>Hesione, Lavinedontis filia.</i>	9, 63, 64
<i>Geryon, Hispaniæ Rex.</i>	<i>Hesperides, Nymphæ.</i>	37
<i>Gigantes.</i>	<i>Hesperus, stella.</i>	38
<i>Gladiatores immolati.</i>	<i>Hippocentauri.</i>	45
<i>Esaræ lecti.</i>	<i>Hippocrene.</i>	34
<i>Glaucus, ejusque Historia.</i>	<i>Hypocrite.</i>	36
<i>Gangone, Phœciæ filia.</i>	<i>Hypan Amavænum.</i>	45
<i>Gymnasia Ludorum præficti.</i>	<i>Hippolytus Theſet fil.</i>	45
<i>Gymnicæ inâs Græcorum.</i>	<i>Hippomedon.</i>	46
<i>Gyges, ejusque amulus.</i>	<i>Hippomenes.</i>	45, 60, 72
	<i>Hircæ Baccho Sacrificati.</i>	14
H.	<i>Hilobolus.</i>	109
<i>Hæraspices.</i>	<i>Hyades Nymphæ.</i>	14
<i>Hebe, Deæ Juventutis Junonis filia.</i>	<i>Hyacinthus Apollinis charis.</i>	8
<i>Hecate, nomen Dianæ.</i>	<i>Hyacinthus flor. ejus origo.</i>	8
<i>Hecatembe.</i>	<i>Hypan in sacrificiis uſtati.</i>	100
<i>Helle Pelami filius.</i>	<i>Hymeneus, Nuptiarum Deus.</i>	17
	<i>Hyar.</i>	50
	<i>Hypprius unus ex Titandis filius.</i>	9
<i>Ejus mores.</i>		L.
<i>Heruba.</i>		
<i>Helena.</i>		
<i>Helens Priami filius.</i>		
<i>Heliades, Phœontis sorores.</i>		
<i>Hellon, Mons Perusæ præ-</i>		

INDEX RERUM.

I.	<i>Laussa, gladiatoria præ-</i>	
<i>Ianus, Rex Italia.</i>	<i>lus.</i>	112
<i>Iasus, Dardani frater.</i>	<i>Lacæon.</i>	74
<i>Iason, ejusque Historia.</i>	<i>Lædæmia.</i>	69
<i>Icarus, Dædali filius.</i>	<i>Lamedon, Trois Rex.</i>	94
<i>Ida, Mons.</i>		20, 6, 66
<i>Idololatris, ejusque origo.</i>	<i>Lares Dii.</i>	29
<i>Idola antiquitatis.</i>	<i>Latinus, Italia Rex.</i>	85
<i>Idomenes Deucalionis filius.</i>	<i>Latium, ejus Origo.</i>	2
	<i>Latona, Apollinis & Diana Mater.</i>	7, 28
<i>Ilus, Trois filius.</i>	<i>Lavinia, Regis Latini filia.</i>	35
<i>Infernus.</i>		35
<i>Ino, uxor Achaemantis.</i>	<i>Lavinium urbs Italia.</i>	86
<i>Ino, Cadmi filia.</i>	<i>Laurentum, urbi Italia.</i>	86
<i>Indigetes, Dii.</i>	<i>Lauſus, Mercurii filius.</i>	82
<i>Iō pœan cantus lætitiæ.</i>	<i>Lectiſternia eorum origo.</i>	98
<i>Iocasta Creontis filia.</i>	<i>Leda, uxor Tindari.</i>	46
<i>Iphiclus.</i>	<i>Lemnus, Insula.</i>	6
<i>Iphigenia, Agamemnonis filia.</i>	<i>Lenæus, Lyæus, Liber.</i>	40
	<i>Bacchi nomina.</i>	14
	<i>Lesi pro Luna.</i>	91
<i>Ismena, Oedipi filia.</i>	<i>Leſtrigones Antropophagi.</i>	79
<i>Iſis pro Luna.</i>	<i>Leucostha.</i>	23, 81
<i>Iſthmus Corinthi.</i>	<i>Litus, Argurum scipio.</i>	103
<i>Itaea Insula.</i>	<i>Letæ, fructus.</i>	79
<i>Ite.</i>	<i>Leſtrigones.</i>	79
<i>Iuno ejusque Historia.</i>	<i>Lucifer, stella.</i>	18
<i>Jupiter ejus Historia.</i>	<i>Lucina, uxor Dianæ.</i>	12
<i>Jupiter Olympicus.</i>	<i>Luna, pro Dianæ accepta.</i>	13
<i>Juxon.</i>	<i>Luperæ Luperæ.</i>	105
	<i>Luperæ flaminis Panis.</i>	105
L.	<i>Lupi Sacrificari Apollini.</i>	7
<i>Labyrinthus Cretensis.</i>	<i>Lussa, Lulus Græcorum.</i>	107
<i>Ægypti.</i>	<i>Lycæon, Rex Arcadi, Pelasgi filius.</i>	19
<i>Læbes, Parca.</i>	<i>Lycæmedes.</i>	19
<i>Lætes, Rex Itacæ.</i>	<i>Lycæus.</i>	41
<i>Læni, Theſaurorum Rex.</i>		Lycæus

INDEX RERUM.

<i>Lycus Thebæi proscriptus.</i>	39	<i>ter.</i>	30
<i>Lycrus.</i>	50	<i>Melch, Bohem.</i>	99
<i>Lypara, insula.</i>	5, 6	<i>Melofus, Rex Epirl.</i>	78
M.		<i>Mely, Herbo Derrum.</i>	30
<i>Machaon, Esculapii fili.</i>	43, 70	<i>Memas.</i>	30
<i>Mama, Mercurii Mater.</i>	15	<i>Merphous, Semiorum Deus.</i>	26
<i>Marathon.</i>	42	<i>Munerarius, Agonotheta.</i>	101
<i>Mari, Deus Belli.</i>	6	<i>Mirmidener.</i>	27
<i>Marfyas, Satyrus.</i>	8, 10	<i>Mirmillones.</i>	112
<i>Maufitas, Rex Coria.</i>	96	<i>Myrtilus.</i>	69
<i>Maxfolax.</i>	96	<i>Myfia, Regnum.</i>	62
<i>Medea.</i>	42, 5	N.	
<i>Medus.</i>	51	<i>Naxades, Nympha.</i>	21
<i>Medusa, uxor Gorgonidum.</i>	14	<i>Acheli filia.</i>	40
<i>Melastia, Ludæ Cybele.</i>	3	<i>Narcifus.</i>	89
<i>Megara, uxor Herculis.</i>	40	<i>Nannantha.</i>	111
<i>Megara, Dea Infern.</i>	27	<i>Nanplus.</i>	76
<i>Metapher.</i>	43	<i>Nanthea, Arxini filia.</i>	81
<i>Melicerte.</i>	21	<i>Nemæa, filia.</i>	36, 108
<i>Megamene, Musa.</i>	10	<i>Nemefi, Dna.</i>	30
<i>Memnon, Aurora filius.</i>	18,	<i>Neopolemus.</i>	67
69, 72		<i>Nephelo.</i>	22
<i>Menades, Bacchi Sacerdotes.</i>		<i>Nepreus Saturni filius.</i>	20
	14	<i>Nepus Hispania.</i>	20
<i>Meneceus, Creontis filius.</i>	46	<i>Nereus, Thetydis filius.</i>	21
<i>Meneleus, Rex Spartano-</i>	65, 66	<i>Nereides, Nympha.</i>	21, 26
<i>rum.</i>		<i>Nesfus.</i>	34
<i>Mercurius.</i>	7, 15	<i>Nesfor.</i>	70
<i>Mexentius Rex Italia.</i>	86, 87	<i>Nisee, Tantalii filia.</i>	60
<i>Moliar, Rex Phrygia.</i>	48	<i>Nifa, urbi à Baccho credi-</i>	14
<i>Milo Cretensis.</i>	107	<i>ta.</i>	
<i>Mimero.</i>	6	<i>Nifus, Rex Megaresium.</i>	23
<i>Mimis, Rex Creta.</i>	16, 23	<i>Nifus, Enea filius.</i>	86
<i>Judex Infern.</i>	21	<i>Ninno Primpilius.</i>	3, 101
<i>Monsaurus.</i>	13, 63		
<i>Mormylæ, Masarum Ma-</i>			

O

INDEX RERUM.

O.		<i>Paribempe.</i>	58
<i>Ofilia Trojana.</i>	79	<i>Pasiphae, uxor Minis.</i>	11
<i>Oceanus, pro Des Ia-</i>		<i>Pater patrum.</i>	102
<i>bus.</i>	26, 21	<i>Patroclus Thetydis amicus.</i>	1
<i>Oedipus ejusque Historia.</i>	63	<i>Et Abilla.</i>	66, 69
<i>Oenomaus.</i>	60	<i>Pegafus, ejus origo.</i>	34
<i>Oeta, Mons.</i>	40	<i>Pegmatæ.</i>	113, 114
<i>Ogys, Insula.</i>	30	<i>Peleus pater Achillis.</i>	64, 65
<i>Ogyx, Rex Theban.</i>	21	<i>Peleus, Rex Thefalæ.</i>	49, 52
<i>Oileus, Rex Locrorum.</i>	70	<i>Pelopidas.</i>	56, 57
<i>Omphale Regina Lydia.</i>	40	<i>Peloponfus.</i>	68
<i>Opyfira.</i>	110	<i>Pelops, ejusque Historia.</i>	56
<i>Orefia, Tracia civitas.</i>	78	<i>Penares, Dni Demestri.</i>	29
<i>Orestes, filius Agamemno-</i>		<i>Penelope, uxor Ulyff.</i>	81
<i>ni.</i>	61	<i>Penetralia, fove Aftum.</i>	96,
<i>Oregia, aurumque erige.</i>	15		97
<i>Orion.</i>	19	<i>Pembens.</i>	52, 53
<i>Oreheus, ejusque Historia.</i>	47	<i>Pentefilia.</i>	37, 69
<i>Ofirus, pro Sale.</i>	91	<i>Einæ mors.</i>	72
<i>Olcines.</i>	102	<i>Pergama.</i>	64
		<i>Perseus, ejusque Historia.</i>	19,
P.			31
<i>Palæstra, Ludorum locus.</i>	107	<i>Persia, Regnum.</i>	32
<i>Palamedes.</i>	66, 106	<i>Phaeton, filius Apollinis.</i>	12
<i>Palladius Trojanorum.</i>	69	<i>Phæa Historia.</i>	13
<i>Pallas, alius Minerva Deus.</i>	6	<i>Phaethusa, Iulii filia.</i>	80
<i>Pallas, Evander filius.</i>	87	<i>Phalaris.</i>	41, 43
<i>Pales magna, nomen Cybe-</i>		<i>Phadra, Minis filia.</i>	25, 46
<i>les.</i>	24	<i>Philodorus, poæni filius.</i>	47,
<i>Pan, Pasterum Deus.</i>	24		72
<i>Pancrotia.</i>	108	<i>Phylomela.</i>	67
<i>Pancraiffes.</i>	107	<i>Phlegeton, Inferni fluvius.</i>	23
<i>Pandion.</i>	61, 62	<i>Phacia, Regis.</i>	53
<i>Pandora.</i>	4, 5	<i>Phæbus, Pæstæ.</i>	51
<i>Paphos, Mons Cyprî.</i>	17	<i>Phætes, Sacerdos.</i>	1, 11
<i>Paris, Priami filius.</i>	64	<i>Phæbe, nomen Diana.</i>	12
<i>Ejus Historia.</i>	64	<i>Phæcy, Deus marinus.</i>	34
		<i>Phospho-</i>	

INDEX RERUM.

Phosphorus, stella.	19	filia à Platone rapta.	12
Phryxii.	11, 22		14, 25
Pisus, Rex Latinorum.	24	Proteus, Pastor.	20, 21
Pisides, Ælusa.	71	Proteus filius.	71
Pithecus.	45	Protesilaus, Æthiæ.	107
Piedarus.	53	Pullus per Araspidibus.	103
Plaustrum, stella.	19	Puallones.	112
Plato, Deus inferorum.	24	Pyramus.	83, 84
Podium.	110	Pyllades, Stropie Regis filius.	77
Polyer, Priami filius.	64	Pyraconus, Vulcani faber.	6
Kjus mort.	75	Pyramides Ægypti.	96, 97
Polybus, Rex Carthagi.	43	Pyrethra, uxor Deucalioni.	13, 12
Polydamas, Æthiæ.	109	Parethica, saltus.	6
Polydorus, Priami filius.	64, 78	Pyrrhus, Achilles filius.	6, 67
Polythymia, Musa.	10	Pythia uel Pythiænsis.	9
Polynestor, Rex Thraciæ.	78	Pythia, serpens.	7, 107
Pompeius.	57, 58		
Polyphemus, Cyclops.	79	Q	
Polyxene, Priami filia.	64, 72	Quæstio, in veterum Ludis.	102
Poma Hesperidum.	28		
Pompeius Theatris magni ficentia.	114	R	
Pontus Euxinus.	50	Rhadamanthus, iudex infernabi.	27
Pontifices à Numa instituti.		Rhet.	3
		Rhesus, Rex Thraciæ.	69
Proserpides.	101	Rhodus.	9, 10
Priamus.	17	Rhodus, Apollinis, & Solis filia.	10
Priamus, Laomedontis filius.	64	Romulus, Roma conditor.	87
Procul este Prophanus.	100	Rohra, quid apud Romanos.	105, 106
Quædam uisitata.	100		
Præcipites.	43	Rufus, Gladius.	112
Procyon, filius.	20	Rutuli, populi Italiæ.	84
Progne.	61		
Proserpina.	4, 5, 59	S	
Proserpina, Jovis & Cereris		Sacrum, Secreta, sive sanctum.	97
		Sacrificia	

INDEX RERUM.

Sacrificia antiquorum.	97	Spina, Aconitum.	44
Salomon, Insula.	64, 65	Scarius, Pæta.	46
Salii, Martis Sacrificuli.	101	Scadium, ejus origo.	94, 108
Salmacia.	16	Stoma athena.	57
Salmoneus, Rex Eliidæ.	27	Stenellus, Mycenarum Rex	
Samos, Insula.	58, 59	Medæ filius.	37
Sarpedon, Rex Lyciæ.	69	Straphæus, Insula.	33
Saturus, ejusque Historia.	1	Strophe, quædam apud veteres usurpata.	100, 101
Scæurus.	62, 114	Strepes.	6
Scæwander, fluxus.	69, 70	Styx, fluxus infernalis.	25
Sicion.	42, 43	Sylvanus.	24
Salix fruges, mola salis Libani aloreum.	100		
Secna Theatrorum.	13, 114	T	
Scythia.	23	Tantalus.	27
Senes de pontani, Cur sic dicitur?	99	Kjus Historia.	58, 59
Seneca, ejus Historia.	14, 53	Tantalides.	59
Semiramis Regina Babil.	96	Tauri provincia Scyth.	62, 77
Sibylla Comæa.	103	Tauri, populi Dianæ caeteræ.	13, 98
Sibylla, quæ?	103	Telamon, Ajaxis pater.	61, 65
Sichæus, Didoni maritus.	33	Telegonus.	80
Siganus, Prætorianus.	62	Telephus.	66
Sileni, Satyri.	14, 15, 24, 49	Telemachus.	64
Simeis, heron.	97, 69	Templum, ueneri statui ab auguribus designati.	103
Sinn.	74, 75	Templum Dianæ.	93
Sirenes, quæ?	24	Templum Insula.	73
In Theatris.	109, 110	Tercus.	64
Sisyphus.	28	Tencus.	61
Sol pro Apolline sumptus.	9	Tenaria, Regio.	62
Kjus Historia.	9	Tarpæivium vel Tripudium Solithimum.	103
Dictus Titan.	7		
Sophocles, Poeta.	42	Thalia, Musa.	10
Sparta.	64	Thætanus delinens.	52
Spartacus, Gladiator.	99	Thesæ.	13, 38, 43
Spectacula Romanorum.	110	Thesauri.	51
Sphæra Cælestis ad Abilant inventa.	21	Thomis, Deus Justitiæ.	11
		Thotodamus.	17

INDEX RERUM.

<i>Thermodon, fluvius.</i>	35	<i>Tullus Hostilius, Rex Ro-</i>	
<i>Therophobus, Massa.</i>	10	<i>maurum.</i>	86
<i>Theristes.</i>	69	<i>Turnus, Rex Rutulorum.</i>	84
<i>Thestus.</i>	38, 40	<i>Tydeus, Dux Belli.</i>	54
<i>Thestus, uxor Oceanus.</i>	20, 66	<i>Lydarus.</i>	44
<i>Thosar, Pontifex.</i>	67, 78	<i>Tynaorida.</i>	44
<i>Thyades, Bacchi Sacerdotes.</i>	14	<i>Typhoeus, Gigas.</i>	4
		V.	
<i>Thyestes, ejusque Historia.</i>	59	<i>Valens, Centurio.</i>	109
<i>Thyestes, Bacchi scoprum.</i>	14	<i>Vallus aureum.</i>	48
<i>Tiphys.</i>	68	<i>Venus, Dea, Ejus Historia.</i>	16
<i>Tiribius, Aegur.</i>	54, 77	<i>Verris, fabularum.</i>	86
<i>Tiphobus, furia.</i>	26	<i>Vermumus, novum Præbit.</i>	21
<i>Titanus, frater Saturni.</i>	2	<i>Vesper, stella.</i>	18
<i>Tityus.</i>	27	<i>Vespasianus, Imperator.</i>	112
<i>Titus, Imperator.</i>	112	<i>Vesta, Titanis Mater.</i>	2
<i>Ejus sumptus in Amphitheatro.</i>	113, 114	<i>Dea Igis.</i>	4
<i>Tibonius, Laomedontis filius.</i>	16	<i>Vestales, virginis.</i>	4, 101
<i>Tiphys, locum Sacrificiorum.</i>	98	<i>Victoria, Sygrii filia.</i>	25
<i>Trobes.</i>	102	<i>Vivax, ejus nomen abaccho inventus.</i>	14
<i>Tripus, sive Curtina.</i>	9, 10	<i>Ulysses.</i>	40, 64
<i>Troctonica, festa Bacchi.</i>	14	<i>Ejus gesta.</i>	75
<i>Tritonus.</i>	19	<i>Vomicoria.</i>	111
<i>Troia, urbs Asia.</i>	62, 92	<i>Via lactea unde.</i>	34
<i>Troiani.</i>	62	<i>Venus, Musa.</i>	10
<i>Trojanus Rex.</i>	62	<i>Urbs major et minor Sidus.</i>	18
<i>Troilus, Priami filius.</i>	62, 69	<i>Vulcanus.</i>	4, 6, 17
<i>Tros, Dardani filius.</i>	62	X.	
		<i>Xanthus, fluvius.</i>	61, 69

F I N I S.

ANTONIO DE NUEVA
BIBLIOTECA